

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Οργανισμός Εκδοσεως Σχολικών Βιβλιών
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1951

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ

1951 ΠΛΑ

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Οργανισμός Εκδοσεως Σχολικων Βιβλιων
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1951

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Πλάτωνος.

Ο Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 427 π.Χ. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ Ἀρίστων καὶ Περικλείη κατήγοντο ἔξ εὐγενῶν, πλουσίων καὶ ἀρχαίων γενῶν τῆς Ἀττικῆς.

Δόγμα τῆς καταγωγῆς τοῦ ταύτης ἔτυχεν δὲ Πλάτων ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως. Παρὰ τὰ ἄλλα δὲ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα, τὰ δοπία συνετέλεσαν εἰς τὴν προκοπὴν καὶ εὐδοκίμησιν αὐτοῦ ὡς μαθητοῦ, ἵτο προικισμένος καὶ ὑπὸ καλλιτεχνικῆς καὶ ποιητικῆς διαθέσεως, ἢ δοπία κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ήλικίαν ἐξεδηλώθη εἰς ποιητικὰ δοκίμια.

Εἰκοσατής περίου δὲ Πλάτων ἐγκατέλιπε τὴν ποίησιν καὶ ἐτράπη εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τοῦ νεαροῦ Πλάτωνος συνετέλεσεν ἡ προσωπικότης τοῦ Σωκράτους, παρὰ τῷ δοπίῳ προσελθὼν ἐμαθήτευσε περὶ τὰ 10 ἔτη. Ἄλλα καὶ ἄλλος λόγος παρόρμησεν αὐτὸν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. Αἱ οἰκογενειακαὶ παραδόσεις ἀφ' Ἑνός, ἢ Ἰδιάζουσα πρὸς τὴν γενέθλιον πόλιν ἀγάπη ἀφ' ἐτέρου ἐγένησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τὸν πόθον πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐξέθρεψαν τὸ μέγα δύνειρον τῆς ζωῆς του, διὰς ἀναμορφώσῃ τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς Ιδίας πατρίδος καὶ διοκλήρου τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου διὰ τῆς φιλοσοφίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου διδασκάλου (399 π.Χ.) φοβηθείς, μήπως καταδιωχθῇ, κατέψυγε μετ' ἄλλων μαθητῶν πρὸς τὸν σωκρατικὸν Εὐκλείδην εἰς τὰ Μέγαρα. Βραδύτερον περιηγήθη τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρήνην, διὰ νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν περιθρύλητον αἰγυπτιακὸν πολιτισμὸν καὶ πλουτίσῃ τὰς γεωμετρικὰς γνώσεις του διὰ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὸν διάσημον κυρηναῖον μαθηματικὸν Θεόδωρον. Περὶ δὲ τὸ 388 ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Κάτω Ιταλίαν, ἵνα μυηθῇ εἰς τὴν πυθαγόρειον φιλοσοφίαν. Ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου

τοῦ πρεσβυτέρου καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου διὰ δευτέραν φοράν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Διονυσίου τοῦ νεωτέρου. Εἰς τὰς πρὸς Σικελίαν ταύτας ἀποδημίας του ὥθησε τὸν φιλόσοφον ἡ ἐλπίς, ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν τυραννών θὰ κατώρθωνε νὰ πραγματώσῃ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἰδανικόν, τὴν δογάνωσιν δηλ. πολιτείας ὑπὸ ἄρχοντα ἐμφρονύμενον σωφροσύνης καὶ φιλοσοφικοῦ πνεύματος. Ἀλλ᾽ εἰς τὰς προσδοκίας του ταύτας διεψεύσθη ὁ Πλάτων. Κατ᾽ ἀμφοτέρας τὰς ἀποδημίας ἦλθεν εἰς ὁῆξιν πρὸς τοὺς τυράννους. Καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου παρεδόθη εἰς τὸν Σπαρτιάτην Πόλλιν καὶ δλίγον ἔλλειψε νὰ πωληθῇ ὡς δοῦλος ἐν Αλγίνῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ νεωτέρου ἐξεδιώχθη ἐκ τῆς αὐλῆς. Ἐν τούτοις παρὰ τὰς περιπετείας ταύτας αἱ ἀποδημίαι τοῦ Πλάτωνος εἰς Ἱταλίαν καὶ Σικελίαν ἀπέβησαν δι' αὐτὸν εὐεργετικαὶ ἀπὸ τῆς ἐπόφεως τῆς φιλοσοφικῆς τελειώσεως αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἀναστοροφῆς δηλ. πρὸς τοὺς Πυθαγορείους ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ εὐκαιρία νὰ συμπληρώσῃ τὸ φιλοσοφικόν του σύστημα, ἐπὶ τοῦ δποίου εἶναι καταφανής η ἐπίδρασις τῆς διδασκαλίας τοῦ Πυθαγόρου ίδια εἰς τὴν περὶ ψυχῆς καὶ ἀριθμῶν θεωρίαν.

Ἐπανελθὼν δὲ Πλάτων εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν πρώτην εἰς Σικελίαν ἀποδημίαν (387 π.Χ.) ἵδρυσεν εἰς κατάφυτον χῶρον ἔξω τοῦ Διπύλου, τὴν Ἀκαδήμειαν (ΝΔ τοῦ Κολωνοῦ), φιλοσοφικὴν σχολήν, ἡ ὅποια ἐκ τοῦ δινόματος τῆς θέσεως ἐκλήθη καὶ αὐτὴ Ἀκαδήμεια. Ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ περιβάλλοντος τῆς σχολῆς ὁ Πλάτων ἀφωσιώθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν πολυτληθῶν μαθητῶν του καὶ τὴν συγγραφὴν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν ἔργων του, ἐκ τῶν δποίων μανθάνομεν τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ σύστημα.

Οὐδονηκοντούτης τὴν ἡλικίαν καὶ διατηρῶν ὅλην τὴν ἀνθηρότητα τοῦ νοῦ ἀπέθανεν αἰφνιδίως τῷ 347 π. Χ. καὶ ἐτάφη παρὰ τὴν Ἀκαδήμειαν, τὴν ἀκριβῆ θέσιν τῆς ὅποιας ἀπεκάλυψεν ἐσχάτως διὰ συστηματικῶν ἀνασκαφῶν θεομόδιος λάτρης τοῦ πλατωνικοῦ πνεύματος, ὁ Ἐλλην ὄμογενής Π. Ἀριστόφρων.

2. Συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος.

Γνήσια συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος σφέζονται μέχρις ἡμῶν 36, ὅλα, ἐκτὸς τῆς Ἀπολογίας, ἐν διαλογικῇ μορφῇ. Ἐξαιρέσει τῶν Νόμων εἰς ὅλους τοὺς διαλόγους τὴν συζήτησιν διευθύνει ὁ Σωκράτης, τοῦ δποίου τὴν διαλογικὴν διδασκαλίαν ἐμιμήθη ὁ φιλόσοφος καὶ διδά-

σκων καὶ γράφων. Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην ἐφευνῶνται ὅλα τὰ σοβαρὰ προβλήματα τοῦ πνευματικοῦ, ἥθικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναπτύσσονται αἱ φιλόσοφικαὶ θεωρίαι τοῦ Πλάτωνος ὡς ἵδεαι αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους.

"Εκαστος τῶν διαλόγων ἐπιγράφεται ἐκ τοῦ δονόματος τοῦ σπουδαιοτέρου μετὰ τὸν Σωκράτη ἐκ τῶν διαλεγομένων προσώπων, π.χ. Πρωταγόρας, Γοργίας, Φαίδων, Κρίτων κλπ.

3. Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Πλάτωνος Ἀπολογίαν Σωκράτους.

1. Τὰ πρὸ τῆς ἀπολογίας.

Ο Σωκράτης (469 - 399 π. Χ.), τοῦ δποίου τὴν αὐτοβιογραφίαν τρόπον τινὰ παρακολούθησαν εἰς τὴν Ἀπολογίαν του, ἔκτος τῶν πολυπληθῶν θαυμαστῶν καὶ ἀφωσιωμένων φίλων εἶχε καὶ ἔχθροὺς θανασίμους.

Τῷ 399 π. Χ. τρεῖς ἐκ τῶν ἔχθρῶν αὐτοῦ, δ Μέλητος, νεαρὸς καὶ ἀσημιος ποιητής, δ Ἀνυτος, βιομήχανος καὶ πολιτευόμενος, καὶ δ Λύκων, ἀδόκιμος δήτωρ, ὑπέβαλον διὰ τοῦ Μελήτου γραφήν, ἥτοι μήνυσιν, ἀσεβείας κατὰ τὸν Σωκράτους. Τό αἰτιολογικὸν τῆς κατηγορίας ἦτο, δτι δ Σωκράτης δὲν ἐπίστενεν εἰς τοὺς θεούς, τοὺς δποίους παρεδέχετο ἢ ποιτεία, καὶ δτι διέστρεφε τὴν ψυχὴν τῶν νεαρῶν μαθητῶν του καὶ ὠδήγει αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπώλειαν. "Ως προσῆκον τίμημα, δηλαδὴ ποινή, διὰ τὸ καταγγελλόμενον ἀδίκημα ὥρίζετο εἰς τὴν μήνυσιν δ θάνατος.

"Η γραφὴ τοῦ Μελήτου ἐπεδόθη κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας εἰς τὸν ἀρχοντα βασιλέα — ἐνα ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων—, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δποίου ὑπῆγοντο τὰ ἀδικήματα ἀσεβείας.

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς καταγγελίας ἐκλήθησαν οἱ ἀντίδικοι ἐνώπιον τοῦ ἀρχοντος βασιλέως. "Αφοῦ δ ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Σωκράτη ἥ κατηγορία, δ μὲν Μέλητος ἐβεβαίωσεν ἐνόρκως — ἀντωμόσατο, κατὰ τὸν δικανικὸν ὄρον — τὸ περιεχόμενον τῆς καταγγελίας, δ δὲ Σωκράτης ἐνόρκως ἐπίσης ἀπέκρουσε τὴν ἀποδιδομένην κατηγορίαν. Συγχρόνως ἐδήλωσαν καὶ οἱ δύο, δ Μέλητος, δτι θὰ παραστῇ εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν καὶ προφορικῶς, δ Σωκράτης, δτι

θὰ προσέλθῃ κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ίνα ἀπολογηθῇ.

Μετὰ ταῦτα ἡ ὑπόθεσις ἥκολούμθησε τὴν κανονικὴν δόδον. Παρεπέμφθη δηλ. εἰς τὴν Ἡλιαίαν, τῆς ὅποιας ἐν τμῆμα ἐκ 501 δικαστῶν ἔμελλε νὰ τὴν ἐκδικάσῃ.

Κατὰ τὴν διοισθεῖσαν δικασίμον ὁ Σωκράτης, ἐλεύθερος μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, προσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἐφοῦ δὲ προηγήθησαν αἱ ἀπαραίτητοι διατυπώσεις καὶ οἱ κληρωθέντες δικασταὶ κατέλαβον τὰς ἔδρας των, πρῶτος ὁ Μέλιτος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἀνέπτυξε τὸ κατηγορητήριον. Μετ' αὐτὸν οἱ δύο ἄλλοι συγκατήγοροι Ὅμηρος καὶ Λύκων συνηγόρῳ σαν ᾧ ἐδευτερολόγησαν — δπως ἐλέγητο εἰς τὴν νομικὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων περὶ ἐκείνων, οἱ δύοτοι ἐλάμβανον τὸν λόγον, διὰ νὰ συμπληρώσουν τὸ κατηγορητήριον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν ἀρχικὴν ἔγγραφον κατηγορίαν προσέθεσεν ὁ Μέλιτος διὰ ζώσης καὶ νέα στοιχεῖα. Ἰδιαιτέρως, φαίνεται, ἐτόνισεν, ὅτι ὁ Σωκράτης παρότρυνε τοὺς νέους νὰ περιφρονοῦν τὸ καθεστὼς πολίτευμα καὶ ἐπὶ πλέον, ὅτι δύο διεστραμμέναι φύσεις, ὁ Ἄλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας, ὑπῆρχαν μαθηταί του. Συγχρόνως ὥρισεν ἐκ τέσσερας τὴν ποινήν, ἡ ὅποια κατὰ τὴν κρίσιν του ἔπειρε νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν Σωκράτη, αὕτη δὲ ἦτο διάνατος.

Μετὰ ταῦτα ἐκλήθη ὁ Σωκράτης νὰ ἀπολογηθῇ. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι, καίτοι οἱ μαθηταὶ τοῦ φιλοσόφου εἶχον μεριμνήσει νὰ παρασκευάσουν εἰς αὐτὸν ἀπολογίαν διὰ δοκιμωτάτου λογογράφου, τοῦ Λυσίου, συντεταγμένην καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς δικανικῆς ὁρτοφρείας, ὁ Σωκράτης ἡρονήθη νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ. Μὲ τὴν συνείδησιν ἥρεμον ἐδήλωσεν, ὅτι τὴν ἀπολογίαν του παρεσκεύαζεν ὁ ἔδιος διὰ βίου πράττων ἀείποτε τὸ ἀγαθόν.

2. Ἡ ἀπολογία.

Ἡ ἀπολογία τοῦ Σωκράτους, δπως συνέθεσε καὶ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ Πλάτων, διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον (κεφ. 1-24) ἀποτελεῖ τὴν κυρίως ἀπολογίαν, διὰ τῆς ὅποιας ὁ Σωκράτης ἀνατρέπει μίαν πρὸς μίαν τὰς κατηγορίας τῶν ἀντιδίκων του. Τὸ δεύτερον (κεφ. 25-28) περιέχει τὰς ἀντιπροτάσεις τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς ἐπιβλητέας εἰς αὐτὸν ποινῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου διὰ ψηφοφορίας, ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν ἔνοχον τῆς ἀποδιδομένης κατηγορίας.

Τὸ τρίτον τέλος (κεφ. 29 - 33), τὸ ὅποιον ἐλέχθη μετὰ τὴν δευτέραν ψηφοφορίαν τοῦ δικαστηρίου, διὸ ἡς ἐπεβλήθη εἰς τὸν Σωκράτην ἡ παινὴ τοῦ θανάτου, εἶναι προσλαμιὰ πρὸς τοὺς καταδικάσαντας καὶ ἀθρώσαντας αὐτὸν δικαστάς.

4. Εἰσαγωγὴ εἰς τὸν Πλάτωνος Κρίτωνα.

Αἱ θανατικαὶ ποιναὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξετελοῦντο ἀμέσως. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ Σωκράτους ἡ ἐκτέλεσις τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀνεβλήθη ἐκ τυχαίου περιστατικοῦ. Τὴν προηγουμένην τῆς δίκης συνέβη νὰ εἶναι ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλουν διὰ τὴν Δῆλον τὸ ἑρῷον πλοῖον τῶν Ἀθηνῶν. Θὰ μετέφερεν ἐκεῖ τὴν ἐπίσημον ἀντιπροσωπίαν τῆς πόλεως, τοὺς θεωρούσες, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὰς μεγάλας ἑορτὰς τῶν γενεθλίων τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, αἱ δοποῖαι ἐτελοῦντο κατὰ μῆνα Μάιον. Συμφώνως ὅμως πρὸς παλαιὰν συνήθειαν, ἐφ' ὃσον χρόνον διήρκει ἡ θεωρία, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐκτελεσθῇ θανατικὴ ποινὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα μὴ μοιλυνθῇ ἡ πόλις. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Σωκράτης ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακὰς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίουν.

Ἄλλὰ τὸ πλοῖον λόγῳ τρικυμίας ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐπὶ δλόκληρον μῆνα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ μαθηταὶ καὶ φίλοι τοῦ Σωκράτους συνήρχοντο καθ' ἕκαστην εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ συνεζήτουν μετ' αὐτοῦ, ὅπως καὶ πρότερον. Εἰς ἐκ τῶν φίλων του τούτων ἦτο ὁ γνωστὸς ἥδη εἰς ἡμᾶς (Ἀπόλογ. κεφ. 22 καὶ 28) Κρίτων, πλούσιος Ἀθηναῖος, συνηλικώτης καὶ συνδημότης τοῦ Σωκράτους. Ὁ Κρίτων λοιπὸν οὐτος καὶ προηγουμένως εἶχε προτρέψει κατ' ἐπανάληψιν τὸν Σωκράτη νὰ δραπετεύσῃ καὶ τώρα, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας τὸ πλοῖον θὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἔσπευσεν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸ δεσμωτήριον, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ ἐντονώτερον τὴν πρότασίν του. Κατὰ τὴν νυκτερινὴν αὐτὴν συνάντησιν διεξάγεται ὁ παρὸν διάλογος, τὸν δοποῖον ἐξελθὼν ὁ Κρίτων διηγεῖται εἰς τοὺς συνηθδοισμένους καὶ ἀναμένοντας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νέας ἀποπείρας του μαθητάς. Τὴν διήγησιν ταύτην τοῦ Κρίτωνος λαβὼν ὡς ὑπόθεσιν διάλογος, τὸν δοποῖον ἀναπτύσσονται ὑψίστης σημασίας ἥθικαι καὶ πατριωτικαὶ ἰδέαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
('Ηθικὸς)

1. "Ο τι μὲν ὑμεῖς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγόρων, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὗν καὶ αὐτὸς ὑπὸ αὐτῶν ὀλίγους ἔμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καί τοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν εἰρήκαστι μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν, ὃν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς ζῷὴ ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπὸ ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ ὅντος λέγειν· τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνθῆναι, ὅτι αὐτίκα ὑπὸ ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὰν μηδὲ διποστιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτο μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καὶ οὐσιν οὕτοι λέγειν τὸν τάληθη λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, διολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι δόγμωφ. οὕτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, οἵ τι οὐδὲν ἀληθές εἰρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀληθειαν. οὐ μέντοι μὰ Λία, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων, ἔρμασί τε καὶ ὄνομασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰπῆ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὄνομασι· πιστεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἡ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλος· οὐδὲ γὰρ ἂν δίπου πρέποι, ὃ ἄνδρες, τῇ ἡλικίᾳ ὥσπερ μειονακίᾳ πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι· καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητε μου ἀπολογουμένου, δι' ὃνπερ εἴθιστα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀπηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἔνεκα. ἔγει γὰρ οὐτωσί· νῦν

έγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἵτη γεγονός ἔβδομη—
κοντά· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως· ὥσπερ οὖν
ἄν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὅν, ξυνεγιγνώσκετε δήπου ἄν
μοι, εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἷσπερ
ἐτεθράψμην, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον, ὃς γέ
μοι δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἔαν· ἵστως μὲν γὰρ χείρων,
ἵστως δὲ βελτίων ἄν εἴη· αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν
νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη
ἀρετή, ὁρτορος δὲ τάληθη λέγειν.

2. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιος εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὃ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου φευδῆ κατηγορημένα καὶ
τοὺς πρώτους κατηγόρους, ἐπειτα δὲ πρὸς τὰ ὑστερα καὶ τοὺς
ὑστέρους· ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς καὶ
πάλαι πολλὰ ἥδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες, οὓς ἐγὼ
μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ "Ανυτον, καίπερ ὄντας καὶ τού-
τους δεινούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὃ ἄνδρες, οἱ ὑμῶν τοὺς
πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἐπειθόν τε καὶ κατηγό-
ρουν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές, ὃς ἔστι τις Σωκράτης σοφὸς ἀνήρ, τά
τε μετέωρα φροντιστής καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητητὸς καὶ
τὸν ἥττῳ λόγον κρείττω ποιῶν· οὗτοι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ
ταύτην τὴν φήμιν κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοί εἰσι μου κατή-
γοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἥγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ
θεοὺς νομίζειν. ἐπειτά εἰσιν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ
πολὺν χρόνον ἥδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ
ἥλικᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ᾧ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε
παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειούματα, ἀτεχνῶς ἐρήμην κα-
τηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτα-
τον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἶόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν,
πλὴν εἴ τις κωμῳδοποιὸς τυγχάνει ὅν· ὅσοι δὲ φύόντες καὶ
διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμέ-
νοι ἀλλούς πείθοντες, οὗτοι πάντων ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ

γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἰόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ' ἔλέγξαι οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε καὶ ἔλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιώσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου τοὺς κατηγόρους γεγονέναι, ἐτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἐτέρους δὲ τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω· καὶ οἱήθητε δεῖν πρὸς ἔκείνους πρῶτον με ἀπολογήσασθαι· καὶ γὰρ ὑμεῖς ἔκείνων πρότερον ἡκούσατε κατηγορούντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὑστερον. εἰεν· ἀπολογητέον δὴ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἔξελέσθαι τὴν διαβολήν, ἢν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως δλίγῳ χρόνῳ. βουλούμην μὲν οὖν ἀν τοῦτο οὕτως γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑπῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἷμαι δὲ αὐτὸς χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει, οἰόντιν· ὅμως τοῦτο μὲν ἵτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

3. Ἀναλάβωμεν οὖν ἔξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἔξ οὗς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ἢ δὴ καὶ πιστεύων Μέλητός με ἐγράφατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἰεν· τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγόρων τὴν ἀντιμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται ζητῶν τά τε ὑπὸ γῆς καὶ οὐρανία καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν καὶ ἄλλους τὰ αὐτὰ ταῦτα διδάσκων. τοιαύτη τίς ἐστι· ταῦτα γὰρ ἐπορᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τινὰ ἔκει περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὃν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἐπαίνω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστιν, μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι· ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι. μάρτυρας δὲ αὐτοὺς

νῦμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῷ νῦμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηρόατε διαλεγομένου· πολλοὶ δὲ νῦμῶν οἱ τοιοῦτοι εἰσιν· φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἡ μικρὸν ἢ μέγα ἥκουσέ τις νῦμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτων γνώσεσθε, ὅτι τοιαῦτ’ ἔστι καὶ ταῦτα περὶ ἐμοῦ, ἢ οἱ πολλοὶ λέγοντες.

4. Ἀλλὰ γὰρ οὗτε τούτων οὐδέν ἔστιν, οὐδέ γ' εἴ τινος ἀκηρόατε, ώς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ καὶ τοῦτο γέ μοι δοκεῖ καὶ δὲν εἶναι, εἴ τις οὗτος τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους ὥσπερ Γοργύας τε ὁ Λεοντῖνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος. τούτων γὰρ ἔναστος, ὃ ἄνδρες, οὗτος τ' ἔστιν ίῶν εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέοντας, οἵτις ἔξεστι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προτίκα ξυνεῖναι φῶ ἀν βούλωνται, τούτους πείθουσι, τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα διδόντας καὶ χάριν προσειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνήρ ἔστι Πάριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ἥσθομην ἐπιδημοῦντα. ἔτυχον γὰρ προσελθόντες ἀνδρεῖς, δις τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείστοις ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου· τοῦτον οὖν ἀνηρδόμην—ἔστὸν γὰρ αὐτῷ δύο νίέες—‘ὅς Καλλία’, ἦν δ' ἐγώ, ‘εἰ μέν σου τῷ νίέει πώλῳ ἢ μόσχῳ ἐγενέσθην, εἴχομεν ἀν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, δις ἔμελλεν αὐτῷ καλώ τε καὶ ἀγαθῷ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν ἀρετήν·’ ἦν δ' ἀν οὗτος ἢ τῶν ἵππων τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ ἔστόν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῷ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων ἔστίν; οἷμαι γάρ σε ἐσκέφθαι διὰ τὴν τῶν νίέων κτῆσιν. ἔστι τις, ἔφην ἐγώ, ἢ οὗ; ‘πάνυ γε’, ἢ δ' ὅς. ‘τίς’, ἦν δ' ἐγώ, ‘καὶ ποδαρός, καὶ πόσου διδάσκει;’ ‘Εὔηνος’, ἔφη, ‘ὦ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν’. καὶ ἐγὼ τὸν Εὔηνον ἐμακάρισα, εἰ ως ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν τέχνην καὶ οὕτως

έμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμην τε καὶ ἡ-
βρυνόμην ἄν, εἰ ἡπιστάμην ταῦτα ἀλλ᾽ οὐ γάρ ἐπίσταμαι,
ἢ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

5. Υπολάβοι ἄν οὖν τις ὑμῶν ἵστος ἀλλ᾽, ὃ Σώκρατες,
τὸ σὸν τί ἔστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαὶ σοι αὗται γεγόνα-
σιν; οὐ γάρ δίπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἀλλων περιττότερον πρα-
γματευομένου ἔπειτα τοσαύτη φήμι τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ
μή τι ἔποιτες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί λέγε οὖν ὑμῖν, τί ἔστιν,
ἴνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν'. ταυτί μοι δοκεῖ δί-
καια λέγειν διέγων, κάγῳ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδεῖξαι, τί ποτ'
ἔστι τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποίηκε τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀ-
κούετε δή. καὶ ἵστος μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν, εὖ μέντοι
ἵστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, δι' οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχη-
κα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἔστιν ἵστος ἀνθρωπίνη σο-
φία. τῷ ὅντι γάρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός. οὗτοι δὲ τάχ'
ἄν, οὓς ἀρτὶ ἔλεγον, μεῖζω τινὰ ἢ κατ' ἀνθρωπον σοφίαν σο-
φοὶ εἰεν, ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω· οὐ γάρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίστα-
μαι, ἀλλ᾽ ὅστις φησὶ φεύδεται τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέ-
γει. καί μοι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδὲ ἄν δό-
ξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γάρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, διν ἄν λέ-
γω, ἀλλ᾽ εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γάρ ἐ-
μῆς, εἰ δή τις ἔστι σοφία καὶ οὕτω, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν
θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γάρ ἴστε που. οὗτος ἐμός
τε ἐταῖρος ἦν ἐκ νέου καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἐταῖρός τε καὶ ξυν-
έφυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ μεθ' ὑμῶν κατῆλθε. καὶ ἴστε
δή, οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὃς σφοδρὸς ἐφ' ὅ τι δομήσειε. καὶ δὴ
ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι·
καί, ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὃ ἄνδρες· ἥρετο γάρ δή, εἰ τις
ἐμοῦ εἴη σοφότερος. ἀνεῦλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφότερον

εἶναι· καὶ τούτων πέρι δὲ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὗτοσὶ μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκε.

6. Σκέψασθε δέ, ὃν ἔνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅμεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὕτωσι· τί ποτε λέγει δὲ θεός, καὶ τί ποτε αἰνίτεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὕτε μέγα οὕτε σμικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὥν. τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δήπου ψεύδεται γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡπόρουν, τί ποτε λέγει. ἐπειτα μόγις πάνυ ἐπὶ ζῆτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπὶ τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἴπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ, ὅτι οὗτοσὶ ἐμοῦ σοφώτερός ἐστι, σὺ δὲ ἐμὲ ἔφησθα. διασκοπῶν οὖν τοῦτον—δόνοματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἵν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς δὲν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,—καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὗτος δὲ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς, εἴη δὲ οὐ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων πρὸς ἐμαυτὸν δὲ οὖν ἀπιών ἐλογιζόμην, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κάγαμὸν εἰδέναι, ἀλλ’ οὗτος μὲν οἰεταί τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι. ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι, ἂ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ’ ἄλλον ἥτα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι, καὶ μοι ταῦτα ταῦτα ἔδοξε· καὶ ἐνταῦθα κάκείνῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην.

7. Μετὰ ταῦτ’ οὖν ἥδη ἐφεξῆς ἥτα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ ἡυπούμενος καὶ δεδιώς ὅτι ἀπηχθανόμην, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἔδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι· Ιτέον οὖν

σκοποῦντι τὸν χρησμόν, τί λέγει, ἐπὶ ἀπαντας τούς τι δοκοῦντας εἰδέναι. καὶ νὴ τὸν κύνα, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,—δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τάληθῆ λέγειν—ἥ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκοῦντες φαυλότεροι ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδεῖξαι ὥσπερ πόνους τινὰς πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς ἥτα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τούς τε τῶν τραγῳδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμψιν καὶ τοὺς ἄλλους ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληφόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὅντα. ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἢ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἀν αὐτούς, τί λέγοιεν, ἵν' ἄμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὃ ἄνδρες, τάληθῆ ὅμως δὲ ὁρτέον· ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν, ὀλίγους αὐτῶν ἀπαντες οἱ παρόντες ἀν βέλτιον ἐλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνων οὖν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφίᾳ ποιοῖεν, ἢ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καὶ ἐνθουσιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμιφδοί· καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἵσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτόν τι μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες· καὶ ἄμα ἥσθομην αὐτῶν διὰ τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ ταῦτα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἢ οὐκ ἦσαν. ἀπῆτα οὖν καὶ ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγεγονέναι, φπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

8. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνας ἥτα· ἐμαυτῷ γὰρ ἔυνήδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τούτους δέ γ' ἥδη, ὅτι εὑρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπισταμένους· καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἡπίσταντο, ἢ ἐγὼ οὐκ ἡπιστάμην, καὶ μου ταύτῃ σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτο μοι ἔδοξαν ἔχειν ἀμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταί, καὶ

οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοὶ διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἔξεργάζε-
σιναι ἔκαστος ἡξίου καὶ τᾶλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι,
καὶ αὐτῶν αὕτη ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρυ-
πτεν· ὥστε ἐμὲ ἐμαυτὸν ἀνερωτᾶν ὑπὲρ τοῦ χρησιμοῦ, πό-
τεροα δεξαίμην ἄν οὔτως, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν, μήτε τι σοφὸς
ῶν τὴν ἐκείνων σοφίαν μήτε ἀμαθῆς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφό-
τερα, ἢ ἐκεῖνοι ἔχουσιν, ἔχειν ἀπεκρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ
τῷ χρησιμῷ, ὅτι μοι ἡ συστελοῦ, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν.

9. Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἔξετάσεως, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
πολλαὶ μὲν ἀπέχθειαί μοι γεγόνασι καὶ οἵαι καλεπόταται
καὶ βαρύταται, ὥστε πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι,
ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι· οἴονται γάρ με ἐκά-
στοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἢ ἂν ἄλλον
ἔξελέγξω. τὸ δὲ κινδυνεύει, ὃ ἄνδρες, τῷ ὅντι ὁ θεὸς σο-
φὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησιμῷ τούτῳ τούτῳ λέγειν, ὅτι ἡ
ἄνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός· καὶ
φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκράτη, προσκεχρῆσθαι δὲ
τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ
εἴποι, ὅτι οὗτος ὑμῶν, ὃ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις,
ὥσπερ Σωκράτης, ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενὸς ἀξίος ἐστι τῇ ἀλη-
θείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτα οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιὼν
ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ἔνων
ἄν τινα οἰωμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδάν μοι μὴ δοκῇ, τῷ
θεῷ βιηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἐστι σοφός· καὶ ὑπὸ ταύ-
της τῆς ἀσχολίας οὕτε τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξαι μοι σχολὴ
γέγονεν ἀξιον λόγου οὕτε τῶν οἰκείων, ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρίᾳ
εἰμὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν.

10. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες, οἵς
μάλιστα σχολὴ ἐστιν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων, αὐτόματοι καί-
ρουσιν ἀκούοντες ἔξεταζομένων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ
πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἴτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἔξετάζειν·

κάπειτα, οἷμαι, εὑρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι ἀνθρώπων, εἰδότων δὲ ὅλης ἡ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπὸ αὐτῶν ἔξεταζόμενοι ἐμοὶ δογμέονται, ἀλλ' οὐχ αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τίς ἐστι μιαρώτατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους· καὶ ἐπειδάν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅτι ποιῶν καὶ ὃ τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ θεοὺς μὴ νομίζειν καὶ τὸν ἥττῳ λόγον κρείττω ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶμαι, οὐκ ἄν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατάδηλοι γίγνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ὅτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ἔνυτεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὅτα καὶ πάλαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέλητος μοι ἐπέθετο καὶ "Ανυτος καὶ Λύκων, Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχρόμενος, "Ανυτος δὲ ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν ὁμηρών. ὅστε, ὅπερ ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ οὗός τ' εἴην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἔξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ οὕτω πολλὴν γεγονυῖαν. ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τάληθη, καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἀποκρυψάμενος ἐγὼ λέγω οὐδ' ὑποστειλάμενος, καίτοι οἶδα σκεδόν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι· ὃ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἡ ἐμὴ καὶ τὰ αἴτια ταῦτα ἐστιν καὶ ἐάντε νῦν ἐάντε αὖθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὑρήσετε.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοι μου κατήγοροι κατηγόρουν, αὕτη ἐστιν ίκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς· πρὸς δὲ Μέλητον τὸν ἀγαθόν τε καὶ φιλόπολιν, ὡς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογεῖσθαι. αὖθις γὰρ δή,

ῶσπερ ἔτέρων τούτων ὅντων κατηγόρων, λάβωμεν αὖτις τούτων ἀντωμοσίαν· ἔχει δέ πως ὅδε· Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τούς τε νέους διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὓς ἡ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα, ἔτερα δὲ δαιμόνια καὶ άλλα. τὸ μὲν δὴ ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστιν· τούτου δὲ τοῦ ἔγκληματος ἐν ἔκαστον ἔξετάσωμεν. φησὶ γὰρ δὴ τὸν νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα, ἔγὼ δέ γε, ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι σπουδῇ χαριεντίζεται, ὁρδίως εἰς ἄγῶνα καθιστάς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὃν οὐδὲν τούτῳ πώποτε ἐμέλησεν· ὃς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑπὸν ἐπιδεῖξαι.

12. Καί μοι δεῦρο, ὃ Μέλητε, εἰπέ· ἀλλο τι ἢ περὶ πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὃς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; «ἔγωγε». Ἰθι δὴ νῦν εἰπὲ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ· δῆλον γὰρ ὅτι οὗτοι σθα, μέλητον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἔξευρῶν, ὃς φῆσ, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοῖσι καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα Ἰθι εἰπὲ καὶ μήνυσον αὐτοῖς, τίς ἐστιν. δρᾶς, ὃ Μέλητε, ὅτι σιγᾶς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρόν σοι δοκεῖ εἶναι καὶ ἵκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἔγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπέ, ὃ γαθέ, τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; «οἵ νόμοι». ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὃ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἀνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸς τοῦτο οἶδε, τὸν νόμους. «οὗτοι, ὃ Σώκρατες, οἱ δικασταί». πῶς λέγεις, ὃ Μέλητε; οἶδε τοὺς νέους παιδεύειν οἴοι τέ εἰσι καὶ βελτίους ποιοῦσι; «μάλιστα». πότερον ἀπαντεῖς ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ; «ἀπαντεῖς». εὖ γε νὴ τὴν Ἡραν λέγεις, καὶ ποιῶντας ἀφθονίαν τῶν φρελούντων. τί δὲ δή; οἶδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν ἢ οὐ; «καί οὗτοι». τί δὲ οἱ βουλευταί; «καὶ οἱ βουλευταί». ἀλλ' ἀρα, ὃ Μέλητε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κάκενοι βελτίους ποιοῦσιν ἀπαντεῖς; «κάκενοι». πάντες ἀρα, ὃς ἔστιν, Ἀθηναῖοι καλοὺς καγαθοὺς ποιοῦσι

πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω· οὗτοι λέγεις; «πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω». πολλήν γ' ἐμοῦ κατέγνωκας δυστυχίαν. καὶ μοι ἀπόκριναι· ἦ καὶ περὶ ἵππους οὗτοι σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες ἄνθρωποι εἶναι, εἰς δέ τις ὁ διαφθείρων; ἢ τούναντίον τούτου πᾶν εἰς μέν τις ὁ βελτίους οὗτος τ' ὃν ποιεῖν ἦ πάνυ δίλγοι, οἱ ἵππικοι, οἱ δὲ ποιητοί, ἐάνπερ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθείρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὃ Μέλητε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ζώων; πάντως δήπου ἔάντε σὺ καὶ "Ἀνυτος οὐ φῆτε, ἐάντε φῆτε· πολλὴ γάρ ἄν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἰς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελοῦσιν. ἀλλὰ γάρ, ὃ Μέλητε, ίκανῶς ἐπιδείκνυσαι, ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδέν σοι μεμέληκε περὶ ὃν ἐμὲ εἰσάγεις.

13. "Ετι δὲ ήμιν εἰπέ, ὃ πρὸς Διὸς Μέλητε, πότερον ἔστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολύταις χρηστοῖς ἢ πονηροῖς; ὃ τāν, ἀπόκριναι· οὐδὲν γάρ τοι γαλεπὸν ἐρωτῶ· οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακόν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτῳ ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι; «πάνυ γε». ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; ἀποκρίνου, ὃ ἀγαθέ· καὶ γάρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; «οὐ δῆτα». φέρε δή, πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νεωτέρους καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα ἔκόντα ἢ ἄκοντα; «ἔκόντα λέγωγε». τί δῆτα, ὃ Μέλητε; τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἰ τηλικούτου ὄντος τηλικόσδε ὃν, ὥστε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν, ἐγὼ δὲ δή εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἥκω, ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακὸν ἔκὼν

ποιῶ, ώς φήσει σύ; ταῦτα ἐγώ σοι οὐ πείθομαι, ὃ Μέλητε, οἵμαι δὲ οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ᾽ ἣ οὐ διαφθείρω ἥ, εἰ διαφθείρω, ἄκων, ὅστε σύ γε κατ' ἀμφότερα φεύδει. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἔστιν, ἀλλὰ ἴδια λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν· δῆλον γάρ ὅτι, ἐὰν μάθω, παύσομαι ὁ γε ἄκων ποιῶ· σὺ δὲ ἔνγγενέσθαι μέν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἡθέλησας, δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οὗ νόμος ἔστιν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως.

14. Ἀλλὰ γάρ, ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἥδη ἔστιν, ὁ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελήτῳ τούτων οὕτε μέγα οὕτε μικρὸν πώποτε ἐμέλησεν. ὅμως δὲ δὴ λέγε ήμιν, πῶς με φήσει διαφθείρειν, ὃ Μέλητε, τοὺς νεωτέρους; ἢ δῆλον δὴ ὅτι κατὰ τὴν γραφήν, ἵνα ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν, οὓς ή πόλις νομίζει, ἔτερα δὲ δαιμόνια καὶνά; οὐ ταῦτα λέγεις, ὅτι διδάσκων διαφθείρω; «πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω». πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὃ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, ὃν νῦν δὲ λόγος ἔστιν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσιν τουτοισί. ἐγὼ γάρ οὐ δύναμαι μαθῆν, πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζειν εἶναί τινας θεούς, καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεόν, καὶ οὐκ εἰμὶ τὸ παράπαν ἄθεος οὐδὲ ταύτῃ ἀδικῶ, οὐ μέντοι οὕσπερ γε ή πόλις, ἀλλὰ ἔτέρους, καὶ τοῦτ' ἔστιν, ὁ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἔτέρους· ἢ παντάπασί με φήσει οὕτε αὐτὸν νομίζειν θεόν τοὺς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν; «ταῦτα λέγω, ώς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεόν». ὃ θαυμάσιε Μέλητε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεόν εἶναι, ὕσπερ οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι; «μὰ Δέ», ὃ ἀνδρες δικαστάι, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν». Ἀναξιαγόρου οἴει κατηγορεῖν, ὃ φύλε Μέλητε, καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἴει αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὅστε

οὐκ εἰδέναι, ὅτι τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομενίου γέμει τούτων τῶν λόγων; καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ’ ἐμοῦ μανθάνουσιν, ἢ ἔξεστιν ἐνίστε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις Σωκράτους καταγελᾶν, ἐὰν προσποιηταὶ ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα; ἀλλ’, ὅ πρὸς Διός, οὗτοι σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; «οὐ μέντοι μὰ Δία οὐδὲ διποτιοῦν». Ἀπιστός γ’ εῖ, ὃ Μέλητε, καὶ ταῦτα μέντοι, ως ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῷ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ οὐτοσί, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑφριστῆς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὑβρεῖ τινὶ καὶ ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γὰρ ὥσπερ αἰνιγμα ἔντιμόντι διαπειρωμένῳ· «ἄρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ χαριεντίζομένου καὶ ἐναντί’ ἐμαυτῷ λέγοντος, ἢ ἔξαπατήσω αὐτὸν καὶ τὸν ἄλλους τὸν ἀκούοντας;» οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτὸς ἑαυτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι· ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἄλλὰ θεοὺς νομίζων. καίτοι τοῦτο ἔστι παῖζοντος.

15. Ξυνεπισκέψασθε δή, ὃ ἄνδρες, ἢ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν· σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόχριναι, ὃ Μέλητε· ὑμεῖς δέ, ὅπερ κατ’ ἀρχὰς ὑμᾶς παρηγήσαμην, μέμνησθε μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὃ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματ’ εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποχρινέσθω, ὃ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβείτω· ἔσθ’ ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἵππικὰ δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὃ ἀριστε ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνεσθαι, ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ἄλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ γε ἀπόχριναι. ἔσθ’ ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματ’ εἶναι, δαιμονας δὲ οὐ νομίζει; «οὐκ ἔστιν». ως ὠνησας, ὅτι μόγις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτονὶ ἀναγκαζόμενος. οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῆς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ’ οὖν καινὰ εἴτε παλαιά· ἀλλ’ οὖν δαιμόνια γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ ταῦτα καὶ

διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ· εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαιμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν μέ ἐστιν· οὐχ οὕτως ἔχει; ἔχει δή· τίθημι γάρ σε διμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει. τοὺς δὲ δαιμονας οὐχὶ ἡτοι θεούς γε ἡγούμεθα ἢ θεῶν παῖδας; φῆς ἢ οὖ. «πάνυ γε». οὐκοῦν εἴπερ δαιμονας ἡγοῦμαι, ώς σὺ φῆς, εἰ μὲν θεοί τινές εἰσιν οἱ δαιμονες, τοῦτ' ἀν εἴη, δὲ ἐγώ φημι σε αἰνίττεσθαι καὶ *χαριεντίζεσθαι*, θεούς οὐχὶ ἡγούμενον φάναι ἐμὲ μὲν θεούς αὐτὸν ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαιμονας ἡγοῦμαι· εἰ δὲ αὐτὸι δαιμονες θεῶν παῖδες εἰσι νόθοι τινές ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινων ἄλλων, δὸν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἀν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῦτο εἶναι, θεούς δὲ μή; διμοίως γάρ ἄτοπον εἴη, ὥσπερ ἀν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας ἡγοῦτο καὶ ὅνων τοὺς ἡμίονους, ἵππους δὲ καὶ ὅνους μή ἡγοῦτο εἶναι. ἀλλ', ὃ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ήμιδν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην ἢ ἀπορῶν ὅ τι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα. ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἀν καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ώς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὸν αὐτοῦ μήτε δαιμονας μήτε θεούς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανή ἔστιν.

16. Ἀλλὰ γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ώς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελήτου γραφὴν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας, ἄλλὰ ἴκανὰ καὶ ταῦτα· δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλὴ μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλούς, εὖ ἵστε, ὅτι ἀληθές ἔστι. καὶ τοῦτ' ἔστιν, δὲ ἐμὲ αἰρόμενοι, ἐάνπερ αἰρῇ, οὐ Μέλητος οὐδὲ *“Ανυτος, ἄλλ’ ἡ τῶν πολλῶν διαβολῆ τε καὶ φθόνος”* ἀ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἤρηκεν, οἷμαι δὲ καὶ αἰρόμενοι οὐδὲν δὲ δεινόν, μή ἐν ἐμοὶ στῇ. ἴσως δὲ ἀν οὗν εἴποι τις· «εἴτε οὐκ αἰσχύνει, δὲ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἔξοιν κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν;» ἐγὼ δὲ τούτῳ ἀν δίκαιον λόγον ἀντείποιμ, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, δὲ ἄνθρωπε, εἰ οἵει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι

τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἀνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔογα ἢ κακοῦ. φαῦλοι γάρ ἀν τῷ γε σῷ λόγῳ εἰεν τῶν ήμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν, οἱ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥστε ἐπειδὴ εἰπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμούμενῳ "Εκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὖσα, οὗτωσί πως, ώς ἐγὼ οἶμαι· «ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον, αὐτὸς ἀποθανεῖ· αὐτίκα γάρ τοι», φησί, «μεθ' "Εκτορα πότμος ἐτοῖμος»· ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ωλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὅν καὶ τοῖς φύλοις μὴ τιμωρεῖν, «αὐτίκα», φησί, «τεθναίην δίκην ἐπιθέεις τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης». μὴ αὐτὸν οἶει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἀν τις ἔαυτὸν τάξῃ ἥγησάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῆ, ἐνταῦθα δεῖ, ώς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

17. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἀν εἴην εἰργασμένος, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μέν, οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον ὕσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ώς ἐγὼ φήμην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἔξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεῖς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο δτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μέντ' ἀν εἴη, καὶ ώς ἀληθῶς τότ' ἀν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιώς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ

ών. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὃ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἔστιν ἥ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὅντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἔστιν ἂν οὐκ οἴδεν· οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδέ εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὃν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δ' ὡς εὗ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἔστι. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἔστιν αὕτη ἡ ἐπονεΐδιστος, ἥ τοῦ οἰεσθαι εἰδέναι ἂν οὐκ οἴδεν; ἐγὼ δ', ὃ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἵσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δή τῷ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἴκανῶς περὶ τῶν ἐν "Ἄδου οὔτῳ καὶ οἷομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἔστιν, οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν, ὃν οἶδα, ὅτι κακά ἔστιν, ἢ μὴ οἶδα, εἰ καὶ ἀγαθὰ ὅντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ φεύξομαι· ὅστε οὐδ' εἰ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε· Ανύτῳ ἀπιστήσαντες, ὃς ἔφη ἥ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἥ, ἐπειδὴ εἰσῆλθον, οὐχ οἴόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναι με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφευξούμην, ἦδη ἀν ὑμῶν οἱ νίεῖς ἐπιτηδεύοντες ἂν Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται, — εἰ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε· ὃ Σώκρατες, νῦν μὲν 'Ανύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὅτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἀλλῷς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ· εἰ οὖν με, ὅπερ εἴπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίοιτε, εἴποιμ' ἀν ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἥ ὑμῖν, καὶ ἔωσπερ ἀν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὁ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενος ὅτῳ ἀν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων, οἴάπερ εἴωθα, ὅτι, ὃ ἀριστε ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὃν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνει ἐπιμελούμενος, ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυ-

χῆς, ὅπως διὰ βελτίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελεῖ οὐδὲ φροντίζεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβήτη καὶ φῇ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ' ἄπειπι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἔξετάσω καὶ ἐλέγξω, καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῇ πεκτῆσθαι ἀρετήν, φάναι δέ, ὅνειδιδῷ, ὅτι τὰ πλείστου ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φανύότερα περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἀν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῷ, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγγυτέρῳ ἔστε γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει διὸ θεός, εὖ ἵστε, καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐδέν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα διὰ τῆς ψυχῆς, ὅπως διὰ ἀρίστη ἔσται λέγων, ὅτι οὐκ ἐν χρημάτων ἀρετῇ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀπαντα καὶ ιδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφεύγω τοὺς νέους, ταῦτ' ἀν εἴη βλαβερά· εἰ δέ τις μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδέν λέγει. πρὸς ταῦτα φαίνην ἄν, φήσεις Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνυτῷ ἢ μή, καὶ ἢ ἀφίετε ἢ μὴ ἀφίετε, διὰ ἐμοῦ οὐκ ἀν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδὲ εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι.

18. Μὴ θορυβεῖτε, φήσεις Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἵς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἵς ἄν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, διὰ ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἵς ἵστως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γὰρ ἵστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον δύντα, οἶον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδέν ἄν βλάψειεν οὕτε Μέλητος οὕτε Ἀνυτος· οὐδὲ γὰρ ἄν δύναιτο· οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειε μεντᾶν ἢ ἵστως ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἵστως οἴεται καὶ ἄλλος τίς

που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἰομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἀ οὗτος νῦν ποιεῖ, ἀνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτιννύναι. νῦν οὖν, διὸ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὡς τις ἂν οἴοιτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μή τι ἔξαιμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι· ἔάν γὰρ ἐμὲ ἀποκτείνητε, οὐ διδίως ἄλλον τοιοῦτον εὑρήσετε, ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νοθεστέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπός τινος· οἶον δή μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προστεθεῖκεναι τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων καὶ ὀνειδίζων ἔνα ἔκαστον οὐδὲν παντομαι τὴν ἡμέραν διλην πανταχοῦ προσκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ διδίως ὑμῖν γενήσεται, διὸ ἀνδρες, ἄλλος ἔάν ἐμοὶ πείθησθε, φεύσεσθέ μους ὑμεῖς δὲ ἵστως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἄν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, διδίως ἂν ἀποκτείναιτε, εἴτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψει κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δὲ ἐγὼ τυχχάνω ὥν τοιοῦτος, οἶος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθένδε ἄν κατανοήσαιτε· οὐ γάρ ἀνθρωπίνῳ ἔσοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ ἀπάντων ἡμεληκέναι καὶ ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελούμενων τοσαῦτα ἥδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν ἀεί, ίδιᾳ ἔκάστῳ προσιόντα ὥσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ μέν τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυνον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμην, εἴχον ἄν τινα λόγον· νῦν δὲ δρᾶτε καὶ αὐτοί, ὅτι οἱ κατήγοροι, τάλλα πάντα ἀναισχύντως οὕτω κατηγοροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀπαναισχυντῆσαι παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγὼ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἥτησα. ἴκανὸν γάρ, οἷμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν.

19. Ἰσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἵδιᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω περιῳὸν καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον συμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἴτιόν ἐστιν, ὃ ὑμεῖς ἔμοι πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται, ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμῳδῶν Μέλητος ἐγράψατο· ἔμοι δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ παιδὸς ἀρχάμενον φωνή τις γιγνομένη, ἥ, ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τούτου, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὕποτε· τοῦτ' ἐστίν, ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· εὗ γὰρ ἵστε, ω̄ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλη καὶ οὔτ' ἂν ὑμᾶς ὀφελήητο οὐδὲν οὔτ' ἂν ἐμαυτόν· καὶ μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τάληθῆ· οὐ γὰρ ἐστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὕτε ὑμῖν οὕτε ἄλλῳ πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος καὶ διακολύθων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει δλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

20. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ', ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δὴ μου τὰ ἔμοὶ ξυμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐνὶ ὑπεικάθοιμι παρὰ τὸ δίκαιον δείσας θάνατον, μὴ ὑπείκων δὲ ἄμ' ἂν καὶ ἀπολούμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φροτικὰ μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γάρ, ὃ Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἡρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχὶς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγοὺς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβούλευσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε· τότ' ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἦ-

ναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὸν νόμους καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἔτοιμων ὅντων ἐνδεικνύαι με καὶ ἀπάγειν τῶν ὁρτόρων, καὶ ὑμῶν κελευσόντων καὶ βιώντων, μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου φυτὴν μᾶλλον με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατούμενης τῆς πόλεως· ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὖ μεταπεμφάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν θόλον προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμίνος Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον, ἵνα ἀποθάνοι· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προσέταττον βουλόμενοι ὃς πλείστους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ, ἀλλ᾽ ἐργῳ αὖ ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανάτου μὲν μέλει, εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, οὐδὲ διοῦν, τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδὲ ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἴσχυρὰ οὖσα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες φύκοντο εἰς Σαλαμίνα καὶ ἥγανον Λέοντα, ἐγὼ δὲ φύκόμην ἀπιών οὐκαδέ· καὶ ἵσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη· καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες.

21. Ἄρ' οὖν ἂν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἐπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττον ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις καί, ὥσπερ χρή, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε, εἰ πού τι ἐπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἵδια ὁ αὐτὸς οὗτος, οὐδενὶ πώποτε ἔυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὓς οἱ διαβάλλοντες ἐμέ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτε ἐγενόμην· εἰ δέ τίς μου λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε

πρεσβύτερος, οὓδεν πώποτε ἐφθόνησα, οὓδε χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ οὖ, ἀλλ' ὅμοιώς καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν, καὶ ἐάν τις βούληται ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὃν ἄν λέγω. καὶ τούτων ἐγὼ εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται εἴτε μή, οὐκ ἄν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὃν μήτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα μήτε ἐδίδαξα· εἰ δέ τις φησι παρ' ἐμοῦ πώποτέ τι μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἵδια, ὅ τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὗ ἵστε, ὅτι οὐκ ἀλληλή λέγει.

22. Ἐάλλα διὰ τί δή ποτε μετ' ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατοίβοντες; ἀκηρόατε, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἔξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὕσι δ' οὖ· ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ως ἐγώ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν καὶ ἐκ μαντείων καὶ ἐξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, φῆπερ τίς ποτε καὶ ἄλλῃ θείᾳ μοιδρὰ ἀνθρώπῳ καὶ διτοῦν προσέταξε πράττειν. ταῦτα, ὃ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἔστι καὶ εὐέλεγκτα· εἰ γὰρ δὴ ἔγωγε τῶν νέων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δήπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἔγγνωσαν, ὅτι νέοις οὖσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτέ τι ἔυνεβούλευσα, νῦννὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἥθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἐμοῦ τι κακὸν ἐπεπόνθεσαν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνῆσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεισιν αὐτῶν πολλοὶ ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ δῷ, πρῶτον μὲν Κρίτων οὗτοσί, ἔμδος ἡλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου τοῦδε πατήρ· ἔπειτα Λυσανίας δὲ Σφήττιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατήρ· ἔτι Ἀντιφῶν δὲ Κηφισιεὺς οὗτοσί, Ἐπιγένους πατήρ· ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὃν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατοιβῇ γεγόνασι,

Νικόστρατος δ ὁ Θεοῖς οὐδενίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου — καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἄν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδεηθείη —, καὶ Πάραλος ὅδε ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός. ὅδε δὲ Ἀδείμαντος ὁ Αρίστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὐτοί Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὅδε ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὃν τινα ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα, εἰ δὲ ἐπελάθετο, νῦν παρασχέσθω, ἐγὼ παραχωρῶ, καὶ λεγέτω, εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τούναντίον εὑρήσετε, ὃ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἔτοίμους τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὡς φασι Μέλητος καὶ Ἀνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ' ἄν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἥδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοηθοῦντες ἐμοὶ ἀλλ' ἢ τὸν ὁρθόν τε καὶ δίκαιον, ὅτι ξυνίσασι Μέλήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι;

23. Εἰεν δή, ὃ ἄνδρες· ἂ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἄν ἀπολογεῖσθαι, σχεδόν ἐστι ταῦτα καὶ ἄλλα ἵσως τοιαῦτα. τάχα δ' ἄν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττῳ τουτοὶ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἴκετευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα δι τι μάλιστα ἐλεηθείη, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλούς, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἄν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας αὐθαδέστερον ἄν πρός με σχοίνη, καὶ δργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις θεῖτο ἄν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δή τις ὑμῶν οὗτος ἔχει, — οὐκ ἀξιῶ μὲν γὰρ ἔγωγε — εἰ δ' οὖν, ἐπιεικῆ ἄν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων, δτι ἐμοί, ὃ ἄριστε, εἰσὶ μέν πού τινες καὶ οἰκεῖοι· καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὁμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυδὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὃ-

στε καὶ οἰκεῖοι μοί εἰσι καὶ υἱεῖς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς, εῖς μὲν μειράκιον ἥδη, δύο δὲ παιδία· ἀλλ' ὅμιλος οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιζόμενος, ὃ Ἀθηναῖοι, οὐδὲ ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ' εἰ μὲν θαρραλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἥ μή, ἄλλος λόγος, πρὸς δὲ οὖν δόξαν καὶ ἔμοι καὶ ὑμῖν καὶ δῆλη τῇ πόλει οὐ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τηλικόνδε δόντα καὶ τοῦτο τούτοντα, εἴτ' οὖν ἀληθὲς εἴτ' οὖν ψεῦδος· ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι τὸ Σωκράτη διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἵ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφίᾳ εἴτε ἄνδρείᾳ εἴτε ἄλλῃ ἡτινοῦν ἀρετῇ τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρόδον ἀν εἴη ὁ οἶουσπερ ἐγὼ πολλάκις ἔόρακά τινας, ὅταν κρίνωνται, δοκοῦντας μέν τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται, ὥσπερ ἀθανάτων ἐσομένων, ἀν ὑμεῖς αὐτὸὺς μὴ ἀποκτείνητε· οἱ ἔμοι δοκοῦσιν αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν, ὥστε ἀν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναίων εἰς ἀρετήν, οὓς αὐτοὶ ἔαυτῶν ἐν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὕτε ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοκοῦντας καὶ διτοῦν εἶναι, οὔτ', ἀν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸν ἐνδείκνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφιεῖσθε τοῦ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος ἥ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος.

24. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὃ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιον μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γάρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὅμωμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἵς ἀν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· οὐκούν χρὴ οὕτε ἡμᾶς ἐθί-

ζειν ύμᾶς ἐπιορκεῖν οὕθ' ύμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γὰρ ἄν
ήμῶν εύσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοι-
αῦτα δεῖν πρὸς ύμᾶς πράττειν, ἢ μήτε ἡγοῦμαι καὶ εἶναι
μήτε δίκαια μήτε ὅσια, ἄλλως τε μέντοι νὴ Δία πάντως καὶ
ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτου τουτού. σαφῶς γὰρ ἄν, εἰ
πείθοιμι ύμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζούμην ὀμιλούσας, θεοὺς
ἄν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ύμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπολο-
γούμενος κατηγορούην ἄν ἔμαυτοῦ, ώς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλ-
λὰ πολλοῦ δεῖ οὔτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ώς οὐδεὶς τῶν ἔμῶν κατηγόρων, καὶ ύμῖν ἐπιτρέπω καὶ
τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἔμοῦ, ὅπῃ μέλλει ἔμοι τε ἄριστα εἶναι
καὶ ύμῖν.

**Μετὰ τὴν ἀπόφανσιν τοῦ δικαστηρίου
περὶ ἐνοχῆς τοῦ Σωκράτους.**

25. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ
τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλλα τέ μοι
πολλὰ ἔυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγο-
νὸς τοῦτο, ἄλλα πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἐκατέρων τῶν ψή-
φων τὸν γεγονότα ἀριθμόν· οὐ γὰρ φόμιην ἔγωγε οὔτω παρ'
διλέγον ἔσεσθαι, ἄλλὰ παρὰ πολύ· νῦν δέ, ώς ἔοικεν, εἰ τριά-
κοντα μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀποπεφεύγη ἄν. Μέλητον
μὲν οὖν, ώς ἔμοι δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον
ἀποπέφευγα, ἄλλὰ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη
Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἔμοῦ, καν δῆλε χιλίας
δραχμὰς οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.

26. Τιμᾶται δ' οὖν μοι δ' ἀνὴρ θανάτου. εἰεν ἐγὼ δὲ
δὴ τίνος ύμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον
ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἀξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι,
ὅ τι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἥσυχίαν ἥγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὕν-
περ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατη-

γιῶν καὶ δημηγοριῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ἔυνωμοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἥγησάμενος ἐμαυτὸν τῷ ὅντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὡστε εἰς ταῦτ' ιόντα σφύζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἥα, οἷ ἐλθών μήτε ὑμῖν μήτε ἐμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἴδια ἔκαστον ἵων εὔεργετεῖν τὴν μεγίστην εὔεργεσίαν, ὡς ἐγώ φημι, ἐνταῦθα ἥα, ἐπιχειρῶν ἔκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μήτε τῶν ἑαυτοῦ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὸν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθείη, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο, μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὸν αὐτῆς τῆς πόλεως, τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι· τί οὖν εἴμι ἀξιος παθεῖν τοιοῦτος ὁν; ἀγαθόν τι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθαι· καὶ ταῦτα γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὃ τι ἀν πρέποι ἐμοί. τί οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι εὔεργέτῃ, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ' ὃ τι μᾶλλον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἀνδρα ἐν πρυτανείῳ σιτεῖσθαι, πολύ γε μᾶλλον ἢ εἴ τις ὑμῶν ἵππῳ ἢ ἔυνωμοίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὁλυμπίασιν. ὃ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαιμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ εἶναι· καὶ ὃ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τούτου τιμῶμαι, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως.

27. Ἰσως οὖν ὑμῖν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὃ Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἔκῶν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγμεθα· ἐπεὶ, ὡς ἐγῶμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν, ἀλλὰ πολλάς, ἐπείσθητε ἄν· νῦν δ' οὐ ὁράδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι.

πεπεισμένος δὴ ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἐμαυτόν γε ἀδικήσειν καὶ κατ' ἐμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτός, ώς ἄξιός εἰμί του κακοῦ καὶ τιμήσεσθαι τοιούτου τινὸς ἐμαυτῷ. τί δείσας; ἢ μὴ πάθω τοῦτο, οὗ Μέλητός μοι τιμᾶται, δι φημι οὐκ εἰδέναι οὕτ' εἰ ἀγαθὸν οὕτ' εἰ κακόν ἔστιν; ἀντὶ τούτου δὴ ἔλωμαι τι ὅν εὖ οἴδ' ὅτι κακῶν ὅντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμωτηρίῳ δουλεύοντα τῇ ἀεὶ καθισταμένῃ ἀρχῇ, τοῖς ἔνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων, καὶ δεδέσθαι, ἔως ἂν ἐκτείσω; ἀλλὰ ταῦτόν μοι ἔστιν, δπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐ γὰρ ἔστι μοι χρήματα, δπόθεν ἐκτείσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσωμαι; ίσως γὰρ ἂν μοι τούτου τιμήσαιτε· πολλὴ μεντᾶν με φιλοψυχίᾳ ἔχοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἴμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῆται μου οὐχ οἰοί τε ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ᾽ ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νῦνὶ ἀπαλλαγῆναι· ἄλλοι δὲ ἀρα αὐτὰς οἶσουσι ὁρδίως; πολλοῦ γε δεῖ, ὃ Ἀμηναῖοι. καλὸς οὖν ἂν μοι διός εἴη ἔξελθόντι τηλικῷδε ἀνθρώπῳ ἄλλην ἔξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἔξελαννομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἴδ' ὅτι, δποι ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι ὥσπερ ἐνθάδε· κἄν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοι ἐμὲ αὐτοὶ ἔξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους· ἔὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι δι' αὐτοὺς τούτους.

28. "Ισως οὖν ἂν τις εἴποι· «σιγῶν δὲ καὶ ἡσυχίαν ἀγων, ὃ Σώκρατες, οὐχ οἶός τ' ἔσει ἡμῖν ἔξελθόν ζῆν;» τοντὶ δὴ ἔστι πάντων χαλεπώτατον πεῖσαι τινας ὑμῶν· ἔάν τε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἔστι καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθε μοι ώς εἰρωνευομένῳ· ἔάν τ' αὖ λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν δν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἐκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποι-

εῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ δὲ τὴν ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούετε διαλεγομένου καὶ ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους ἔξετάζοντος, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ, ταῦτα δὲ ἔτι ἡττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως, ὡς ἐγώ φημι, τῷ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ δάδιον. καὶ ἐγὼ ἅμα οὐκ εἴθισμαι ἐμαυτὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδενός· εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἄν χρημάτων, ὅσα ἔμελλον ἐκτείσειν· οὐδὲν γὰρ ἄν ἐβλάβην· νῦν δέ, οὐ γὰρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα, ὅσον ἄν ἐγὼ δυναίμην ἐκτεῖσαι, τοσούτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. ἵσως δὲ ἄν δυναίμην ἐκτεῖσαι ὑμῖν μνᾶν ἀργυρίου· τοσούτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, τῷ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύονταί με τριάκοντα μνῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δὲ ἐγγυᾶσθαι· τιμῶμαι οὖν τοσούτου, ἐγγυηταὶ δὲ ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεοι.

Μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην.

29. Οὐ πολλοῦ γένεκα χρόνου, τῷ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅνομα ἔξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λοιδορεῖν, ὡς Σωκράτη ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν. φήσουσι γὰρ δή με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μή εἰμι, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν δινειδίζειν. εἰ οὖν περιεμείνατε διλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτοιμάτου ἄν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο· δρᾶτε γὰρ δὴ τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἥδη ἔστι τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τόδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους· ἵσως με οἰεσθε, τῷ ἄνδρες, ἀπορίᾳ λόγων ἐαλωκέναι τοιούτων, οἵτις ἄν ὑμᾶς ἐπεισα, εἰ φημην δεῖν ἀπανταποιεῖν καὶ λέγειν, ὡστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἐάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοι-

αὐτα, οἵτινες ὑμῖν ἥδιστα ἦν ἀκούειν, θρηνοῦντός τέ μου καὶ ὁδυρομένου καὶ ἄλλα ποιοῦντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ως ἐγώ φημι. οἷα δὴ καὶ εἰθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὕτε τότε φήμην δεῖν ἔνεκα τοῦ κινδύνου πρᾶξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὕτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἰροῦμαι ὅδε ἀπολογησάμενος τεθμάναι ἢ ἐκείνως ζῆν. οὕτε γάρ ἐν δίκῃ οὗτος ἐν πολέμῳ οὗτος ἐμὲ οὕτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, δπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καὶ γάρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ἀν τις ἐκφύγοι καὶ ὅπλα ἀφεῖς καὶ ἐφ' ἵκετείαν τραπόμενος τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαὶ εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, εάν τις τολμῷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτο ἡ χαλεπόν, ὃ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν· θάττον γάρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἀτε βραδὺς ὧν καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἔάλων, οἱ δὲ ἔμποι κατήγοροι ἀτε δεινοὶ καὶ δέξεῖς δοντες ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας· καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἀπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην δοφλών, οὗτοι δὲ ὑπὸ τῆς ἀληθείας δοφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω καὶ οὗτοι ταῦτα μέν που οὕτως καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἷμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

30. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιμυμῷ ὑμῖν χρησιμοδῆσαι, ὃ καταψήφισάμενοί μους· καὶ γάρ εἴμι ἥδη ἐνταῦθα, ἐν ῥιμάλιστα ἀνθρωποι χρησιμοδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι· φημὶ γάρ, ὃ ἄνδρες, οὗτοι δὲ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἥξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν νὴ Δίᾳ ἢ οἶαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε· νῦν γάρ τοῦτο εἰργασθε οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου, τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ως ἐγώ φημι· πλείους ἔσονται

νῦμας οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, νῆμεῖς δὲ οὐκ ἡσθάνεσθε· καὶ ζαλεπώτεροι ἔσονται, ὅσῳ νεώτεροι εἰσι, καὶ νημεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἰεσθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχήσειν τοῦ ὀνειδίζειν τινὰ νῦν, ὅτι οὐκ ὁρθῶς ξῆτε, οὐκ ὁρθῶς διανοεῖσθε· οὐ γὰρ ἔσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὗτε πάνυ δυνατὴ οὔτε καλή, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ δάστη, μὴ τοὺς ἄλλους πολούνειν, ἀλλ' ἑαυτὸν παρασκευάζειν, ὅπως ἔσται ώς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν νῦν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττεμαι.

31. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ηδέως ἄν διαλεχθείην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτού πράγματος ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἔγουσι καὶ οὕπω ἔρχομαι οἱ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλά μοι, ὃ ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἄλλήλους, ἕως ἔξεστιν. νῦν γὰρ ώς φίλοις οὖσιν ἐπιδεῖξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι ἔμβεβηκός, τί ποτε νοεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὃ ἄνδρες δικασταί, —νῦμας γὰρ δικαστὰς καλῶν ὁρθῶς ἄν καλοίην—θάυμασιόν τι γέγονεν. ή γὰρ εἰώθυτά μοι μαντικὴ ἡ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὁρθῶς πράξειν· νυνὶ δὲ ἔμβεβηκέ μοι, ἀπερ δῷστε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἢ γε δὴ οἰηθείη ἄν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἔξιόντι ἔωθεν οἴκοθεν ἡγαντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἡγίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ μέλλοντί τι ἐρεῖν· καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλάχοῦ δή με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ· νῦν δὲ οὐδαμοῦ περὶ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν οὔτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτ' ἐν λόγῳ ἡγαντίωταί μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ νῦν ἔρω· κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ἔμβεβηκός τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ημεῖς ὁρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον

τούτου γέγονεν· οὐ γάρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἡναντιώθη ἄν μοι τὸ εἰωθός σημεῖον, εἰ μή τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πρᾶξειν.

32. Ἐννοίσωμεν δὲ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι. δυοῖν γάρ θάτερον ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὗσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε μηδεμία αἰσθησίς ἐστιν, ἀλλ’ οἶον ὑπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων μηδὲ ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἄν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γάρ ἄν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ᾧ οὕτω κατέδαρθεν, ὥστε μηδὲ ὄναρ ἴδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἄν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἄν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γάρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ’ αὖ οἶον ἀποδημῆσαι ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστι τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσιν ἀπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μετζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν, ὃ ἀνδρες δικασταί; εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἄδου, ἀπαλλαγεὶς τουτονὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ραδάμιανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι, ὅσοι τῶν ἡμιμέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἄρα φαύλη ἄν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὁρφεῖ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὄμηρῷ ἐπὶ πόσφ ἄν τις δέξαιτ’ ἄν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γάρ πολλάκις θέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτ’ ἐστὶν ἀληθῆ· ἐπεὶ

ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἄν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, δπότε ἐντύχοιμι Παλαμήδει καὶ Αἰαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἰ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἀδικον τέθνηκεν, ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἔμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ ἄν ἀηδῆς εἴη. καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἔξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστιν καὶ τίς οὕτως μέν, ἔστι δ' οὗ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἄν τις, ὃ ἀνδρες δικασταί, δέξαιτο ἔξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιὰν ἢ Ὁδυσσέα ἢ Σίσυφον ἢ; — ἄλλους μυρίους ἄν τις εἴποι καὶ ἀνδρας καὶ γυναῖκας· οἵς ἐκεῖ διαλέγεσθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἔξετάζειν ἀμήχανον ἄν εἴη εὐδαιμονίας. πάντως οὐ δήπου τούτου γε ἔνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι· τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροι εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἥδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοι εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν.

33. Ἄλλὰ καὶ ὑμᾶς χοή, ὃ ἀνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἐστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἄλλα μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἥδη τεθνάναι καὶ ἀπῆλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαιμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον. καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω· καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν, ἄλλ' οἰόμενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἀξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς νίεῖς μου, ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὃ ἀνδρες, ταῦτα ταῦτα λυποῦντες, ἀπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσι τι εἶναι μηδὲν δύντες, δύνειδίζετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὥν δεῖ, καὶ οἰονται

τι εἶναι ὅντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια
πεπονθώσ έγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλ-
λὰ γὰρ ἥδη ὡρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανούμενῳ, ὑμῖν δὲ
βιωσομένοις· διπότεροι δὲ ὑμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶ-
γμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ᾧ τῷ θεῷ.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝ

(ἢ περὶ πρακτέου, ἡθικὸς)

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΓΙΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ

1. ΣΩ. Τί τηνικάδε ἀφῆξαι, ὁ Κρίτων; ἢ οὐ ποφὴ ἔτι ἐστίν;
ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα;

ΚΡ. Ὁρθός βαθύς.

ΣΩ. Θαυμάζω, ὅπως ἡθέλησέ σοι δ τοῦ δεσμιωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι.

ΚΡ. Ξυνήθης ἥδη μοί ἐστιν, ὁ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καὶ τι καὶ εὔεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ.

ΣΩ. Αρτὶ δὲ ἡκεις ἢ πάλαι;

ΚΡ. Ἐπιεικῶς πάλαι.

ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακαλήσαι;

ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὁ Σώκρατες, οὐδέ ἄν αὐτὸς ἡθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αἰσθανόμενος, ὃς ἡδέως καθεύδεις· καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἡγειρον, ἵνα ως ἥδιστα διάγοις. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εύδαιμόνησα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νυνὶ παρεστώσῃ ἔνυμφορῷ, ὃς ὁρδίως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἄν, ὁ Κρίτων, πλημμελές εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα, εἰ δεῖ ἥδη τελευτᾶν.

ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὁ Σώκρατες, τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις ἔμφρονταις ἀλίσκονται, ἀλλ᾽ οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἡ τῆλικα μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ.

ΣΩ. Ἐστι ταῦτα ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρὸς ἀφίξαι;

ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὁ Σώκρατες, φέρων χαλεπήν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ᾽ ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι χαλεπήν καὶ βαρεῖαν, ἥν ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ' ἀν ἐνέγκαιμι.

ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφίκται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με;

ΚΡ. Οὐ τοι δὴ ἀφίκται, ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν τήμερον ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἡκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγελιῶν, δτὶ ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὐριον ἔσται, ὁ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

ΣΩ. Ἄλλ, ὁ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ. εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φύλον, ταύτῃ ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον.

ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει;

ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ· τῇ γάρ που ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ ἢ ἀν ἔλθῃ τὸ πλοῖον.

ΚΡ. Φασί γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι.

ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρας τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τινος ἐνυπνίου, δέ οὐραναὶ δλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινι οὐκ ἐγεῖραι με.

ΚΡ. Ἡν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον;

ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα καλὴ καὶ εὐειδῆς, λευκὰ ἴματα ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· ὁ Σώκρατες, ἥματί περ τοιτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο.

ΚΡ. Ἀτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὁ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ὁ Κρίτων.

3. KP. Λίαν γε, ώς ἔοικεν. ἀλλ', ὃ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πεύθου καὶ σώθητι· ώς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία ξυμφορά ἔστιν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν σοῦ ἔστερησθαι τοιούτου ἐπιτηδείου, οἶον ἐγὼ οὐδένα μήποτε εὑρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἵ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἵσασιν, ώς οὗτος τ' ὅν σε σύζειν, εἰ ἥθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. καίτοι τίς ἀν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοί, ώς σὺ αὐτὸς οὐκ ἥθελησας ἀπιέναι ἐνθένδε ἡμῶν προθυμουμένων.

ΣΩ. Ἀλλὰ τί ήμπν, ὃ μακάριε Κρίτων, οὗτο τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι, ὅν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἥγήσονται αὐτὰ οὕτω περρᾶχθαι, ὥσπερ ἀν πραγμῇ.

KP. Ἀλλ' ὁρᾶς δή, ὅτι ἀνάγκη, ὃ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνί, ὅτι οἷοί τ' εἰσὶν οἱ πολλοί οὐ τὰ συμιρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ἦ.

ΣΩ. Εἰ γὰρ ὁφελον, ὃ Κρίτων, οἷοί τ' εἶναι οἱ πολλοί τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τ' ἦσαν καὶ τὰ μέγιστα ἀγαθά, καὶ καλῶς ἀν εἰχε· νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε· οὕτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοί ποιησαι, ποιοῦσι δὲ τοῦτο ὅ τι ἀν τύχωσι.

4. KP. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔχετω· τάδε δέ, ὃ Σώκρατες, εἰπέ· μοι. ἀρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μή, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἔξελθῃς, οἱ συκοφάνται ήμπν πράγματα παρέχωσιν ώς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γάρ τι τοιοῦτον φοβεῖ, ἔασον αὐτὸς χαίρειν· ήμεῖς γάρ που δίκαιοι ἐσμεν σώσαν-

τές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καὶ, ἐὰν δέη, ἔτι τούτον μεῖζων ἀλλ' ἐμοὶ πείθουν καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

* ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὅτι Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά.

ΚΡ. Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τἀργύριόν ἐστιν, διὸ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαι σε καὶ ἔξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὁρᾶς τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὔτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ίκανά. ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἰεὶ δεῖν ἀναλίσκειν τάμα, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἔτοιμοι ἀναλίσκειν εἰς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ίκανόν, Σιμίας δι Θηβαῖος· ἔτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ, ὥστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμψῃς σαυτὸν σῶσαι, μήτε, διὰ τῆς ἐλεγές ἐν τῷ δικαστηρίῳ δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἔξειθών, διὰ τοῦτο οὐκοῦ σαυτῷ πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε, ὅποι ἂν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε· ἐὰν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ιέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἔκει ξένοι, οἵ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

* 5. Ἐτι δέ, ὅτι Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιον μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἔξὸν σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἔχθροι σου σπεύσαιεν τε καὶ ἐσπευσάν σε διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ νίεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἔξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰκήσει καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος, διὰ τοῦτο τύχοσι, τοῦτο πράξουσι· τεύξονται δέ, ως τὸ εἰκός, τοιούτων, οἴλαπερ εἰσθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὁρφανίαις περὶ τοὺς ὁρφανούς. Ἡ γὰρ οὐ χρὴ ποιεῖσθαι παῖδας ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ὁρμούτατα αἰρεῖσθαι· χρὴ δέ, ἀπερ ἂν ἀνήρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἔλοιτο, ταῦτα αἰρεῖσθαι, φά-

σκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχύνομαι, μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρίστιν τῇ ἡμετέρᾳ πεπρᾶχθαι, καὶ ἡ εἰσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσῆλθεν ἔξδυν μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγών τῆς δίκης ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἶόν τε ὅν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ μικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὃ Σώκρατες, ὅρα μὴ ἄμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρῷ ἢ σοὶ τε καὶ ἡμῖν. ἀλλὰ βουλεύου, μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύσασθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι. μία δὲ βουλή τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπρᾶχθαι. εἰ δέ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἶόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὃ Σώκρατες, πείθου μοι καὶ μηδαμῶς ἀλλως ποίει.

6. ΣΩ. Ὡ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά τινος δρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσφι μεῖζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή. ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἶος τῶν ἡμῶν μηδενὶ ἀλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, διὸ ἀν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἐμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδὴ μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύτων καὶ τιμῶν, οὕσπερ καὶ πρότερον ὅν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἵσθι, ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω, οὐδ' ἀν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύτηται, δεσμοὶς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χοημάτων ἀφαιρέσεις. πῶς οὖν ἀν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε ἢ οὐ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὕτῳ πρὸιν μὲν ἐμὲ δεῖν

ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἀλλως ἔνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς; ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγ' ἐπισκέψασθαι, δὲ Κρίτων, κοινῷ μετὰ σοῦ, εἴ τι μοι ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὅδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, καὶ ἐάσομεν χαίρειν ἢ πεισθεμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγδιμαι, ἐκάστοτε ὅδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἃς οἱ ἀνθρώποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή· τοῦτο πρὸς θεῶν, δὲ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γάρ, ὅσα γε τάνθρωπεια, ἐκτὸς εἴ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἄν σε παρακρούοι ἡ παροῦσα ἔμφροδά· σκόπει δή· οὐχ ἵκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μέν, τὰς δ' οὐ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μέν, τῶν δ' οὐ; τί φῆς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται;

KP. Καλῶς. □

ΣΩ. Ούκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μή;
KP. Ναί.

ΣΩ. Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων;

KP. Πῶς δ' οὐ;

7. ΣΩ. Φέρε δή, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἐνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἄν τυγχάνῃ ιατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὅν;

KP. Ένὸς μόνου.

ΣΩ. Ούκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἐνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.

KP. Δῆλα δή.

ΣΩ. Ταύτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ἢ ἄν τῷ ἐνὶ δοκῇ, τῷ ἐπιστάτῃ καὶ τῷ ἐπαῖστοντι μᾶλλον ἢ ἢ ἔντοπασι τοῖς ἀλλοις.

KP. "Εστι ταῦτα.

ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίγοντος, τιμῆσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν λόγους καὶ μηδὲν ἐπαιτόντων, ἵστη οὐδὲν κακὸν πείσεται;

ΚΡ. Πῶς γὰρ οὖ;

ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος;

ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσι.

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τᾶλλα, ὡς Κρίτων, οὗτος, ἵνα μὴ πάντα διύωμεν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ δὲν νῦν ἡ βουλὴ ἡμῖν ἔστι, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἔπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν ἢ τῇ τοῦ ἐνός, εἴ τις ἔστιν ἐπαίτων, δὲν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἔνυπαντας τοὺς ἄλλους; φὰ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, δὲ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. ἢ οὐδέν τοῦτο;

ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὡς Σώκρατες.

8. ΣΩ. Φέρε δή, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαιτόντων δόξῃ, ἵστη βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο τὸ σῶμα· ἢ οὐχί;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Ζητεῖς οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ζητεῖς οὖν βιωτὸν διεφθαρμένου, φὰ τὸ ἀδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; φὰ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, δὲ τι ποτέ ἔστι τῶν ἡμετέρων, περὶ δὲ τὸ ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἔστιν;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ζητεῖς οὖν βιωτερον;

ΚΡ. Πολύ γε.

• ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὃ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ᾽ ὃ τι ὁ ἐπαῖτων περὶ δικαιῶν καὶ ἀδίκων, ὃ εἰς καὶ αὐτὴν ἡ ἀληθεια. ώστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐν δρόμῳς εἰσηγεῖ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαιῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν δή, φαίη γ' ἂν τις, οἵοι τέ εἰσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτιννύνται.

ΚΡ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα φαίη γὰρ ἂν, ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ', ὃ θαυμάσιε, οὔτος τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὅμοιος εἶναι τῷ καὶ πρότερον· καὶ τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἦ οὕ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

ΚΡ. Άλλὰ μένει.

ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαιῶς ὅτι ταῦτόν ἐστι, μένει ἦ οὐ μένει;

ΚΡ. Μένει. □

9. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐξ τῶν ὁμοίογουμένων τοῦτο σκεπτέον; πρότερον δίκαιων ἐμὲ ἐνθένδε πειρᾶσθαι ἔξιένται μὴ ἀφίεντων Ἀθηναίων ἦ οὐ δίκαιων καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται δίκαιων, πειρῶμεθα, εἰ δὲ μή, ἐδημευν· ἀς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περὶ τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὃ Κρίτων, σκέμματα ἦ τῶν ὁρίων ἀποκτιννύντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν, εἰ οἷοί τ' ἡσαν, οὐδενὶ ξὺν νῷ τούτων τῶν πολλῶν. ἡμῖν δ' ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ ἢ ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πρότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἔξαξουσι καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἔξαγοντές τε καὶ ἔξαγόμενοι, ἥ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες· καν̄ φαίνωμεθα ἀδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι οὕτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὕτε ἄλλο διτοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὃ Σώκρατες ὅρα δέ, τί δοῦμεν.

ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὃ γαθέ, κοινῆ καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοι πείσομαι· εἰ δὲ μή, παῦσαι ἥδη, ὃ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ώς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι· ώς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαί σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἀκοντος. δοα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ίκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀπορίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ἂν μάλιστα οἴη.

ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

10. ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ώς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ διμοιλογήθη; — ὅπερ καὶ ἀρτι ἐλέγετο — ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν διμοιλογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί, καὶ πάλαι, ὃ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἀνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ πραότερα, ὅμως τὸ ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὃν παντὶ τρόπῳ; φαμὲν ἢ οὐ;

ΚΡ. Φαμέν.

ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ώς οἱ πολλοὶ οὖνται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Τί δὲ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὃ Κρίτων, ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ώς οἱ πολλοὶ φασι, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον;

KP. Ούδαμῶς.

ΣΩ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

KP. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οὕτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὕτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν διτοῦν ὁ πάσχῃ ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὃ Κριτῶν, ταῦτα καθιμομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν διμολογῆσ. οἶδα γάρ, ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἵς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἵς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλὰ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, δρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλεύματα. σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ σοι καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε δρθῶς ἔχοντος οὕτε τοῦ ἀδικεῖν οὕτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὕτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς, ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δὲ εἴ πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δὲ ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

KP. Ἀλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι ἀλλὰ λέγε.

ΣΩ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δὲ ἐρωτῶ· πότερον ἂν τις διμολογήσῃ τῷ, δίκαια δοντα, ποιητέον ἢ ἔξαπατητέον;

KP. Ποιητέον.

11. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἄμφει· ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινας ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὓς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἵς ὀμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν ἢ οὐ;

KP. Οὐκ ἔχω, ὃ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾶς· οὐ γὰρ ἔννοιω.

ΣΩ. Ἀλλ' ὥδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· «εἰ-

πέ μοι, ὃ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἡ τούτῳ τῷ ἔργῳ, φῶτιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἶόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατεράφθαι, ἐν ᾧ αἱ γενόμεναι δίκαιαι μηδὲν ισχύουσιν, ἀλλὰ ὑπὸ ἴδιωτῶν ἄκυροι τε γίγνονται καὶ διαφθίρονται;» τί ἔροῦμεν, ὃ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἀν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ὁρήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, δις τὰς δίκαιας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἔροῦμεν πρὸς αὐτούς, ὅτι ἡδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν; ταῦτα ἢ τί ἔροῦμεν;

KP. Ταῦτα νὴ Δία, ὃ Σώκρατες.

12. ΣΩ. Τί οὖν, ἀν εἴπωσιν οἱ νόμοι· «ὦ Σώκρατες, η καὶ ταῦτα ὠμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοὶ ἡ ἐμμένειν ταῖς δίκαιαις, αἵτις ἀν ἡ πόλις δικάζῃ;» εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἵστως ἀν εἴποιεν, ὅτι «ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ᾽ ἀποκρίνουν, ἐπειδὴ καὶ εἴσωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ διὶ ἡμῶν ἐλάμβανε τὴν μητέρα σου δι πατήρο καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφει τι, ως οὐ καλῶς ἔχουσιν;» «οὐ μέμφομαι», φαίην ἀν. «ἄλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ᾧ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν;» «καλῶς», φαίην ἀν. «εἰεν, ἐπειδὴ δὲ ἐγένουν τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἀν εἰπεῖν πρῶτον μέν, ως οὐχὶ ἡμέτερος ἥσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἀρρένες οἴσου οἰει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν καὶ ἄττα ἀν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, καὶ σοὶ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἰει δίκαιον

εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἔξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, εἴ σοι δὲ ἐτύγχανεν, ὡστε, ἅπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἔξεσται σοι, ὡστε, ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἥργούμενοι εἶναι, καὶ σὺ αὖτις τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ' ὃσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φῆσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, δὲ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος μὲν οὗτος εἰς σοφός, ὡστε λέληθε σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρὸς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μεῖζον μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἡ πατέρα, καὶ ἡ πείθειν ἡ ποιεῖν, ἀ ἀν κελεύῃ, καὶ πάσχειν, ἐάν τι προστάττῃ παθεῖν ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωμησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἀ ἀν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρὸς, ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἥττον τὴν πατρίδα;» τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὁ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους ἢ οὐ;

KP. "Εμοιγε δοκεῖ.

13. ΣΩ. «Σκόπει τοίνυν, ω. Σώκρατες», φαῖεν ἀν ἵσως οἱ νόμοι, «εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν, ἀ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων ὃν οἷοί τε ἡμεν καλῶν σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἔξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βου-

λοιμένῳ, ἐπειδὰν δοκιμασθῇ καὶ ἵδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, φὰν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἔξεῖναι λαβόντα τὰ αὐτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἀν βούληται καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδών ἐστιν οὐδέποτε ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἵεναι, εἰ μὴ ἀρέσκομεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἔλθων, ἵεναι ἐκεῖσε ὅποι ἀν βούληται, ἔχοντα τὰ αὐτοῦ· δεὶς δέ ἀν ὑμῶν παραμείνῃ, δρῶν δν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν καὶ τἄλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἥδη φαμὲν τοῦτον ὠμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἢ ἀν ἡμεῖς κελεύθωμεν, ποιήσειν ταῦτα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῆ φαμεν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννηταῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὀμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν, προτιμέντων ἡμῶν καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν, ἢ ἀν κελεύθωμεν, ἄλλὰ ἀφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ». □

14. Ταύταις δή φαμεν καὶ σέ, ὁ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἀέπινοεῖς, καὶ οὐχ ἡκιστα Ἀθηναίων σέ, ἄλλο ἐν τοῖς μάλιστα». εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι· «διὰ τί δή;» οἶσως ἀν μου δικαίως καθάπτοιντο λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὠμολογηκώς τυγχάνω ταύτην τὴν ὀμολογίαν· φαῖται γὰρ ἀν, ὅτι «ὁ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἡρέσκομεν καὶ ἡ πόλις οὐ γὰρ ἀν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μή σοι διαφερόντως ἡρεσκε, καὶ οὕτη ἐπὶ θεωρίαν πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἀπαξ εἰς Ἰσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευσόμενος, οὔτε ἄλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι, οὐδέποτε μηδὲ σε ἄλλης πόλεως οὐδὲ ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι, ἄλλὰ ἡμεῖς σοι ἴκανοὶ ἦμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ἡροῦ καὶ ὠμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύσεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ώς

ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως. ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, καὶ δπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἑκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλιωπίζου ώς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλὰ ἥρον, ώς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὕτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὕτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπει, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πράττεις τε ἄπερ ἀν δοῦλος φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς διμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸν ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε διμολογηκέναι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ». τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ διμολογῶμεν;

ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. «Ἄλλο τι οὖν», ἀν φαῖεν, «ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ διμολογίας παραβάνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης διμολογήσας οὐδὲ ἀπατηθεὶς οὐδὲ ἐν δίλγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἐβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν ἀπιέναι, εἰ μὴ ἡρέσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ διμολογίαι εἶναι. σὺ δὲ οὕτε Λακεδαίμονα προηροῦ οὕτε Κρήτην, ἃς δὴ ἐκάστοτε φῆς εύνομεισθαι, οὕτε ἀλλην οὐδειμίαν τῶν Ἐλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ ἐλάττῳ ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοὶ τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι· οὗτοι σοι διαφερόντως τῶν ἀλλων Ἀθηναίων ἡρέσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι τίνι γάρ ἀν πόλις ἀρέσκοι ἀνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς διμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσει ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών».

15. «Σκόπει γὰρ δή, ταῦτα παραβάς καὶ ἐξαμαρτάνων τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσει σαυτὸν ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσί γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως ἢ τὴν οὐσίαν ἀπο-

λέσαι, σχεδόν τι δῆλον· αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃ, ἢ Θήβαζε ἢ Μεγαράδε — εὐ- νομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι — πολέμιος ἥξεις, δὲ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ, καί, ὅσπερ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέψονται σε διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων καὶ βε- βαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὁρθῶς τὴν δίκην δικάσαι· ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἄν νέον γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι.

πότερον οὖν φεύξει τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἀρα ἄξιόν σοι ζῆν ε- σται; ἢ πλησιάσεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος;— τίνας λόγους, δὲ Σώκρατες, ἢ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἷει ἀσκημονῶν φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σω- κράτους πρᾶγμα; οἵεσθαι γε χρή. ἀλλ’ ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος· ἔκει γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἵστως ἄν ἡδέως σου ἀκούοιεν, ώς γελοίως ἐκ τοῦ δε- σμωτηρίου ἀπεδίδρασκες σκευήν τέ τινα περιθέμενος, ἢ δι- φθέραν λαβών, ἢ ἄλλα, οἴτα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξασθαι δὲ γέρων ἀνὴρ σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὅντος, ώς τὸ εἰκός, ἐτόλμησας οὕτως αἰσχρῶς ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς δὲ ἔρει; ἵστως, ἄν μή τινα λυπῆσθαι δὲ μή, ἀκούσει, δὲ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαν- τοῦ. ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀνθρώπους καὶ δου- λεύων—τί ποιῶν ἢ εὐθοχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δει- πνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετταλίαν; λόγοι δὲ ἔκεινοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἔνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί δέ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὸν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτο σοῦ ἀπολαύ-

σωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὕ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἵ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται, ἐὰν δὲ εἰς Ἀδον ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὅφελος αὐτῶν ἔστι τῶν σοὶ φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἵεσθαί γε χρή».

16. «Ἄλλ', ὁ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἀδον ἐλθὼν ἔχῃς πάντα ταῦτα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἀρχούσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοὶ φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἀμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ δισιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἀμεινον εἴσται. ἄλλὰ νῦν μὲν ἡδικημένος ἄπει, ἐὰν ἀπίγῃς, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἄλλὰ ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἔξελθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ διμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβάτας καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἀδον νόμοι οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχειρησάς ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος. ἄλλὰ μή σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἂ λέγει μᾶλλον ἢ ἡμεῖς».

17. Ταῦτα, ὁ φύλε ἔταῖοε Κρίτων, εὖ ἵσθι, ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἡχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἄλλὰ ἵσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. δῆμος μέντοι εἴ τι οἴει πλέον ποιήσειν, λέγε.

KP. 'Ἄλλ', ὁ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.

ΣΩ. "Εα τοίνυν, ὁ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτη, ἐπειδὴ ταύτη δὲ θεός ὑφηγεῖται.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

1. ὅ τι πεπόνθατε ύπὸ τῶν ἐμῶν κατηγόρων == ποίαν ἐντύπωσιν ἔχουν προκαλέσει εἰς τὴν ψυχήν σας οἱ λόγοι τῶν κατηγόρων μου.— οὗν = ὁ πωσδήποτε.— ύπ' αὐτῶν = ύπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν λόγων των.— ὀλίγουν = σχεδόν.— ἐπιλανθάνομαι ἐμαυτοῦ = λησμονῶ, ποῖος εἰμαι.— πιθανῶς = πειστικῶς.— ώς ἕπος εἰπεῖν = διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν σύντομον αὐτὴν ἔκφρασιν, παρατήρησιν.— θαυμάζω τί τινος = δοκιμάζω ἔκπληξιν διὰ κάτι, τὸ ὅποιον λέγει η κάμνει τις.— εὐλαβοῦμαι = προσέχω.— αὐτίκα = εὐθὺς ἀμέσως.— μηδ' ὁπωστιοῦν = καθόλου, κάθε ἄλλο.— εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἀν ἴσως.— εἰ μὲν τούτο λέγουσιν = ἀν πραγματικῶς αὐτὸ τὸ νόημα ἔχῃ δ λόγος των.— ὁμολογοίην κλπ.= ὁμολογοίην εἶναι ὁήτωρ (δεινός), [ἄλλ'] οὐ κατὰ τούτους (= κατὰ τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν περὶ ὁήτορος).— οὐ μέντοι ἐνν. ἀκούσεοθε.— ὁῆμα = φράσις.— ὄνομα = λέξις.— κεκοσμημένος = διηγθισμένος μὲ δητορικὰ σχήματα.— εἰκῇ λεγόμενα = λόγοι ἀπλοῖ.— ἐπιτυχῶν = τυχαῖος, ἀβίαστος.— εἰσέρχομαι εἰς ὑμᾶς = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας.— πλάττοντι· κατὰ τὸ νοούμενον πρὸς τὸ τῆδε τῇ ἡλικίᾳ, τὸ δποῖον = τηλικῷδε ὅντι.— πλάττω λόγους = τορνεύω τὸ λεκτικόν μου.— καὶ μέντοι = καὶ ἀκόμη μάλιστα.— καὶ πάνυ δέομαι.— παρίεμαι = ζητῶ ως χάριν.— ἐπὶ τῶν τραπεζῶν = πλησίον τῶν τραπεζῶν τῶν ἀργυραμοιβῶν καὶ τοκιστῶν νοοῦνται αἱ τράπεζαι τῶν ἀργυραμοιβῶν, αἱ δποῖαι ἥσαν τοποθετημέναι ύπὸ τὰς στοὰς τῆς ἀγορᾶς, δπου οἱ ἔνοι αντήλλασσον τὰ νομίσματά των. Σημειωτέον, ὅτι οἱ κύριοι τῶν τραπεζῶν, οἱ τραπεζῖται, δπως ἐλέγοντο, ἐδέχοντο καὶ καταθέσεις ἐπὶ μικρῷ τόκῳ

καὶ ἐδάνειζον εἰς τὸν ἔχοντας ἀνάγκην χρημάτων μὲν ὑπερβολικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τόκον.— **ἴνα**· ἐπίδ.= ὅπου.— **ἄλλοθι**· πρὸ πάντων εἰς τὰς παλαιότρας, εἰς τὸν περιπάτους καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν ἐργαστήρια τῶν διαφόρων τεχνιτῶν. Διότι ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν εἰς κλειστὸν χῶρον καὶ ὠρισμένους μαθητάς, ἀλλὰ παντοῦ ὅπου ἦσαν ἀνθρώποι πρόθυμοι νὰ τὸν ἀκούσουν. — **θορυβῶ**= προβαίνω εἰς θορυβώδεις ἀποδοκιμασίας. — **ἔχει οὐτωσύ**· τὸ πρᾶγμα = μὲν ἐμὲ συμβαίνει τὸ ἔξῆς. — **ἐπὶ δικαστήριον ἀναβαίνω**= ἀναβαίνω τὴν κλίμακα τοῦ δικαστηρίου, παρουσιάζομαι εἰς τὸ δικαστήριον. — **ἀτεχνῶς**= ὅλως διόλου. — **ἡ ἐνθάδε λέξις**= ἡ φρασεολογία, ποὺ χρησιμοποιεῖται ἐδῶ, ἡ δικανικὴ γλῶσσα. — **ῶσπερ ἄν...** ξυνέγνωτε **ἄν**· ὁ β' **ἄν** πλεοναστικῶς. — **φωνὴ**= διάλεκτος. — **ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμην (= τέθραμμα)**= τὰ δποῖα ἔχω μάθει ἀπὸ μικρὸς εἰς τὴν πατρίδα μου. — καὶ δὴ καὶ **νῦν**= οὕτω καὶ νῦν. — **δίκαιοιν** ὅν. — **ὁ τρόπος τῆς λέξεως**= ἡ μορφὴ τοῦ λόγου. — **χείρων...** βελτίων· τοῦ συνήθους. — **αὕτη**= αὐτό.

2. δίκαιος είμι= δικαιοῦμαι· διμιλεῖ οὕτως ὁ Σ., διότι ἡ ἀπολογία του πρὸς τὰς πρώτας κατηγορίας είναι τι ἐκτὸς θέματος. — πολλὰ ἥδη **ἔτη**· δηλ. κατηγοροῦντες. — **τὸν ἀμφὶ "Ανυτον"**· ἵδε εἰσαγωγὴν (σ. 8). — **τὰ μετέωρα**= τὰ οὐρανία φαινόμενα. — **φροντιστής**= ἐρευνητής. — **τὰ ὑπὸ γῆς**= τὰ μυστικὰ τῆς γῆς. — **ὁ ἥττων ... ὁ κρείττων λόγος**= τὸ ἀδικον, τὸ δίκαιον· οἱ σοφισταὶ πρῶτοι ἐκαυχῶντο, ὅτι εἶχον τὴν ἴκανότητα τὸν ἥττω λόγον κρείττῳ ποιεῖν καὶ τὸν κρείττῳ ἥττω. — **οὐδὲ θεοὺς νομίζειν**· τοιαύτη πράγματι ἀντίληψις ἐκράτει περὶ τῶν φυσικῶν λεγομένων φιλοσόφων· ἀλλ' ὁ Σωκράτης πᾶν ἄλλο ἢ φυσικὸς φιλόσοφος ἦτο· αὐτὸς ἵσα ἵσα ἐστρεψε τὴν φιλοσοφικὴν ἐρευναν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ κόσμου, περὶ τὸν δποῖον ἥσχολοῦντο οἱ φυσικοὶ φιλόσοφοι, εἰς τὸν ἔσωτερικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου. — **κατηγορηκότες εἰσὶ**= **κατηγορήκασι**. — **λέγοντες**· ἐνν. εἰσί. — **ἐπιστεύσατε ἄν**· ὡς ὑπόθεσις νοητέα: εἰ ἐτύχετε ἀκούσαντες. — **ἀτεχνῶς**· συναπτέον τῷ ἐρήμην. — **ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατον**· ἐστὶ τόδε. — **εἴ τις κωμῳδοποιός**· ἐννοεῖ τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ δποῖος τῷ 423 π. Χ. διέσυρεν εἰς τὰς Νεφέλας του τὸν Σωκράτη ὡς τὸν κορυφαῖον τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων. Περὶ τοῦ πράγματος θὰ διμιλήσῃ σαφέστερον εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον. — **χρῶμαι φθόνῳ καὶ διαβολῇ**= ἔχω ἐλά-

τήριον τὸν φθόνον καὶ τὴν συκοφαντικὴν διάθεσιν.— ἀναπείθω = παραπλανῶ.— ἀνέπειθον· περὶ τῆς ἐνοχῆς μου.— ἄπορος = ὁ ἐμβάλλων εἰς ἀμηχανίαν, ὁ ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος.— ἀναβιβάζομαι τινα = προσάγω τινὰ ὡς μάρτυρα εἰς τὸ δικαστήριον.— ἀξιῶ = παραδέχομαι.— πολὺ μᾶλλον = πολὺ περισσότερον καιρόν.— εἶεν = ἦστο, ἔως ἤδη καλά.— διαβολὴ = ἡ ἐκ τῆς διαβολῆς ἐσφαλμένη γνώμη.— ἐν οὕτως ὅλιγῳ χρόνῳ· ὅσον δηλ. ἐπέτρεπεν ἡ κλεψύδρα· ἥτο δὲ ἡ κλεψύδρα δοχεῖον, τὸ ὅποιον ἔφερεν εἰς τὸν πυθμένα δπάς· διὰ τῶν δπῶν τούτων διέρρεε τὸ ὕδωρ, ὑπὸ τοῦ ὅποιου ἐπληροῦτο ἡ κλεψύδρα, τῷπον τινὰ κρυφίως· ἐκ τούτου τὸ δνομα τοῦ δοχείου (κλέπτειν - ὕδωρ). Διὰ τῆς κλεψύδρας ἐκανονίζετο ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τοῦ κατηγόρου καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας ἥτο ἄλλοτε ἄλλη. Εἰς τὰς μικρὰς δίκας ἥτο συνήθως εἰς ἀμφορεύς εἰς τὰς σπουδαίας ἔφθανε καὶ τοὺς δώδεκα. Ἐννοεῖται, ὅτι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν δικαστικῶν Ἕγγράφων ἡ δοκὶ τοῦ ὕδατος διεκόπτετο.— οὕτως γενέσθαι· νὰ ἔξορίσω ἐκ τῆς ψυχῆς σας τὴν πεπλανημένην γνώμην.— ἄμεινον· ἡ τὸ μὴ ἔξελέσθαι.— πλέον τι ποιῶ = κατορθώνω κάτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου αὐτὸ τὸ κάτι θὰ ἥτο ἡ ἀγαθὴ γνώμη περὶ τοῦ Σωκράτους.— τοῦτο· ἡ προσπάθειά μου.— ἵτω = ἂς ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον, ἂς ἀποβῆ.

3. ἀναλαμβάνω=ἀνασκοπῶ.— πιστεύω τινὶ = στηρίζομαι ἐπὶ τινος.— γράφομαι τινα γραφὴν = ὑποβάλλω Ἕγγράφως κατά τινος μήνυσιν (διὰ δημόσιον ἀδίκημα).— ὕσπερ κατηγόρων = ὅπως ἂν ἐπόρκειτο περὶ πραγματικῶν κατηγόρων διότι ἡ μορφὴ τῆς κατηγορίας, τὴν δοπίαν κατωτέρῳ ὑποτυπώνει ὁ Σωκράτης, εἶναι σχεδίασμα ἰδιαίτερον του, γενούμενον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τῶν διαβολῶν, τὰς δοπίας ἔθετον εἰς κυκλοφορίαν οἱ παλαιοὶ ἐκ τῶν κατηγόρων του.— ἀντωμοσία = ἔνορκος μήνυσις κατά τινος (ἴδε εἰσαγωγὴν σ. 7).— ἀδικῶ = εἰμι ἔνοχος ἀδικήματος, ἀποτελῶ δημόσιον κίνδυνον.— καὶ περιεργάζεται· ὁ καὶ ἐπεξηγηματικός.— περιεργάζομαι = χάνω τὸν καιρόν μου εἰς περιττὰ καὶ ἐπιβλαβῆ πράγματα.— ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ· εἰς τὰς Νεφέλας. Ἐκεῖ ὁ Σ. παρουσιάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους « ἐπὶ κρεμάθοις αἰωρούμενος καὶ ἀποσκοπῶν τὰ μετέωρα », ὅταν δὲ ἐν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων προσώπων τῆς κωμῳδίας τὸν ἔρωτα, τί κάμνει ἐκεῖ ἐπάνω,

αὐτὸς ἀποκρίνεται : ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ (=περιεργάζομαι) τὸν ἥλιον.— περιφέρομαι = αἰωροῦμαι ἐμπρὸς καὶ ὅπιστ.— καὶ οὐχ ώς ... ἐπιστήμην· ἡ πλοκὴ = καὶ λέγω (τοῦτο) οὐχ ώς ἀτιμάζων τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην (δηλ. τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν).— μή πως = διὰ νὰ μή.— φεύγω δίκην = ὑφίσταμαι δικαστικὴν δίωξιν διὰ κατηγορίας.— ἀλλά· ἐνν. λέγω ταῦτα.— ἐμοὶ γάρ· διὰρ αἰτιολογεῖ τὸ οὐχ ώς ἀτιμάζων.— μέτεστί μοί τινος = ἔχω ιδέαν τινός.— αὐτοὺς ύμῶν τοὺς πολλοὺς = τοὺς πολλοὺς ύμῶν αὐτῶν.— περὶ ἐμοῦ ἂ = ἂ περὶ ἐμοῦ.

4. ἀλλὰ γάρ· βραχυλογία· τὸ πλῆρες = ἀλλὰ τί δεῖ πλείω λέγειν· καὶ γάρ· ἂς ἔρμηνευθῆ = καὶ πράγματι.— τούτων· δηλ. τῶν περιεχομένων εἰς τὰς πρώτας κατηγορίας.— οὐδέν ἐστιν· ἐνν. ἀληθές.— ἐπεὶ = μολονότι.— Γοργίας ὁ Λεοντίνος· διάσημος σοφιστὴς ἐκ Λεοντίνων τῆς Σικελίας, πατὴρ τῆς ἐντέχνους ὁντορείας. Ἐγκατασταθεὶς εἰς τὰς Ἀθήνας ἔδρυσε ὅντορικὴν σχολὴν καὶ εἰσέπραττε παρὰ τῶν μαθητῶν τους ὑψηλὰ δίδακτρα. Συνήθως ἐλάμβανεν 100 μνᾶς. Δίδακτρα ἐπίσης ἐλάμβανον καὶ οἱ ἄλλοι σοφισταί.— Πρόδικος ὁ Κεῖος· κατήγετο ἐκ τῆς νήσου Κέω (σημερ. Τζιά)· ἡ διδασκαλία του εἶχεν ὑποκείμενον θέματα γλωσσικὰ καὶ ἡθικὰ καὶ παρείχετο ἀντὶ μετρίας ἀμοιβῆς ($\frac{1}{2}$, 1, 2, 4, 50 δραχμ.).— Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος· διάσημος καὶ οὗτος σοφιστὴς, πλούτησας ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἔργου του.— προῖκα = δωρεάν.— σύνειμι=συναναστρέφομαι, μαθητεύω.— τούτους πείθουσιν· ἀντὶ πείθειν (οἴος τ' ἐστί)· διὰ την πληθυντικὸς κατὰ τὸ νοούμενον διότι τούτων ἔκαστος = πάντες οὗτοι.— ἀπολείπω = διακόπτω.— ἐπεὶ· αἰτιολογεῖ τὴν νοούμενην πρότασιν: καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτοί.— τελῶ = πληρώνω.— Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου· διὰ την καλλίας ἦτο ἐπιφανῆς καὶ πλούσιος Ἀθηναῖος, κατασπαταλήσας τὸν πλοῦτόν του εἰς ἐπιδείξεις ἀκαίρους.— ἦν· παρατ. τοῦ ποιητικοῦ δ. ἥμιλ = λέγω· παρ' ἀττικοῖς τίθενται παρενθετικῶς οἱ τύποι ἦν δ' ἔγω, ἥ δ' ὅς (=οὗτος). ἔχω· μετ' ἀπαρεμφ. = δύναμαι.— λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι = λαβεῖν ἐπὶ μισθῷ, πληρωμῇ.— ἡ προσήκουσσα ἀρετὴ = ἡ δεξιότης ἡ δοπία προσιδιάζει εἰς τὴν φύσιν τινός.— ἀνθρωπίνη καὶ πολιτικὴ ἀρετὴ = ἡ ἴκανότης, ἡ δοπία καρακτηρίζει τὸν τέλειον ἀνθρώπου καὶ τὸν χρηστὸν πολύτην.— πάνυ γε = μάλιστα.— Εῦηνος· σοφιστὴς καὶ ποιητὴς ἀρκούμενος εἰς διάλιγα δίδακτρα.— μνᾶ· ποσὸν

(όχι νόμισμα) 100 δραχμῶν. — ἐμμελῶς· μετ' εἰρωνείας, ή δποία σκοπὸν ἔχει νὰ ἔξαρῃ τὴν μεταξὺ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Εὐήνου καὶ τοῦ τιμίματος τῆς διδασκαλίας του δυσαρμονίαν. — καλλύνομαι = καμαρώνω. — ἀβρύνομαι = τὸ παίρνω ἐπάνω μου. — ἄλλ' οὐ· ἐνν. καλλύνομαι καὶ ἀβρύνομαι.

5. ὑπολαμβάνω· ἐνν. τὸν λόγον = διακόπτων ἐρωτῶ. — τί ἔστι τὸ σὸν πρᾶγμα = τί συμβαίνει μὲ σέ. — περιττός = ἔξαιρετικός. — πραγματεύομαι = σοβαρῶς καταγίνομαι εἰς τι. — ἔπειτα = ἐν τούτοις. — ταυτί· συναπτέον τῷ ὁ λέγων. — ὅνομα· τοῦ σοφοῦ. — ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἐνν. λέγεις· ή ἐρώτησις ὑποβάλλεται δῆθεν ὑπὸ τινος τῶν δικαιοτῶν. — ἀνθρωπίνη· καὶ ἐπομένως ἀπλῆ. — κινδυνεύω· μετ' ἀπαρεμφ. (εἶναι) = φαίνεται. — τάχα = ἵσως. — ή οὐκ ἔχω κλπ. = ή, ἀν τοῦτο θεωρηθῇ ὑπερβολή, δὲν ηξεύρω, πῶς νὰ τὴν καρακτηρίσω. — φησί· ἐνν. ἐπίστασθαι με αὐτήν. — μέγα τι λέγω = μεγαλυγορῶ, λέγω παχὺ λόγια. — ἀξιόχρεως = ἀξιόπιστος. — ύμιν = κατὰ τὴν κρίσιν σας. — ἀναφέρω = ἀποδίδω. — τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς· δηλ. τὸν Ἀπόλλωνα. — Χαιρεφῶντα· ἀφωσιωμένον δπαδὸν τοῦ Σωκράτους. — τὸ πλῆθος = ὁ δῆμος. — ξυνέφυγε τὴν φυγήν· νοεῖται ή μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τριάκοντα φυγὴ ἔξι Ἀθηνῶν τῶν ἐπιφανῶν δημοκρατικῶν. — κατέρχομαι = ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς ἔξορίας εἰς τὴν πατρίδα· ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἔξορίστων δημοκρατικῶν μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν (403 π.Χ.). — σφοδρὸς = ἐνθουσιώδης. — ὅπερ λέγω = διὰ νὰ ἐπαναλάβω τὴν παράκλησιν, τὴν δποίαν ὃ τέβαλα ἀνωτέρω. — ἀναιρῶ = χρησιμοδοτῶ. — μηδένα σοφώτερον εἶναι· « ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος » ήτο ή ἀπάντησις τῆς Ηυθύνας. — ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· ὁ Χαιρεκράτης.

6. αἰνίττεται· διότι οἱ χρησμοὶ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἡσαν αἰνιγματώδεις καὶ διφροδούμενοι. — θέμις· ἐνν. ἔστιν = ἐπιτρέπεται. — μόγις πάνυ = μετὰ μεγάλης δυσκολίας. — ζήτησις = ἔρευνα. — ἐνταῦθα = ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ σοφοῦ τούτου. — εἴπερ που = παρὰ δπουδήποτε ἄλλον. — διασκοπῶ τινα = ὑποβάλλω τινὰ εἰς ἔξονυχιστικὴν ἔξέτασιν. — πάσχω πρός τινα = ἀποκομίζω τὴν ἐντύπωσιν

παρά τινος. — καὶ διαλεγόμενος = (διασκοπῶν) ἐν τῷ διαλέγεσθαι. — ἔδοξέ μοι ἀνακοινώθως πρὸς τὸ διασκοπῶν καὶ διαλεγόμενος ἀντὶ ἐνόμισα. — ἀπεχθάνομαι τινι = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα. — (τούτου) μὲν = (τούτου) μὴν = ἀσφαλῶς. — ὥσπερ οὖν = ὅπως εἶναι γεγονός. — ἔσικα = δοκῶ. — ἐνταῦθα = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐλέγχου τούτου.

7. τὸ τοῦ θεοῦ = τὸ νόημα τῆς ἀποκρίσεως τοῦ θεοῦ. — σκοποῦντι τὸν χρησμὸν = ἐν τῇ ἐρεύνῃ τοῦ χρησμοῦ. = ἵτεον ἐνν. ἐστίν· ἐπανάληψις τοῦ κατ' ἰδίαν διαλογισμοῦ τοῦ Σωκράτους. — νὴ τὸν κύνα· δ Σωκράτης, διὰ νὰ μὴ δρκίζεται εἰς τὸ δνομα τοῦ Διὸς ἢ ἄλλων θεῶν δι' ἀσήμαντα πράγματα (πρβλ. τὴν γραφικὴν ἐντολὴν: οὐ λήψει τὸ δνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίφ), ἐχρησιμοποίει συνήθως εἰς τοὺς δρκους του τὰ δνόμιμα τῷ φύσιν ἢ δένδρων. Ἰδιαιτέρως προσφιλής εἰς αὐτὸν δρκος ἦτο νὴ τὸν κύνα ἢ νὴ τὸν χῆνα. — ἢ μήν· ἐπὶ δρκων καὶ ἴσχυρῶν διαβεβαιώσεων = σᾶς διαβεβαιῶ. — ἔπαθόν τι τοιοῦτον = ἐδοκίμασα τὴν ἔξης ἀνέλπιστον ἔκπληξιν. — εὔδοκιμῷ = καίρῳ ὑπολήψεως. — ἐνδεής είμι τοῦ πλείστου (τῆς σοφίας) = παρουσιάζω μεγίστας ἐλλείψεις εἰς τὴν σοφίαν. — κατὰ τὸν θεόν = σχετικῶς μὲ δ, τι ἐδογμάτισεν δ θεός. — ἐπιεικῆς = ἴκανός, ἀνώτερος. — εἶναι· ἢ ἔξαρτησις ἐκ τοῦ ἔδοξάν μοι. — φρονίμως ἔχω = εἴμαι σοφός. — πλάνη = περιπλανήσιες. — ἔμὴν = ἔμοι. — πονῶ = ἔκτελῶ ἀθλον' ἢ μετοχὴ πονούντος ὑποθετική. — ἀνέλεγκτος = ἀδιαφλονίκητος. — διυθυράμβων· διυθύραμβος ἤτο εἰδος πομπώδους ποιήσεως πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν. — ἀναλαμβάνω = λαμβάνω εἰς χεῖρας. — μάλιστα πραγματεύομαι = τυγχάνω μεγίστης προσοχῆς καὶ ἐπεξεργασίας. — διηρώτων ἄν· δηλοὶ ἐπανάληψιν τῆς πράξεως = ἡρώτων εἰς κάθε διδομένην εὐκαιρίαν. — ὀλίγου (δεῖν)· συναπτέον τῷ βέλτιον (τῶν ποιητῶν) ἄν ἔλεγον (εἰ ἡρωτῶντο). — φύσις = φυσικὴ προδιάθεσις. — ἐνθουσιάζω = ἐμπνέομαι ἀπὸ θείαν ἐμπνευσιν. — θεόμαντις = θεόληπτος προφήτης (ὅπως λ.χ. ἡ Πυθία). — χρησμωδὸς = δίδων χρησμοὺς εἰς στίχους. — τῷ αὐτῷ· δηλ. εἰς τὴν συνάσθησιν τῆς ἰδίας ἀγνοίας. — περιγεγονέναι· ἐνν. τῶν ποιητῶν. — περίειμι = ὑπέρειμι = εἴμαι ἀνώτερος.

8. δημιουργὸς = τεγνίτης, βιομήχανος. — ἔξεργαζομαι τὴν τέ-

χνην = ἔξασκῶ τὴν τέχνην μὲν ἐπιτυχίαν. — τὰ μέγιστα = τὰ σοβαρώτατα ζητήματα· ἐννοεῖ τὰ πολιτικά. — πλημμέλεια = ἐλάττωμα. — ύπερ τοῦ χρησμοῦ = ώς ἀντιπρόσωπος τοῦ χρησμοῦ.

9. ἀπέχθεια = ἀντιπάθεια. — καὶ οἵαι χαλεπώταται = τοιαῦται ἀπέχθειαι, οἵαι ἂν εἴησαν χαλεπώταται· κατ' ἔννοιαν = καὶ μάλιστα... — χαλεπός = ἐπικινδυνός, — βαρὺς = ἐμπαθής. — τοῦτο = τὸ γνωτόν ὅμοιως καὶ κατωτέρῳ τῷ χρησμῷ τούτῳ. — λέγεσθαι· ὑποκείμ. ἔγώ. — ὄνομα· σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ λέγεσθαι. — ἔξελέγχω· μὴ σοφὸν δύτα. — τὸ δὲ = κατ' ἀλήθειαν ὅμως. — τοῦτο· δηλ. τὸ σοφὸν εἶναι, τὸν δρον «σοφός». — οὐδενὸς ἄξιος είμι = δὲν ἀξίζω τίποτε. — (ἔγώ) μὲν = (ἔγώ) μήν. — βοηθῷ τῷ θεῷ = θέτω τὸν ἐιστόν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θεοῦ· τοῦτο λέγει ὁ Σωκράτης, διότι τὸ «γνῶθι σεαυτὸν» ἡτο γενικὸν αἴτημα τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου. — πράττω τι τῶν τῆς πόλεως ἄξιον λόγου = ἀσχολοῦμαι μὲ τὰ πολιτικὰ ἐτωφελῶς. — μυρίος = ἀμέτρητος, ἀφάνταστος· διότι ὅλη ἡ περιουσία τοῦ Σωκράτους ἦτο ἀξίας ὅ μνων.

10. ἔξετάξω = ἐλέγχω. — ἥ = ἥ διὰ τὴν ἀκρίβειαν. — οὐχ αὐτοῖς· διὰ τὴν ἀμάθειάν των. — ἀπορῶ = ενδρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν. — ταῦτα = τὰ γνωστὰ προχειρολογήματα. — ὅτι = ὅτι διαφέρει διδάσκων (ἥξ οὖ ἔξαρτωνται αἱ αἰτιατικαὶ τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἀπαρέμφατα νομίζειν καὶ ποιεῖν). — φιλότιμος = φιλόδοξος, ἐγωιστής. — σφοδρὸς = ἐμπαθής. — ἔνυτεταγμένως = ἀπὸ συμφώνου. — πιθανῶς = κατὰ τρόπον πειστικόν. — σφοδρῶς = μὲ λύσαν. — ἐκ τούτου = ἀπὸ τὴν ἐμπάθειαν αὐτὴν κινούμενος. — ἀρχόμενος ἔλεγον· κεφ. 2. — οὕτω πολλὴν γεγονυῖαν = ἐνῷ ἔχει λάβει τόσον εὐρείας διαστάσεις. — ὑποστέλλομαι τι = ἐκ φόβου (διὰ τὸ σαρκίον μου) παραλείπω τι. — τοῖς αὐτοῖς = διὰ τὸν ἔδιον λόγον (δηλ. τῷ μηδὲν ἀποκρύπτεσθαι καὶ ὑποστέλλεσθαι, ἢτοι διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν τοῦ). — ὅ· δηλ. ἡ ἀπέχθεια. — αὕτη ἔστιν = αὐτὴν τὴν προέλευσιν ἔχει. — νῦν = κατὰ τὴν σημερινὴν διαδικασίαν. — εὔρηστε· ἐνν. ἔχοντα.

11. αὕτη ἔστω = ταῦτα ἔστω. — λάβωμεν = ἀς λάβωμεν καὶ ἀς ἔξετάσωμεν. — ἔχει ὠδέ πως· κατ' ἀρχαίν μαρτυρίαν τὸ κείμενον

τῆς γοαφῆς εἶχεν ὡς ἔξης: «τάδε ἐγράψατο καὶ ἀντωμόσατο Μέλητος Μελήτου Πιτθεὺς Σωκράτει Σωφρονίσκου Ἀλωπεκῆθεν. Ἀδικεῖ Σωκράτης οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἔτερα δὲ δαιμόνια καὶνὰ εἰσηγούμενος· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Τίμημα θάνατος». — τὸ ἔγκλημα = τὸ κατηγορητήριον. — ἐν ἔκαστον κεφάλαιον. — σπουδῇ χαριεντίζομαι = παῖς· μὲ ζητήματα σοβαρά. — φράσις = μὲ ἑλαφρὸν συνείδησιν. — εἰς ἄγωνα καθίστημι τινα = ἐμπλέκω τινὰ εἰς δικαστικὸν ἄγωνα. — σπουδάζω = ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

12. μοι = παρακαλῶ. — ἄλλο τι· ἐνν. ποιεῖς = σὲ ἀπασχολεῖ τίποτε ἄλλο. — ἔγωγε = βεβιάστατα. — βελτίους· ἐνν. ἕαυτῶν. — οἱ νεώτεροι· νοοῦνται οἱ ἔχοντες ἥλικαν μέχρι τοῦ 20 ἔτους· οἱ πέραν αὐτοῦ ἦσαν ἐκκλησιασταί. — μέλον γέ σοι· αἰτ. ἀπόλυτος = ἐπεὶ μέλει σοι (εἰδέναι, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ). — μηνύω = ἀποκαλύπτω, κατονομάζω. — οὐ δοκεῖ· τὸ σιγᾶν. — ὁ γαθὴ καὶ ώγαθὴ = χρυσέ μου ἀνθρωπε. — βέλτιστε = ἐντιμότατε κύριε. — τί δὲ δή· ἐνν. λέγεις περὶ τοῦδε. — ἄρα = ἵσως. — πάνυ σφόδρα τοῦτο λέγω = αὐτὸς διακηρύττω μὲ δῆλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων μου. — καταγιγνώσκω τινός τι = θεωρῶ τινα· ὡς τι. — ἢ = ἀλήθεια; — ἵππικός = ὁ ἐντοιχῆς εἰς τὰ ζητήματα τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους. — ξύνειμι ἵπποις = ἀνακατεύομαι μὲ ἵππους. — χρῶμαι ἵπποις = παίρων εἰς τὰ χέρια μου ἵππους. — ἐάν οὐ φῆτε· ἀντὶ μὴ φῆτε· ἀλλὰ τὸ οὐ φῆτε ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν = ἀρνεῖσθε.

13. πρὸς Διός = εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Διός. — ὁ τᾶν = φίλε. — πάνυ γε = μάλιστα. — οἱ ξυνόντες = ἐκεῖνοι μετὰ τῶν ὅποιών ἔρχεται τις εἰς συνάφειαν. — καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει· κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον ἐκάτερος ἐκ τῶν διαδίκων εἶχε τὸ δικαίωμα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀγορεύσεως αὐτοῦ νὰ ὑποβάλῃ πρὸς τὸν ἀντίδικον ἐρωτήσεις, εἰς τὰς διποίας ἐκεῖνος ἥτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀπαντῇ. — μοχθηρὸς = ἀνήθικος. — ταῦτα· δηλ. τὴν λογικὴν αὐτῆν, ὅτι τόσον μεγάλον κακὸν κάμνει ἐκ προθέσεως. — τῶν τοιούτων· γενικὴ τῆς αἰτίας. — εἰσάγειν· τὸν δράστην. — οἶ· ἐπίφρ. = ὅπου.

14. δῆλον δὴ ὅτι· ἐνν. φῆς με διαφθείρειν. — γράφομαι

γραφήν = καταγγέλλω ἐγγράφως διὰ δημόσιον ἀδίκημα. — οὐ ταῦτα λέγεις . . . διαφθείρω = οὐ λέγεις, ὅτι διδάσκων ταῦτα διαφθείρω. — μὲν οὖν πρὸς ἐπίτασιν τοῦ πάνυ σφόδρα. — μανθάνω = ἔννοιῶ. — ἄρα = κατ' ἀκολουθίαν. — τὸ παράπαν = τελείως. — ταῦτη = ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο. — Ἀναξαγόρου οἵει κατηγορεῖν· ὁ Ἀναξαγόρας, διάσημος φιλόσοφος ἐκ Κλαζομενῶν τῆς Μ. Ἀσίας — σημερινὰ Βουρλά —, ἔζησε κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα (500 - 428 π.Χ.) καὶ ἦσχολεῖτο κυρίως μὲν τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν Ἀστρονομίαν. Ὡριμος τὴν ἥλικιαν ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας (462 π.Χ.), ὅπου ἐξέδωκε τὸ περὶ φύσεως ἔργον του, τοῦ δποίου μόνον ἀποσπάσματα διεσώθησαν. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀνέπινσε κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὰς θεωρίας, τὰς δποίας ἀποδίδει εἰς τὸν Σωκράτη ὁ Μέλητος. — τῶνδε· δηλαδὴ τῶν δικαστῶν. — καὶ δὴ = τότε, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. — εἰ πάνυ πολλοῦ· ἐνν. πρίαιντο = ἀν δεκτῶμεν ἔστω, ὅτι τὰ ἡγόραζον μὲ τὸ ἀνώτατον δριον τῆς τιμῆς. — δρακμῆς· γενικὴ τῆς ἀξίας. — ἐκ τῆς ὀρχήστρας· οὕτως ἐκαλεῖτο τόπος τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ὑπῆρχον τὰ βιβλιοπωλεῖα. — ἄτοπος = παράδοξος. — οὐδέ· ὀπωστιοῦν = ἀπολύτως καθόλου. — ἄπιστος = ἀπίστευτος. — καὶ ταῦτα μέντοι = καὶ τὸ σπουδαιότερον. — ὑβριστὴς = ὑπερόπτης, ἔξηλημένη κεφαλή. — ἀκόλαστος = θρασύς. — νεότης = νεανικὴ παραφορά. — ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ ὅβρει, ἀκολασίᾳ, νεότητι. — ἔοικεν· δηλ. ἀνθρώπῳ. — συντίθημι = καταρτίζω. — διαπειρωμένω· ἡ μετοχὴ αἰτιολογικὴ = διότι θέλει νὰ δοκιμάσῃ. — δὴ = δπως δλοι τὸν γνωρίζομεν. — ἐναντία ἐμαυτῷ λέγω = ἀντιφάσκω. — ὥσπερ ἄν· ἐνν. λέγοι τὰ ἐναντία ἐαυτῷ.

15. ξυνεπισκοποῦμαι = ἔξετάζω ἀπὸ κοινοῦ (μὲ ἄλλον). — ἦ = πῶς. — ταῦτα λέγειν· ὅτι δηλ. περιπίπτει εἰς αὐτὰς τὰς ἀντιφάσεις. — παραιτοῦμαι τινα = ὑποβάλλω πρὸς τινα παράκλησιν. — τῷ εἰσιθότι τρόπῳ = μὲ τὴν συνήθη μέθοδόν μου (δηλ. διαλογικῶς, ἀπὸ τῶν γνωστῶν παραδειγμάτων εἰς τὰ ἀγνωστα). — μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω = δει μὴ φωνασκῇ περὶ ἄλλων καὶ ἄλλων. — ἵππικὰ πράγματα = ζητήματα σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους. — τὸ ἐπὶ τούτῳ = εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐφώτησιν. — δαίμονας· δαίμονες καλοῦνται κατώτεραι θεότητες, οἱ νίοι θεῶν καὶ δχι αὐτοὶ οἱ θεοί. — ώς ὠνησας (τοῦ δ. δνίνημι) = πόσον μὲ ηὑχαρίστησες! — μόγις = μόδις, μὲ χίλια

βάσανα. — οὗν = τέλος πάντων. — διόμνυμι (ἢ διόμνυμαι) = βεβιαῶ
ἐνόρκως. — ἀντιγραφὴ καὶ ἀντωμοσία = γραφή. — τίθημι = θεω-
ρῶ. — ἥτοι = ἢ πάντως. — θεοί τινες = εἰδος θεῶν. — αἰνίττομαι
ἔδω = προβάλλω αἰνίγματα. — ἐκ νυμφῶν· ὃς λ.χ. δ 'Ασκληπιὸς ἀπὸ
(τὸν Ἀπόλλωνα καὶ) τὴν νύμφην Κορωνίδα. — ἢ ἐκ τινων ἄλλων.
ἥς δ 'Ηρακλῆς ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Ἀλκμήνης, οἱ Διόσκουροι ἐκ
(τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Λήδας κλπ. — ὅν... λέγονται· ἐνν. εἶναι παῖ-
δες. — οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ = εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ μῇ
καὶ ἔννοιαν = εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι. — ἀποπειρώμενος ἡμῶν =
ἐπειδὴ ἥθελες νὰ πειραματισθῆς μὲν ἡμᾶς (ἐμὲ καὶ τοὺς δικαστάς). —
ἀπορῶ = στρεοῦμαι. — ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἄν... οὐδεμία
μηχανή ἔστι = οὐδεμία μηχανή ἔστιν, ὅπως σύ τινα ἀνθρώ-
πων πείθοις ἄν... ἡ πλαγία ἐρωτ. πρότασις ὑποκείμενον ἀντὶ ἀπα-
ρεμφάτου. — οὐ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν = δὲν στέκεται λογικῶς δ 'ἴδιος
ἄνθρωπος νά. — οὐδεμία μηχανή ἔστιν = δὲν ὑπάρχει κανεὶς τρό-
πος = εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον.

16. δοκεῖ μοι οὐ πολλῆς εἶναι ἀπολογίας = φρονῶ, δτι δὲν
ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀποδειχθῇ ἀπὸ διεξοδικὴν ἀπολογίαν. — αἰρῶ =
καταδικάζω. — ἔάν περ αἴρῃ = ἀν πρόγματι ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ κα-
ταδικάζῃ. — καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας· ὅπως δ 'Παλαμήδης καὶ δ 'Αἰας,
περὶ τῶν δποίων θὰ κάμῃ λόγον εἰς τὸ κεφ. 33. — δεινὸν = φό-
βος. — μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ = μήπως τὸ κακὸν σταματήσῃ εἰς ἐμέ. — εἴτα =
ἐν τοιαύῃ περιπτώσει. — ἐπιτηδεύω = καταπάνομαι, ἀσκῶ. — ὅτου
τι καὶ σμικρὸν ὅφελός ἔστιν = ἀπὸ τῶν δποίων εἶναι δυνατὸν
νὰ προέλθῃ (διὰ τοὺς ἄλλους) κάποια, ἔστω καὶ ἀσήμαντος ὁφέ-
λεια. — ἄλλ' οὐ = καὶ δχι. — φαῦλος = κατώτερος ἄνθρωπος. — τῶν
ἥμιθεοι ἐκαλοῦντο δχι μόνον ἥρωες, τῶν δποίων δ 'ἴτε-
ρος τῶν γονέων εἶναι θεός — ὃς λ. χ. δ 'Αχιλλέως τοῦ Πηλέως καὶ
τῆς Θέτιδος — ἄλλὰ καὶ οἱ ἥρωες τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ μάλιστα
οἱ ἀκμάσαντες κατὰ τὰ τρωικά. — παρὰ τὸ = ἐμπρὸς εἰς τό. — τὸ
αἰσχρὸν = δ 'ἡθικὸς ἔξευτελισμός. — οὐτωσί πως· διότι δ 'Σωκρά-
της δὲν ἔνθυμεῖται ἀκριβῶς τοὺς διηγούκους στίχους, τοὺς δποίους
θὰ ἀναφέρῃ. Παρέλαβε δὲ τούτους ἐκ τοῦ διαλόγου μεταξὺ Θέτι-
δος καὶ Ἀχιλλέως, δτε ἐκείνη μετέβη μετὰ τῶν Νηρηίδων πρὸς
συνάντησιν τοῦ νεοῦ της δδυρομένου διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου

του Πατρόκλου.— τιμωρῶ τινι τὸν φόνον = ἔκδικοῦμαι τὸν φόνον τινός.— τοι=σοι.— πότμος=θάνατος.— ὁ δὲ=ἔχεινος.— κακὸς ὡν = μὲ τὸ στύγμα τῆς ἀνανδρίας.— δίκην ἐπιτίθημι τινι = τιμωρῶ τινα.— ὁ ἀδικῶν=δ ἀίτιος τοῦ κακοῦ.— κορωνὶς ναῦς=ἡ ἔχουσα τὰ ἄκρα κυρτὰ ναῦς, κυρίως δὲ τὴν πρώτην· δύνεν = καμπυλόποδυμινος.— ἄχθος = βάρος.— οὕτω γάρ· ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τὴν νοούμενην ἀπόκρισιν : οὐδαμῶς.— οὕτω ἔχει τῇ ἀληθείᾳ = ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἥθικὴν ἀρχὴν τοῦτο.— μένω=μένω ἀκλόνητος.

17. δεινὰ ἐργάζομαι = διαπράττω ἀσυγχώρητον σφάλμα.— ὑμεῖς· διότι τοὺς δικαστὰς θεωρεῖ δ Σωκράτης ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.— ἐν Ποτείδαιά..., Ἀμφιπόλει..., Δηλίῳ· ὁ Ποτείδαια, πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ στενοῦ λαιμοῦ, δ ὅποιος συνδέει τὴν χερσόνησον Παλλήνην (Κασσάνδραν) μὲ τὴν στερεάν, ἀπεστάτησε τῷ 432 ἀπὸ τῆς Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας καὶ συνετάχθη μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ μετὰ δύο ἔτη παρεδόθη εἰς αὐτούς. Εἰς τὴν πολιορκίαν ἔλαβε μέρος καὶ δ Σωκράτης, διότι ἐπίστης μετὰ δεκαετίαν εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως — ἀθηναϊκῆς ἀποικίας καὶ αὐτῆς πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος,— ἡ ὅποια εἶχεν ἀποστατήσει διμοίως ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Μετέσχεν ἐπίσης δ Σωκράτης καὶ τῆς μάχης τοῦ Δηλίου (424 π.Χ.), ἵεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τὴν Βοιωτίαν, πλησίον τῆς Τανάγρας, καὶ ἐθαυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν του.— ὥσπερ καὶ ἄλλος τις = ὑπὲρ πάντα ἄλλον.— δεῖν· ἡ ἔξαρτησις ἐκ τοῦ τάττοντος = ὅτε μὲ ἐπεφόρτισε μὲ τὴν ὑποχρέωσιν.— ἐνταῦθα = εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτῆν.— δέ· πλεοναστικῶς.— δοκεῖν γάρ.. ἂν οὐκ οἴδεν = (τὸ γάρ δοκεῖν ἔαυτῷ εἶναι σοφὸν) ἔστι δοκεῖν εἰδέναι, ἂν οὐκ οἴδεν.— οὐδ' εἰ τυγχάνει = (οὐδεὶς οἴδεν, οὐ μόνον εἰ τυγχάνει μέγιστον τῶν κακῶν, ἄλλ') οὐδ' εἰ τυγχάνει...— αὕτη = ἔκεινη.— ἐπονείδιστος = κατηραμένη.— ἡ τοῦ οἰεσθαι εἰδέναι· ἐπεξήγησις.— ἐνταῦθα = εἰς τὸ σημεῖον αὐτοῦ.— ὅτι οὐκ εἰδώς· ἐπεξήγησις.— οὕτω = δι' αὐτὸν τὸν λόγον.— τῶν κακῶν· νοεῖ τὴν ἀπείθειαν εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ.— ἂ (= εἴ τινα) μὴ οἴδα· διηλ. τὸν θάνατον.— τὴν ἀρχήν· ἐπίρρο. = καθόλου.— ἥδη = ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς.— εἴ μοι εἴποιτε = ἀν, ἐπα-

ναλαμβάνω...— ἐπὶ τούτῳ ἐφ' ὅτε = ὑπὸ τὸν ὅρον νά.— ἐν ταύτῃ τῇ ξητήσει· δηλ. τῷ ἐλέγχῳ.— ἀσπάζομαι = ἀγαπῶ. — φιλῶ τιγα = ἔχω μέσα εἰς τὴν καρδιά μου κάποιον. — ἐνδείκνυμαι = ὑποδεικνύω τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. — ἄριστος ἀνδρῶν = ἔξοχώτατος.— εὐδόκιμος = φημισμένος.— ίσχὺς = ἡθικὴ ἐπιβολή, μεγαλεῖον.— φρόνησις = ἡ πνευματικὴ μόρφωσις. — μᾶλλον = τοσούτῳ μᾶλλον.— είμι ἐγγυτέρῳ τινὸς γένει=συγγενεύω πρός τινα περισσότερον.— ίδιᾳ καὶ δημοσίᾳ = καὶ ὡς ἀτόμων καὶ ὡς μελῶν τῆς ὁργανωμένης πολιτείας.— ταῦτα ἀν εἴη βλαβερὰ = τότε αὐτὰ (ἡ διδασκαλία μου) ἡμποροῦν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐπιβλαβῆ.— οὐδὲν λέγω = ψευδολογῶ.— πρὸς ταῦτα = ὡς κατακλεῖδα (ὅλων) αὐτῶν.

18. οἵς = τούτοις, ἦ.— βιω = φωνάζω δυνατά, βάζω τὶς φωνές.— θεμιτὸν = τὸ συγχωρημένον ἀπὸ τὸν θεῖον νόμον.— μεντᾶν = μέντοι ἄν.— μέντοι = τὸ πολὺ πολύ.— ἔξελαύνω = ἔξορίζω· ἥ δὲ ἔξορία ἥτο ἥ πρόσκαιρος ἥ ἴσοβιος (ἀειφυγία).— ἀτιμώ = στερῶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων· ἥ στέρησις τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἥτο ἥ γενικὴ ἥ κατὰ πρόσταξιν, τουτέστιν ὀρισμένων μόνον.— που = ἐνδεχομένως.— πολλοῦ δέω ἀπολογεῖσθαι = κάθε ἄλλο παρὰ ἀπολογοῦμαι.— ἀλλὰ ύπερ ύμδων ἔνν. ἀπολογοῦμαι = λέγω.— μή τι ἔξαμάρτητε· ἥ ἔξαρτησις ἐκ τοῦ νοούμενου φοβούμενος.— ἥ δόσις = τὸ δῶρον (ἐννοεῖ τὸν ἕαυτόν του).— τοῦ θεοῦ = ὅπερ δὲδος ἔδωρησατο.— ἀτεχνῶς* συναπτέον τῷ πρόσκειμαι τῇ πόλει — γελοιότερον = κάπως ἀστεῖον, δίλιγον ἀστεία παρομοίωσις.— πρόσκειμαι τῇ πόλει = εἴμαι κολλημένος ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν.— γενναῖος = εὐγενής, ἀπὸ καλὴν ὁάτσαν.— νωθρέστερος = δίλιγον τι νωθρός, δυσκίνητος.— ἐγείρομαι = ἔνπνω.— μύωψ = ἀλογόμυια.— οἶον δὴ = ἔτσι ἀκριβῶς δπως (τὴν ἀλογόμυιαν εἰς τὸ ἄλογον).— τοιοῦτόν τινα = μὲ τοιαύτην περίπου ἀποστολήν.— ὅς* ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις = διότι καὶ ἐγώ.— πείθω = νουθετῶ.— ὄνειδίζω = ἐπιπλήττω.— προσκαθίζω = (πηγαίνω καὶ) καθίζω πλησίον (τινός).— τάχα* πλεονασμὸς = ἵσως, εἶναι ἐνδεχόμενον.— ἄν· καὶ οὕτος καὶ δὲ μέσως κατωτέρω εἰς τὸ (ἄν) ἀποκτείναιτε.— ἀχθόμενοι = ἐπειδὴ εἰσθε ἔξηρεθισμένοι (ἀπὸ τὰς διαιρεῖς ἐνοχλήσεις μου).— ὕσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι = δπως ἔκεινοι, τοὺς δποίους σηκώνομεν ἀπὸ τὸ κρεβάτι μὲ τὸν ὕπνον εἰς τὰ μάτια.— κρούω = καταφέρω πλῆγμα· ἐδῶ μεταφορικῶς = ἐπιβάλλω σκλη-

ὅταν τιμωρίαν.— ὁρδίως = μὲν ἔλαφοὶ τὴν καρδίαν.— τοιοῦτος οἶος = τοιοῦτος, ὥστε.— ἐνθένδε = ἀπὸ τὸ ἔξῆς γενονός.— οὐκ ἀνθρωπίνῳ ἔοικεν = δὲν δημοιάζει μὲν ἔκεινο, τὸ δποῖον γίνεται μὲ τοὺς (ἄλλους) ἀνθρώπους.— τὰ ἐμαυτοῦ = αἱ ἀτομικαὶ ὑποθέσεις μου.— οἱ οἰκεῖοι = ἡ οἰκογένειά μου.— πράττω τὸ ὑμέτερον = ἐξυπηρετῶ τὰ συμφέροντά σας.— πειθόντα· ἐνεστὼς τῆς προσπαθείας.— μισθὸς = ἀμοιβή.— οὕτω· συναπτέον τῷ ἀναισχύντως.— ἀπαντσχυντέω = ἰσχυρίζομαι μὲν ἀσύντολον, κυνικὸν θράσος.

19. ιδίᾳ = κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας ὅμιλίας μου.— πολυυπραγμονῶ = ἀσχολοῦμαι μὲν πολλὰ ζητήματα (ὅπερ ὑπερβαίνει τὸ μέτρον καὶ τὴν κοσμιότητα καὶ ἀποβαίνει ἄξιον κολασμοῦ).— ἀναβαίνω εἰς τὸ πλήθος = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ πλήθους ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας.— θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον· ἐνν. σημεῖον.— δαιμόνιος = ὑπερφυσικός.— ἐπικωμφδῶν = γελοιοποιῶν, θέλων νὰ πωλήσῃ πνεῦμα, δπως οἱ κωμικοὶ ποιηταί· διότι ὁ Μέλητος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Σωκράτους μήνυσιν ἔπαιξε μὲ τὰς λέξεις θεούς — δαιμόνια (οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεούς οὐ νομίζων, ἔτερα δὲ καὶ δαιμόνια...).— γράφομαι ἐν τῇ γραφῇ = ἀναφέρω εἰς τὴν μήνυσίν μου.— φωνῆς = ἐν είδος φωνῆς· ἡ περίφημος αὐτὴ φωνὴ — τὸ δαιμόνιον, δπως τὸ ὕδημαζεν ὁ Σωκράτης — ἡτο προφανῶς διαίσθησίς τις, ἡ δποία συνεκράτει τὸν Σ. ἀπὸ πάσης παρεκτροπῆς.— ὅταν γένηται = δταν ἐκδηλωθῇ, ὅμιλησῃ.— τὰ πολιτικὰ πράττω = ἀναιμειγνύομαι εἰς τὴν πολιτικήν.— ἀπολώλη = ἀπολώλειν.— ὑμῖν = τῷ πλήθει ὑμῶν = εἰς τὰς ἀπόψεις τῶν δημοκρατικῶν συνελεύσεων ὑμῶν.— γνησίως = εὐσυνειδήτως· τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ κατωτέρω τῷ δῆτι.— ιδιωτεύω = ζῶ μακρὰν τῆς πολιτικῆς.— δημοσιεύω = πράττω τὰ τῆς πόλεως.

20. ὑπεικάθοιμι· ἀόρ. β' τοῦ ὑπείκω = ὑποχωρῶ.— φορτικὸς = ὁ προκαλῶν τὴν δυσφορίαν.— δικαινικὸς = ὁ χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τῶν δικαιωτικῶν ὅητόρων διὰ λόγους ἐντυπωσιακούς· οἵ ἀγορεύοντες δηλ. πρὸ τῶν δικαιστηρίων ἀπέφευγον συνήθως νὰ ἀπολογηθοῦν ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἀνέφερον δὲ γεγονότα ἀσχετα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, διὰ νὰ ἔξαρουν τὴν δρᾶσίν των εἰς τὸν ίδιωτικὸν καὶ δημόσιον βίον αὐτῶν (ἀποχὴ ἀπὸ τῶν δικαιστηρίων, ἐκπλήρωσις τῶν φορολογικῶν

και στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων κλπ.). — ἀρχὴν ἄρχω = ἀναλαμβάνω ἀξίωμα, ὑπούργημα. — ἐβούλευσα· τῷ 406 π. X.— πρυτανεύοντα· περὶ πρυτάνεων και πρυτανευούσης φυλῆς ἵδε ἴστορίαν. — τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας βραχυλογία· τὸ πλῆρες = τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἀπολομένους ἐκ τῆς ναυμαχίας (= ἐκ τῆς θαλάσσης, ὅπου ἔγινεν ἡ ναυμαχία)· νοεῖται ἡ ναυμαχία τῶν Ἀργινουσῶν, συστάδος νήσων παρὰ τὰ μικρασιατικὰ παράλια ἀπέναντι τῆς Λέσβου. Ἡ ναυμαχία διεξήχθη τῷ 406 π. X., μιλονότι δὲ κατ' αὐτὴν ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ διοικοῦντες τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον στρατηγοί, 8 τὸν ἀριθμόν, εἰσήχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, «ὅτι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς», και κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Κατὰ τὴν δίκην ταύτην ὁ Σωκράτης ἦτο πρύτανις — ἵσως ἐπιστάτης, ἢτοι πρόεδρος, τῶν πρυτάνεων — και ἔδειξεν ἔξαιρετικὴν ἀκαμψίαν και ἀφοβίαν ἐν τῇ προασπίσει τοῦ δικαίου. Τὰ τοῦ δραματικοῦ τούτου ἐπεισοδίου τῆς ἐλληνικῆς ἴστορίας παρηκολουθήσαμεν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ τοῦ Ξενοφῶντος (Βιβλ. Α', κεφ. 7). — τάναντία ψηφίζομαι = μειοψηφῶ. — ἐνδείκνυμι = μηνύω· ἐνδειξεῖς ἐκαλεῖτο εἰδικώτερον ἡ ὑποβαλλομένη μήνυσις πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἀρχοντα ἐναντίον πολίτου, τοῦ δποίου ἐζητεῖτο ἡ ἀμεσος σύλληψις και φυλάκισις. — ἀπάγω = ὅδηγῶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν αὐτοφώρων ἀδικημάτων· ὁ χρησιμοποιῶν δηλ. τὴν νομικὴν πρᾶξιν τῆς ἀπαγγῆς συνελάμβανεν ὁ ἴδιος τὸν ἀδικοῦντα πολίτην και ὠδήγει ἐνώπιον τῆς οἰκείας ἀρχῆς, ἡ δποία ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὸν ἀμέσως τὴν νόμιμον τιμωρίαν. — ὁρτωρ = πολιτικός. — κελευόντων καὶ βιώντων = βοῆ κελευόντων. — δεσμὸς = φυλάκισις. — ὀλιγαρχία ἐγένετο· τῷ 404· νοεῖται ἡ ὀλιγαρχία τῶν τριάκοντα, ἡ δποία ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Αἰγαίους και τὴν παράδοσιν τοῦ Πειραιῶς και τῶν Ἀθηνῶν. — πέμπτον αὐτὸν = ἐπὶ κεφαλῆς τεσσάρων ἄλλων. — εἰς τὴν θόλον· ἡ θόλος ἦτο θολωτὸν οἰκοδόμημα κατὰ τὰς βορείους κλιτῆς τῆς Ἀκροπόλεως πλησίον τοῦ βουλευτηρίου· ἐπὶ τῆς δημοκρατίας συνήρχοντο εἰς αὐτὴν και συνέτρωγον δαπάναις τῆς πόλεως οἱ πρυτάνεις· ἐπὶ τῶν τριάκοντα μετεβλήθη εἰς Κυβερνεῖον. Εἰς τὴν θόλον ἐπίσης ἦτο και ἡ ἐστία τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς δποίας ἐκαίετο ἀσβεστον πῦρ. — Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον· ἐπιφανῆ δημοκρατικὸν «καὶ δοκοῦντα ικανὸν εἶναι, ἀδικοῦντα δ' οὐδὲν» κατὰ τὸν

Ξενοφῶντα.—οἶλα δή...προσέταττον = τοιαύτας, ώς γνωστόν, διατα-
γὰς ἔδιδον.—άναπτίμπλημι αίτιῶν = φορτώνω μὲ κατηγορίας συνε-
νοχῆς εἰς ἐγκλήματα.—εἴ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἴπειν = ἂν δὲν
εἴναι κάπως χονδροειδῆς (ὑπερβολικὴ) ἡ ἔκφρασις αὐτῆς.—οὐδ' ὅτιον
= ποσῶς.—ἀδικον = ἀνόσιον = τὸ ἀντίθετον πρὸς τὸν ἀνθρωπί-
νους νόμους — τὸ ἀντίθετον πρὸς τὸν θείους νόμους.—ἔκπλήττω
= πτοῦ. — διὰ ταχέων κατελύθη· μετὰ ὅπτῳ μῆνας, ἥτοι τὸν Σ/βριον
τὸν 403 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων φυγάδων.

21. ἄντις εἰς τὸ διαγενέσθαι.—διαγίγνομαι=ζῶ.—βοηθῶ τοῖς
δικαίοις=ὑπερασπίζω τὸ δίκαιον.—πολλοῦ γε δεῖ· διαγενέσθαι μὲ
τοσάδε ἔτη.—οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος· ἐνν. διεγένετο, εἰ ἐπραττε τὰ
δημόσια.—εἴ πού τι ἔπραξα = ἂν εἰς καμμίαν περίστασιν διεχει-
ρίσθην ἀρχήν τινα.—έμοὺς μαθητὰς εἶναι· ὑπονοεῖ τὸν Κριτίαν,
τὸν αἰμοβοδώτατον τῶν τριάκοντα, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν τυ-
χοδιώκτην πολιτικόν, τὸν δποίους οἱ ἔχθροὶ τοῦ Σωκράτους παρου-
σίαζον ώς ζωντανὰ δείγματα τῆς δλεθρίας διδασκαλίας του, ἐπειδὴ
ἐμαθήτευσαν πλησίον του εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν των.—πράττω τὰ
έμαυτοῦ = ἐκπληρῶ τὴν ἀποστολήν μου. — φθονῶ = ἀπαγορεύω,
ἀποκλείω κινούμενος ἐκ ταπεινῶν ἐλατηρίων.—καὶ ἔάν τις...λέγω =
καὶ ἔὰν κανεὶς ἔχῃ τὴν διάθεσιν, ἀκούων δσα ἐγὼ λέγω, νὺν ἀπαντῷ εἰς
τὰς ἐρωτήσεις μου.—τις· συναπτέα τῷ τούτων (τῶν ἀνθρώπων).—
ὑπέχω τὴν αἰτίαν = φέρω τὴν εὑθύνην. — ὧν· ἀναφορ. αἰτιολ.
πρότασις = ἐφόσον.

22. ἀκηκόατε· κεφ. 10.—έξεταζομένοις=διὰ τὴν ἔξετασιν, τὸν
ἔλεγχον.—οὐκ ἀηδές· τὸ ἔξετάζειν.—καὶ παντὶ τρόπῳ· δηλ. μὲ
τὰς πτήσεις καὶ τὸν κρωματὸν τῶν πτηνῶν (οἰωνοῖς), μὲ τὰς φω-
νάς, αἱ δποῖαι προέρχονται ἐξ ἀοράτων ὄντων (φήμαις), μὲ σημεῖα
τὰ δποῖα προαγγέλλουν κάτι, δπως λ.χ. τὰ φυσικὰ φαινόμενα (συμ-
βόλοις), καὶ τέλος μὲ τὰς θυσίας.—θεία μοῖρα=ἡ θεία πρόνοια.—καὶ
ἄλλη θεία μοῖρα=καὶ ἄλλης φύσεως θέλησις τῆς θείας προνοίας.—
εἰ δὲ μή· ἀντὶ εἴτε.—οἱ προσήκοντες=οἱ συγγενεῖς.—μεμνῆσθαι
καὶ τιμωρεῖσθαι· τὰ ἀπαρέμφατα ἐκ τοῦ χρῆν.—πάντως = πρά-
γματι.—Κρίτων· θὰ τὸν γνωρίσωμεν εἰς τὸν διώνυμον διάλογον.—
Σφήττιος· δ ἐκ τοῦ δήμου Σφηττοῦ τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς· ἔκειτο

κατὰ τὸ σημερινὸν Κορωπί.—**Αἰσχίνου**· τοῦ σωκρατικοῦ λεγομένου πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τοῦ νεωτέρου του Αἰσχίνου τοῦ δίτορος.—ἄλλοι τοίνυν οὗτοι = ἐπὶ πλέον καὶ δῆλοι οἱ ἄλλοι ἀπ' ἐδῶ (=οὗτοι).—διατριβή = ἀναστροφή.—έκεῖνος· δηλ. δ Θεόδοτος. —οὐκ ἂν καταδεηθείη· ἐνν. **Νικοστράτου** μή μου καταμαρτυρεῖν.—**Ἀπόλλοδωρος**: ἄλλος ἀφωσιωμένος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους « ταῦλα δ' εὐήθης », ὅπως λέγει δ Ξενοφῶν εἰς τὴν Ἰδικήν του **Ἀπολογίαν** Σωκράτους.—έγώ παραχωρῶ· ἐνν. **τοῦ ὄντας** = ἔγὼ τοῦ δίδω αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Ἐπειδὴ δ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τῶν ἀντιδίκων ἔκανον· ζετο, ὡς εἴδομεν (σελ. 63), διὰ τῆς κλεψύδρας, οὐδεμία διακοπὴ ἐπετρέπετο. Ἐξαίρεσις ἐγίνετο προκειμένου νὰ ἀναγνωσθοῦν νόμοι, νὰ γίνουν μαρτυρικαὶ καταθέσεις καὶ τὰ τοιαῦτα, διόπτε ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος ὑπηρέτης ἐκράτει τὴν δοήν τοῦ ὄντας τῆς κλεψύδρας. Δὲν ἦτο ἐπίσης σπάνιον δ ὀδικῶν διάδικος νὰ προκαλῇ τὸν ἀντιδίκον νὰ τὸν ἐλέγῃ, ἢν ἦτο εἰς θέσιν, « ἐν τῷ ἑαυτοῦ ὄντα ».—**τούτου**· τοῦ παρασχέσθαι μάρτυρας καταμαρτυροῦντας.—**λόγον** ἔχοιεν· μήπως δηλ. παρουσιάζοντο καὶ αὐτοὶ ὅντες διεφθαρμένοι.

23. εἶεν δὴ = ἀς εἶναι τέλος πάντων.—**ἀναμνησθεὶς** ἑαυτοῦ = ἐνθυμηθείς, τί ἔκαμεν δ ἕδιος εἰς ἀνάλογον περίστασιν.—εἰ ὁ μὲν = διότι αὐτὸς μέν. — ἀγωνίζομαι ἀγῶνα = ἐμπλέκομαι εἰς δίκην.—έδειθη καὶ ίκέτευσε τοὺς δικαστὰς καὶ ταῦτα πάντα ἥσαν συνηθέστατα εἰς τὰ δικαστήρια τῶν Ἀθηνῶν.—**έλεοῦμαι** = προκαλῶ τὴν συμπάθειαν.—**ἄρα** = δις ἀποδεικνύουν τὰ πράγματα.—καὶ ταῦτα = καὶ μάλιστα.—ώς ἢν δόξαιμι = ὅπως θὰ ἦτο δυγατὸν νὰ ὑποθέσῃ κανεῖς.—**ἐννοῶ** = λαμβάνω ὅπ' ὅψει μου, κάμνω σκέψεις.—αὐθαδῶς ἔχω πρός τινα = κινούμενος ἀπὸ ἐγωισμὸν λαμβάνω ἀπεναντί τινος ἐχθρικὴν στάσιν.—**αὐθαδέστερον**· τοῦ δέοντος.—αὐτοῖς τούτοις = ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν (λόγῳ τῆς στάσεώς μου).—τίθεμαι ψῆφον = δίδω τὴν ψῆφον μου.—μετ' ὄργης = ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ὄργης, τοῦ πεισματός του.—**οὕτως** = ὅπ' αὐτὰς τὰς ψυχολογικὰς συνθήκας.—**ἀξιῶ** = πιστεύω.—μὲν = μὴν = τούλαχιστον.—**γάρ**· αἰτιολογεῖ τὴν ὑπονοούμενην φράσιν: καὶ διμιλῶ ὑποθετικῶς, διότι...—**ἐπιεικῆς** = φρόνιμος.—καὶ οἰκεῖοι πρὸς τὸ ἐμοὶ = καὶ ἔμοι οἰκεῖοι.—**αὐτὸ τούτο τὸ τοῦ Ὁμήρου**· ἐνν. ἔστι μοι = καὶ δι' ἐμὲ ἵσχυει ἀκριβῶς δ γνωστὸς στίχος τοῦ Ὁμήρου (Ὁδυσσ. τ

162 κ.ε.). — πέτρα = βράχος (πέτρος = λίθος). — μειράκιον = παλληκάρι. — τρεῖς· δι μεγαλύτερος Λαμπροκλῆς καὶ οἱ νεώτεροι Σωφρονίσκος καὶ Μενέξενος. — αὐθαδίζομαι = ἔχω ύπερβολικὸν ἐγωισμόν. — ἀτιμάζω τινὰ = περιφρονῶ, δὲν λογαριάζω κάποιον. — δόξα = υπόληψις, ἀξιοπέπεια. — καλόν ἔστι = εἶναι τιμητικόν. — τοῦτο τὸ ὄνομα· δηλ. τοῦ σοφοῦ. — ἀλλ' οὖν = τὸ γεγονός εἶναι. — δεδογμένον ἔστιν = κρατεῖ ή γνώμη. — οἱ δοκοῦντες ύμῶν = ἐκεῖνοι ἀπὸ σᾶς, διὰ τοὺς ὅποιοντος ύπάρχει ή γνώμη. — τοιοῦτοι ἔσονται = θὰ παρουσιάζωνται μὲ τοιούτου εἴδους ἀδυναμίας (δηλ. νὰ ίκετεύουν τοὺς δικαστάς). — θαυμάσιος = παράδοξος, ἀλλόκοτος. — ὥστ' ἂν ύπολαβεῖν = ὥστ' ἂν τις ύπολάβοι = ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν (= νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα) νὰ σχηματίσῃ κανεὶς τὴν ἀντίληψιν. — Ἀθηναίων· διαιρετική. — ἐν ἀρχαῖς κλπ. δι Σωκράτης προφανῶς ύπαινισσεται τὸν Περικλέα, δι δοτοῖς, δπως μᾶς διηγεῖται δι Πλούταρχος εἰς τὸν βίον τοῦ Περικλέους, δτε ή σύζυγός του Ἀσπασία ἐδικάζετο ἐπὶ ἀσεβείᾳ, παρουσιάσθη εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἔξελιπάρησε τοὺς δικαστὰς διὰ τὴν ἀθήφωσίν της «ἀφείς ύ τερος αὐτῆς δάκρυα». — γάρ = βεβαίως. — τιμαὶ = τιμητικαὶ θέσεις. — εἰσάγω τὰ ἑλεεινὰ ταῦτα δράματα = μεταφέρω (ἐκ τοῦ θεάτρου) εἰς τὰ δικαστήρια αὐτὰς τὰς δραματικὰς σκηνάς, αἱ δοποῖαι προκαλοῦν τὴν συμπάθειαν. — ήσυχίαν ἄγω = μένω ηρεμος καὶ ἀτάραχος.

24. χωρὶς τῆς δόξης = ἀσχέτως πρὸς τὸ ξήτημα τοῦ γοήτρου τῆς πόλεως. — καταχαρίζομαι τὰ δίκαια = ἀπονέμω τὴν δικαιοσύνην χαριστικῶς ποδοπατῶν τὴν ἔννοιαν τοῦ δικαίου. — δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· συμφώνως πρὸς τὸν ἡλιαστικὸν δρόκον, δστις ἔλεγε: «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων γνώμη τῇ δικαιοτάτῃ καὶ οὕτε χάριτος ἔνεκ' οὔτ' ἔχθρας». — δίκαιος = ἡθικός. — δσιος = θεάρεστος. — μέντοι = ίσα ίσα. — πάντως = πρὸ πάντων. — φεύγω ύπό τινος = διώκομαι δικαστικῶς ύπό τινος. — εἰ πείθοιμι ύμᾶς· ἐνν. καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια. — πείθοιμι...βιαζοίμην· οἱ ἐνεστ. δηλοῦν τὴν προσπάθειαν. — ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ κατηγορούντην ἀνέμαυτοῦ. — οὕτως ἔχειν τὸ πρᾶγμα· δτι δηλ. είμαι ἀθεος. — ἐπιτρέπω = παραδίδω τὸν ἔαυτόν μου.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Σωκράτης περατώνει τὴν ἀπολογίαν του καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν θέσιν του. Μετὰ ταῦτα οἱ δικασταὶ προβαίνουν εἰς ψηφοφορούνταν (διαψήφισιν) περὶ τῆς ἀθρότητος ἢ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαλογῆς ὑπῆρξε καταδικαστικόν, ὃ δὲ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἐκάλεσε πρῶτον τὸν Μέλητον, ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, τὴν ὅποιαν εἶχε προτείνει διὰ τὸν Σωκράτη μετὰ τοῦτον κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν Σωκράτη, διὰ νὰ δρίσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ποινήν, τῆς ὅποιας ἔκρινεν ἄξιον ἕαυτόν. Διότι προκειμένου περὶ ὑποθέσεων, διὰ τὰς ὅποιας τὸ είδος τῆς ἐπιβλητέας τιμωρίας δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι, εἰς τὴν ποινὴν τοῦ κατηγόρου ἀντιπροσύτευνεν δικαιογορούμενος ἰδικήν του (ἀγῶν τιμητός). Φαίνεται δέ, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο τούτων μόνον ποινῶν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξουν οἱ δικασταὶ κατὰ τὴν δευτέραν διάσκεψιν αὐτῶν.

25. τὸ μὴ ἀγανακτεῖν = ὡς πρὸς τὸ ὅτι δὲν ἀγανακτῶ = εἰς τὸ νὰ μὴ μὲ κατέχῃ ἀγανάκτησις. — συμβάλλομαι = συντελῶ. — τὸν γεγονότα ἀριθμὸν ἐκατέρων τῶν ψήφων = τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν καταδικαστικῶν καὶ τῶν ἀθρωτικῶν ψήφων. Συμφώνως πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν ὁ Σωκράτης κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν κατεδικάσθη διὰ ψήφων 28 ἐπὶ συνόλου 501. — οὕτω παρ' ὄλιγον ἔσεσθαι· ἐνν. τὸν ἀριθμὸν ἐκατέρων τῶν ψήφων = ὅτι θὰ παρουσιασθῇ τόσον μικρὰ ἢ διαφορά. — παρὰ πολὺ = πολὺ μεγάλη. — εἰ μετέπεισον = ἀν ἐργίπτοντο εἰς τὴν ἀθρωτικὴν κάλπην ἢ ψηφοφορία τῶν δικαστῶν ἐν Ἀθήναις ἐγίνετο νᾶς ἔξης· εἰς τὸ δικαστήριον ἐτοποθετοῦντο δύο καδίσκοι (εἴδος κληρωτίδων), ἐκ τῶν δοπίων ὃ εἰς ἥτο χαλκοῦς καὶ ἐκαλεῖτο κύριος — προωθῆσετο διὰ τὰς ἀθρωτικὰς ψήφους —, δὲ ἄλλος ἔχλινος καὶ ἐκαλεῖτο ἄκυρος — ὑπεδέχετο τὰς ἀκύρους διὰ τὸν κατηγορούμενον ψήφους, διὰ τῶν δοπίων ἐλογίζετο ἢ ὑπὲρ τοῦ κατηγόρου πλειονοψηφία. Εἰς ἐκάτερον τῶν καδίσκων τούτων ἔργιπτον οἱ δικασταὶ ἀνὰ μίαν ψῆφον ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς παραδιδομένων δύο· ἡσαν δ' αἱ ψῆφοι αὗται χιλικὰ δισκάρια, τὰ ὅποια ἔφερον εἰς τὸ κέντρον κάθετον ἔξονα, τὸν αὐλίσκον, δστις ἔξειχε καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τοῦ δισκαρίου καὶ αἱ μὲν καταδικαστικαὶ ψῆφοι ἔφερον τὸν αὐλίσκον διάτρητον (ψῆφος τετραπτημένη), αἱ δὲ ἀθρωτικαὶ πλήρη (ψῆφος πλήρης). Οὕτως

ἐπροστατεύετο τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας, διότι δὲν ἔγινετο ἀντιληπτόν, ποίαν ψῆφον ἔρριπτεν ὁ δικαιοτῆς εἰς τὸν κύριον καδίσκον καὶ ποίαν εἰς τὸν ἄκυρον.—Μέλητον μὲν οὖν καὶ γῦν ἀποτέφευγα= τὸ βάρος πάντως τῆς κατηγορίας τοῦ Μελήτου τὸ ἔχω ἀποσείσει ἐκ τῶν ὅμων μου καὶ τώρα ἀκόμη.—όφλισκάνω = καταδικάζομαι εἰς πρόστιμον.—μεταλαμβάνω=παίρω μὲ τὸ μέρος μου.—τὸ πέμπτον τῶν ψήφων^{*} διότι, ἂν κατανεμηθοῦν αἱ 281 ψῆφοι, διὰ τῶν δποίων ἐκρίθη ἔνοχος ὁ Σωκράτης, εἰς τοὺς τρεῖς κατηγόρους, εἰς τὸν Μέλητον δὲν ἀναλογοῦν οὔτε 100. Κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον ὅμως, ὅταν ὁ κατηγόρος δὲν ἐλάμβανε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων τοῦ δικαστηρίου, κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον 1000 δραχμῶν.

26. τιμῶμαί τινί τινος[†] ἐπὶ τοῦ κατηγόρου=προτείνω διά τινά τι[‡] ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐλέγετο τιμῶμαί ἡ ἀντιτιμῶμαί ἐμαυτῷ τινος.—**—**νῦν=διὰ νὰ σᾶς ἴκανοποιήσω, νὰ γίνῃ τὸ κέφι σας.—τῆς ἀξίας^{*} ἐνν. ποινῆς.—ἀποτίνω = πληρώνω πρόστιμον.—ὅτι μαθὼν=τί μαθών, διότι τί ἔβαλα μὲ τὸν νοῦν μου.—οίκονομία=διοικησις τοῦ οἴκου, τὸ σπίτι, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς σήμερον.—δημηγορία =ἡ πολιτική.—καὶ τῶν ἄλλων=καὶ ἀκόμη...—ξυνωμοσίαι = πολιτικοὶ σύλλογοι.—στάσις = στάσις κατὰ τοῦ καθεστώτος.—ἐπιεικής = ἀξιοπρεπής.—ἐνταῦθα = εἰς αὐτὰ (χρηματισμόν, στρατηγίας κλπ.).—οἷ = ὅπου, ποῦ.—μηδενὸς τῶν ἑαυτοῦ[§] δηλ. τῶν ὑλικῶν συμφερόντων του.—ἐμαυτοῦ ἐπιμελοῦμαι=φροντίζω διὰ τὴν ἥθικὴν καὶ πνευματικὴν βελτίωσίν μου.—αὐτῆς τῆς πόλεως = αὐτῶν τῶν πολιτῶν.—τιμᾶσθαι[¶] ἐνν. ἐμαυτῷ.—καὶ ταῦτα=καὶ μάλιστα.—ἄγω σχολὴν=εὐχαιρῶ.—παρακαλευσις = ἡ καθοδήγησις πρὸς τὴν ἀρετήν.—οὕτως ὡς=τόσον, δοσον.—πρυτανεῖον^{||} κεφ. 20 (θόλος).—ζητεψ[¶] δηλ. τῶν ἵτποδροιμῶν.—ξυνωρίς = ἀρμα συρόμενον ὑπὸ δύο ἄντρων.—ζεῦγος=τέθριππον ἄρμα.—νενίκηκεν Ὁλυμπίασιν[¶] εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐτρέφοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ ὅχι μόνον οἱ πρυτάνεις (κεφ. 20), ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθιεις ξένων πόλεων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ξένοι καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖνοι, οἱ δποῖνι προσέφερον ἔξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν πολιτείαν ἡ προσέδιδον εἰς αὐτὴν αἰγλην καὶ δόξαν, ὡς οἱ Ὁλυμπιονίκαι.

27. ὕσπερ[¶] ἐνν. ἐδόκουν, δτε ἔλεγον.—ἀντιβόλησις=παράκλη-

σις (βλ. κεφ. 23).—τὸ δὲ οὐκ ἔστι τοιοῦτον=τὸ πρᾶγμα (δηλ. τὸ τι μᾶσθαι τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως) δὲν ἔχει οὕτω (τουτέστι δὲν προέρχεται ἀπὸ ὑπερβολικὸν ἐγωισμόν).—ἐκὼν εἶναι=έκουσίως, ὃσον ἔξαρταται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θέλησίν μου.—διειλέγμεθα· εἰς τὴν κυρίως ἀπολογίαν (κεφ. 10 - 24).—ώσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις· ὅπως λ.χ. εἰς τὴν Σπάρτην καὶ γενικῶς εἰς ὅλας τὰς δωρικὰς πόλεις.—μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν· κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον πᾶσα διαδικασία ὥφειλε νὰ περαιωθῇ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἔφεσις δὲ κατὰ τῆς ἐκδιδομένης ἀποφάσεως δὲν ἐπειδέπετο.—ἀπολύμαται = ἀνατρέπω.—τί δείσας ἔνν. ἀδικήσω ἐμαυτὸν κλπ.—ἔλωματι ὡν εὗ ὦīδ' ὅτι κακῶν ὄντων· συμφυρμὸς δύο συντάξεων: ἔλωμαί (τι) τούτων, ἢ εὗ ὦīδ' ὅτι κακά ἔστι καὶ ἔλωμαί τι τῶν, εὗ ὦīδ' ὅτι (=εἴμαι βέβαιος), κακῶν ὄντων. δεσμὸς = φυλάκισις.—τοῖς ἔνδεκα· οἱ ἔνδεκα ἡσαν ἀρχοντες κληρωτοί, εἰς ἕξ ἑκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς δποίους συγκατηριθμεῖτο καὶ διγραμματεὺς ὡς ἐνδέκατος· ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἡτο ἐνιαύσιος, ἔργον δὲ εἶχον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαιοτικῶν ἀποφάσεων, δηλ. τὴν μεταγωγὴν τῶν καταδικαζομένων εἰς τὸ δεσμωτήριον, τὴν φρονόησιν καὶ τὴν θανάτωσιν αὐτῶν, ἐφ' ὃσον ἐπεβάλλετο ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου. Εἶχον ἐπίσης καὶ δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ παραπτωμάτων, διὰ τὰ δποῖα ἡδύναντο νὰ ἐτιβάλουν καὶ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.—δέομαι· δοῦματι=είμαι ἐγκάθειρκτος.—ἄλλα δὴ=ἄλλα μήπως ἐπὶ τέλους.—φιλοψυχία = ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς τὸ σαρκίον.—πολίτης = συμπολίτης.—διατριβὴ=φιλοσοφικαὶ ἀσχολίαι.—βαρύτεραι... ἐπιφυθονώτεραι· ἡ ὃσον ἐνεγκεῖν αὐτάς.—βαρὺς = ἐνοχλητικός.—ἐπίφθονος = μισητός.—ἄρα = φυσικά.—καλός· μετ' εἰρωνείας.—ἄλλην ἔξ ἄλλης πόλεως ἀμείβομαι = περιπλανῶμαι ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἄλλην.—ἔξελαύνομαι = ἀπελαύνομαι.—δι' αὐτοὺς τούτους· ἐκ φύσου μήτως διαφθαροῦν πλησίον του.

28. σιγῶν δέ... ἔξελθῶν ζῆν· ἡ πλοκὴ = ἔξελθῶν δ' ὑμῖν (δοτ. χαριστ.) οὐχ οἶός τ' ἔσει ζῆν σιγῶν καὶ ἡσυχίαν ἄγων.—τοῦτο· δηλ. τὸ σιγᾶν καὶ ἡσυχίαν ἀγειν.—καὶ τῶν ἄλλων = καὶ περὶ τῶν ἄλλων.—ό δὲ ἀνεξέταστος βίος· ἡ ἔξαρτησις ἐκ τοῦ ὅτι.—τὰ δὲ = τὸ δὲ (κεφ. 27).—ἄμα = ἐπίσης, μὲ τὴν σειράν μου.—νῦν δέ· ἔνν. οὐ δύναμαι χρημάτων τιμήσασθαι.—μνᾶν· κεφ. 4.—αὐτοὶ δέ· ἔνν. φασὶν (ἐκ τοῦ κελεύοντος).

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διεξάγεται νέα ψηφοφορία ἐπὶ τῶν δύο ποινῶν, αἱ δόποιαι προετάμησαν παρὰ τοῦ κατηγόρου καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ὑπῆρξεν ἀποσδόκητον· διὰ μεγάλης πλειονοψιῆς τὸ δικαστήριον ἀπεδέχθη τὴν δοισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μελήτου ποινὴν τοῦ θανάτου. Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου δὲ Σωκράτης ἐπωφελούμενος τὸν δίλιγον χρόνον, ὁ δόποιος ἀπῆτείτο διὰ τὴν καταγραφὴν τῆς ἀποφάσεως εἰς τὰ οἰκεῖα βιβλία καὶ τὴν περαιώσιν τῶν ἀπαραιτήτων διατυπώσεων πρὸς παράδοσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἔνδεκα, ἀπευθύνει δὲ λίγας λέξεις πρὸς τοὺς δικαστάς.

29. οὐ πολλοῦ ἔνεκα χρόνου = διότι δὲν μὲ ἀφήσατε νὰ ζήσω δὲ λίγα χρόνια ἀκόμη. — ὄνομα ἔχω = βγάζω κακὸν ὄνομα, δυσφημοῦμαι. — πόρρω ἐστὶ τοῦ βίου = ἔχει προχωρήσει πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ζωῆς. — τοῦτο· δηλ. ὅτι ὄνομα καὶ αἰτίαν ἔχετε. — λόγοι = ἐπιχειρήματα. — ἀλίσκομαι = ; (κεφ. 16). — ἄπαντα ποιῶ καὶ λέγω = χρησιμο τοιῶ κάθε μέσον. — δίκη = καταδίκη. — τόλμα = θράσος. — τότε· δηλ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπολογίας. — ἔκείνως· κατόπιν παρακλήσεων καὶ ίκεσιῶν καὶ θρήνων καὶ ἀναβάσεως τέκνων καὶ γυναικός. — ἀλλά· ἐνν. σκοπεῖσθε. — δεινὸς = γεμάτος ζωήν, ἀκμαῖος. — ὁξὺς = εὐκίνητος. — ὀφλισκάνω δίκην θανάτου = καταδικάζομαι εἰς θάνατον. — ἔμμενω τῷ τιμήματι = μένω μὲ τὴν ποινήν μου. — μετρίως = δρῳδός.

30. τὸ μετὰ τοῦτο = τὸ μέλλον. — χρησμῷδῶ = κάμνω προφητικὴν ἀποκάλυψιν. Κατὰ τὰς παλαιὰς δοξασίας, ὅταν δὲ ἀνθρωπος εὑρίσκεται εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του, ἀποκτῇ τὴν δύναμιν νὰ προβλέπῃ τὸ μέλλον. — ἐνταῦθα = εἰς τὸ σημεῖον ἔκεινο τῆς ζωῆς. — ἡ οἶν = ἡ τοιαύτην, οἶν. — τὸ δὲ = ἀλλά. — πολὺ ἔναντίον ἀποβήσεται = αἱ συνέπειαι θὰ είναι κατὰ πολὺ διαφορετικαί. — κατέχω = συγκρατῶ. — χαλεπὸς = ἐνοχλητικός. — ἐπέχω = ἐμποδίζω. — τινὰ = ἄλλους τινάς. — ἡ ἀπαλλαγὴ = ἡ μέθοδος τῆς ἀπαλλαγῆς. — δυνατὸς = ἀποτελεσματικός. — καλὸς = τίμιος, ἥθικός. — κολούω = ἐμποδίζω. — ἀπαλλάττομαι = σᾶς ἀφήνω ὑγείαν, σᾶς ἀποχαιρετίζω.

31. τὸ γεγονὸς πρᾶγμα = τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης. — οἱ ἄρχοντες· δηλ. ὁ ἄρχων βιασιλεύς, ὅστις ἔποενε νὰ καταχωρίσῃ εἰς τὰ οἰκεῖα μητῷα τὴν ἀπόφασιν, καὶ οἱ ἔνδεκα. — οὗ = ἐκεῖσε, οὗ. — ἀλλὰ παραμείνατε = ἐμπρὸς λοιπὸν παραμείνατε. — διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους = νὰ συζητήσωμεν μεταξύ μας μὲ τὴν γῶσσαν τῶν μύθων· ὑπαινιγμὸς ὑποδῆλον, ὅτι ὁ Σωκράτης εἰσέρχεται ἦδη εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ μύθου καὶ κατατάσσεται εἰς τὸ πάνθεον τῶν ἡρώων. — τὸ ξυμβεβηκός = τὸ πάθημα, ἡ περιπέτεια. — τί ποτε νοεῖ = ποίαν σημασίαν ἔχει τέλος πάντων. — ώ ἄνδρες δικασταί· πρώτην φορὰν ἐδῶ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὴν λέξιν δικασταί — ὁ Μέλητος κατὰ τὴν στιχομυθίαν του πρὸς τὸν Σωκράτη τὴν ἐχρησιμοποίησεν ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς δικαστὰς (κεφ. 14) —, διότι μόνον ἐκείνους, οἵτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀδιφωτικὴν ψῆφον, κρίνει ἀξέιδες τοῦ τίτλου τοῦ δικαστοῦ ἐν συνειδήσει, ὅτι μόνον αὐτοὶ ἀπένειμαν τὸ δίκαιον. — μαντικὴ = προφητικὴ φωνή. — πυκνή... ἥν = συχνὰ πυκνὰ ἥκουντο. — ἐναντιουμένη· ἡ μετοχὴ συναπτίκα τῷ ἥν. — ἔωθεν = πρώι. — πολλαχοῦ = εἰς πολλὰς περιστάσεις. — λέγοντα μεταξὺ = εἰς τὸ μέσον τῆς διμίλιας μου, ἐκεῖ ποὺ διμιλοῦσα. — περὶ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν = κατὰ τὴν διεξαγωγὴν αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως. — οὐκ ἔσθ' ὅπως = καθόλου. — οὐκ' ἔσθ' ὅπως οὐ = ἀσφαλῶς. — ἀγαθόν τι πράττω = ἀποκομίζω κέρδος τι.

32. ἐννοῶ = ἔξετάζω καὶ ἀποσαφῶ. — τῇδε = καὶ ἀπὸ τῆς ἔξης πλευρᾶς — αὐτό· δηλ. ὁ θάνατος. — οἶον μηδὲν εἶναι = τοιοῦτόν ἔστιν, οἶον μηδὲν εἶναι = ἐν εἴδος ἀνυπαρξίας. — κατὰ τὰ λεγόμενα· ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, οἱ ὅποιοι ἐδίδασκον, ὅτι αἱ ψυχαὶ μετὰ θάνατον μεταβαίνουν εἰς τὸν Ἄδην ἢ εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία ἢ εἰς τὰς νήσους τῶν Μακάρων ἢ τὸν Τάρταρον. — μεταβολή... τοῦ τόπου = ἀλλαγὴ τοῦ τόπου διαμονῆς. — τοῦ ἐνθένδε = τοῦ ἐνθάδε. — καὶ εἴτε = καὶ λοιπὸν ἐὰν μέν. — αἰσθησίς ἔστιν· ὑποκείμενον δ θάνατος. — εἴ τινα ἐκλεξάμενον... εὐαριθμήτους ἄν εύρειν· ἡ πλοκὴ = εἰ δέοι εἰπεῖν τινα σκεψάμενον, ἐκλεξάμενον ταύτην τὴν νύκτα... καὶ ἀντιπαραθέντα τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου... ταύτη τῇ νυκτὶ, πόσας..., οἷμαι εύρειν ἄν αὐτὸν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά... εὐαριθμήτους ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ

νύκτας. — ἀντιπαρατίθημι τινι=συγκρίνω πρός τι.— καταδαρθάνω = κατακλίνομαι, κοιμῶμαι.— μὴ ὅτι=ὅχι μόνον.— ἴδιώτης = κοινὸς ἄνθρωπος.— εὐαρέθμητος = δόλυος στόχος, διατρούμενος εἰς τὰ δάκτυλα.— ὁ πᾶς χρόνος = δόλοκληρος ἢ αἰωνιότης.— οὕτω δὴ=ὑπ' αὐτὰς ἀκριβῶς τὰς προϋποθέσεις.— ἄρα = τάχα.— Μίνως καὶ Ῥαδάμανθυς· υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης· ὁ Μίνως ἔβασιλευσε τῆς Κρήτης καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς σοφὸς καὶ δίκαιος νομοθέτης· ἐπικοινωνῶν μετὰ τοῦ πατρός του ἀνὰ πᾶν ἔνατον ἔτος ἐνεπένετο ὑπ' αὐτοῦ πᾶν διά την συμπλήρωσιν τῆς νομοθεσίας του. Λόγῳ τῆς δικαιοσύνης του ἔγινε μετὰ θάνατον, ὅπως καὶ διὰ διελφός του Ῥαδάμανθυς, κριτής τῶν ἐν "Ἀδη" νεκρῶν.— Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος· διὰ πρώτος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἴγινης, ἐθαυμάζετο, ὡς ὁ Μίνως, διὰ τὴν δικαιοσύνην του καὶ τὴν ἀλλην ἀρετήν, χάρις εἰς τὴν δοπίαν ἔγινε καὶ αὐτὸς μετὰ θάνατον δικαιοτῆς εἰς τὸν "Ἀδην" διεύτερος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἐλευσίνος Κελεοῦ, ἔγινε νομοθέτης τῶν "Αθηνῶν", καθιερώσας τὴν λατρείαν τῶν θεῶν καὶ γενικῶς ἥμικήν τάξιν εἰς τὴν κοινωνίαν.— καὶ ἄλλοι ὅσοι = καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ὅσοι.— φαῦλος=ἀσήμαντος, ἀσκημος.— Όρφευς, Μουσαῖος, Ἡσίοδος· διὰ Ορφεὺς καὶ ὁ Μουσαῖος ἦσαν θρησκευτικοί ποιηταί καὶ μουσικοί· ἔζησαν κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς τοὺς προομητικοὺς χρόνους. Ὁ Ἡσίοδος εἶναι περισσότερον ἴστορικὸν πρόσωπον, ἀκμάσας τὸν 8ον αἰῶνα π.Χ. Ἐσυστηματοποίησε τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων διὰ τοῦ ἔπους του, τῆς Θεογονίας, καὶ ἐδίδαξε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς διὰ ἄλλου ποιήματος, τῶν "Ἐργων καὶ ἡμερῶν.— ἐπὶ πόσῳ ἄν τις δέξαιται" = πόσα θὰ ἔδεχετο νὰ πληρώσῃ κανείς.— ἐπεὶ = καὶ γάρ.— ἔμοιγε καὶ αὐτῷ = διὰ ἐμὲ ἵσα ἵσα.— Παλαμήδει καὶ Αἴαντι· καὶ οἱ δύο ἀναφερόμενοι ἥρωες τοῦ τρωικοῦ πολέμου ἀπέθανον ἀπὸ ἀδικον κρίσιν. Ὁ Παλαμήδης, υἱὸς τοῦ Ναυπλίου, θαυμαστὸς ἥρως καὶ διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ διὰ τὴν σοφίαν του, ἐσυκοφαντήθη ὑπὸ τοῦ Ὁδυσσέως, διὰ εὑρίσκετο εἰς συνεννόησιν πρὸς τοὺς Τρῶας καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ διὰ λεθιθολισμοῦ. Ὁ Αἴας πάλιν, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος Τελεμῆνος, διὰ ἀνδρείατος μετὰ τὸν "Αχιλλέα" Αχαιός, ἐπειδὴ ἐθεύρωσε τὸν ἐιπτόν του ἥδικημένον, διότι τὰ ὅπλα τοῦ φονευθέντος "Αχιλλέως" δὲν ἐδόθησαν εἰς αὐτὸν ἀλλ' εἰς τὸν Ὁδυσσέα, ηὗτοκτόνησε.— οὐκ ἄν ἀηδῆς εἴη· ἀνακόλουθος ἐπανάληψις τοῦ θαυματητόνησε.— οὐκ ἄν ἀηδῆς εἴη· ἀνακόλουθος ἐπανάληψις τοῦ θαυματητὴ ἄν εἴη.— καὶ δὴ τὸ μέγιστον· ἐνν. ἐστὶ τόδε (δηλ. διάγειν ἔξε-

τάζοντα καὶ ἐρευνῶντα).—**Σίσυφον** δι Σίσυφος, βασιλεὺς τῆς Ἐφύρης (Κορίνθου) κατὰ τὸν Ὄμηρον, ἵτο δι πανουργότατος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον κατεδικάσθη μετὰ θάνατον νὰ κυνίῃ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ἐν "Ἄδη ὅρους μέγαν λίθον, τὸν δποῖον ὅμως δὲν κατώρθωνε νὰ ἀναβιβάσῃ ἔως ἐκεῖ ἐπάνω μόλις ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέρμα, τοῦ διέφευγε καὶ ἐκνήστεο εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὅρους. — ἀμήχανον εὐδαιμονίας = ἐξαιρετικὴ εὐτυχία.—τούτου ἔνεκα δηλ. τοῦ ἐξετάζειν.

33. καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθὲς=καὶ μία μόνη σκέψις νὰ κυριαρχῇ εἰς τοὺς στοχασμούς σας, σκέψις ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἀληθειαν.—τὰ πράγματα = ἡ τύχη.—τὰ ἐμὰ = ἡ λύσις τὴν δποίαν ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσίς μου.—ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου = τυχαίως.—πράγματα=αἱ ταλαιπωρίαι, τὰ βάσανα τῆς ζωῆς.—οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου = δὲν μοῦ ἔδωκαν τὴν καταδικαστικὴν ψῆφον, διότι είχον τὰς Ιδικάς μου ἀντιλήψεις περὶ θυνάτουν.—μέντοι δηλ. παρὰ τὴν ἐχθρότητα, τὴν δποίαν τρέφουν πρὸς ἐμέ.—πρότερον = περισσότερον.—δίκαια πεπονθώς ἔσομαι ύφ' ὑμῶν=θὰ ἔχω τύχει δικαίας ἀνταποδόσεως ἐκ μέρους ὑμῶν (λόγῳ τῶν σωφρονιστικῶν μαθημάτων πρὸς τοὺς νίούς του).—ἀλλὰ γάρ· βραχυλογία· τὸ πλῆρες = ἀλλὰ πανόμαι· καὶ γάρ.

ΚΡΙΤΩΝ

1. τηνικάδε == τοιαύτην ὥραν, τόσον πρωί. — ἔτι == πλέον. — πάνυ μὲν οὖν == καὶ πολὺ μάλιστα, βεβαιότατα. — πηνίκα μάλιστα = ποία ὥρα περίπου. — ὅρθρος· ἐκαλεῖτο ὅρθρος ὁ χρόνος ὃ μετὰ τὸ μεσονύκτιον μέχρι τῆς αὐγῆς. — βαθὺς λέγεται ὁ ὅρθρος, ὃ δηποτοῖς ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὰ ἔξημερώματα, ἡ βιαθειὰ αὐγή, ὃπος λέγομεν σήμερον. — θαυμάζω = ἀπορῶ. — ὅπως ἡθέλησε· ἀπορεῖ ὁ Σωκράτης πῶς ἐπετράπη ἡ εἰσοδος εἰς τὸν Κρίτωνα, διότι τὸ δεσμωτήριον δὲν ἦνοιγε πρωί. — ὑπακούω· ἐπὶ θυρῷ = ἀποκρίνομαι εἰς τὸ κτύπημα καὶ ἀνοίγω τὴν θύραν. — ξυνήθης = σχετικός, γνωστός. — διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν· ὁ Κρίτων πολλάκις ἐπεσκέφθη τὸ δεσμωτήριον κατὰ τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰρημένα (σ. 11). — καί τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἔμοιο· ὁ πρῶτος καὶ συνδέει τὸ συνήθης ἐστὶ καὶ εὐεργέτηται, ὁ δευτέρος εἶναι ἐπιδοτικός = οὐ μόνον συνήθης ἐστι, ἀλλὰ καὶ εὐεργέτηται = προσέτι καί . . . — ἄρτι = ταύτην τὴν στιγμήν. — ἐπιεικῶς πάλαι = ἀρκετὰ πρὸ πολλοῦ, ἔχω κάμποσην ὥραν, ποὺ ἥλθα. — είτα· ἐπὶ ἐρωτήσεως δηλοῦ ἀποφίλαν καὶ θαυμασμὸν = καὶ ὕστερα. — ἐπεγείρω = ἔξυπνίζω (διὰ τινα σκοπόν). — οὐδ' αὐτὸς = οὐδὲ ἐγὼ αὐτός. — οὐ μὰ τὸν Δία... οὐδὲ ἄν αὐτὸς ἡθελον... = δημιούργος μὰ τὸν Δία, οὐδὲ ἐγὼ θὰ ἥθελα νὰ ενδίσκωμαι εἰς τόσην ἀγρυπνίαν καὶ λύπην — εἰς τὴν δοπίαν ενδίσκωμαι —, πολὺ δὲ διλγώτερον νὰ τὴν μεταδώσω καὶ εἰς σέ. — αἰσθάνομαι = βλέπω. — ώς· εἰδικός. — δὴ = ἥδη. — τρόπος = τάξις, τὴν δοπίαν τηρεῖ κανεὶς εἰς τὸν βίον του, χαρακτήρ. — Ο χαρακτήρ του Σ. ἥτο εὔθυμος. — ως ὁ φαδίως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις· ἐπεξήγησις εἰς τὴν γεν. τοῦ τρόπου. — πλημμελὲς = ἀνάρδιος. — ἀγανακτεῖν· ὑποκ. τινὰ ἢ ἔμε. — τηλικοῦτον ὄντα· ὁ Σωκράτης ἥτο τότε 70 ἑτῶν. — ἀλίσκομαι = περιπίπτω. — οὐδέν· ἐπίρρο. = οὐδόλως. — ἐπιλύεται ἡ ἥλικία = ἐμποδίζει ἡ ἥλικία. — τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν· εἶναι τὸ συμπέρασμα τοῦ ἐπιλύεται = ὥστε νὰ μὴ ἀγανακτοῦν. — τύχη· μέση λέξις σημαίνοντα σεντυχίαν καὶ δυστυχίαν. — ἔστι ταῦτα· ἐνν. ἀληθῆ. — ἀλλὰ τί δή . . . ἀφεῖται· ἐπανέρχεται εἰς τὰ προηγούμενα = ἀλλὰ (διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον) διατί τέλος πάντων ἔχεις ἔλθει. — χαλεπήν καὶ βαρεῖαν· συνωνυμία.

μία.— χαλεπός = δυσάρεστος.— φέρων = ἔνν. ἀφῆγμαι.— ἐπιτήδειοι = φίλοι· ἀλλαχοῦ λέγονται ἑταῖροι, γνώριμοι, συνόντες.— ἐν τοῖς βαρύτατ' ἄν ἐνέγκαιμι· τὸ πλῆρες = ἐν τοῖς φέρουσι βαρέως ἔγῳ βαρύτατ' ἄν ἐνέγκαιμι.— τίνα ταύτην· δηλ. φέρεις· τὸ πλῆρες· τίς ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν φέρεις.— τὸ πλοῖον· ἡ Δηλιὰς ναῦς, ἡ δοία ἐστέλλετο κατ' ἔτος εἰς Δῆλον μετὰ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, τῶν Δηλιαστῶν.— οὐ τοι = ὅχι βέβαια.— δὴ = ἥδη.— (δοκεῖ) μὲν = (δοκεῖ) μὴν = ἀσφαλῶς.— ἐξ ὧν = ἐκ τούτων ἢ ...— ἥκοντες ἀπὸ Σουνίου· εἰς τὴν εὐλόγουν παραλίαν τοῦ Σουνίου εἶχε καταπλεύσει τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου, ἐμποδιζόμενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων νὰ κατευθυνθῇ εἰς Πειραιᾶ.

2. τύχη ἀγαθῆ = ἡ ὁρα ἡ καλή.— ταύτη· ἐπίρρ. = οὕτως.— γὰρ = βεβαίως.— που = ἀν δὲν ἀπατῶμαι.— γέ τοι δὴ = βεβαίως.— οἱ τούτων κύριοι· δηλ. οἱ ἔνδεκα (ἴδε Ἀπολ. κεφ. 27).— τῆς ἐπιούσης ἡμέρας = ἐννοεῖ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, περὶ τῆς δοίας ὁ Κρίτων εἶπε δις τήμερον. Ἐπειδὴ ἡ ὁρα, κατὰ τὴν δοίαν διελέγοντο, ἦτο ὄρθρος βαθὺς καὶ δὲν εἶχε φανῆ ἀκόμη ἡ ἡμέρα, ὁ Σωκράτης δρῶς τὴν ὀνόμασεν ἐπιούσαν.— τῆς ἑτέρας· ἥτοι τὴν ἐπομένην.— ταύτης τῆς νυκτός· γενικὴ τοῦ χρόνου.— κινδυνεύεις· μετ' ἀπαρεμφάτου = φαίνεται.— ἐν καιρῷ τινι· τὸ τινὶ πρὸς ἐπίτασιν = εἰς πολὺ κατάλληλον ὡραν.— καλὴ — εὐειδῆς· τὸ πρῶτον γενικῶτερον (= μὲν ὡραῖον παρουσιαστικὸν) τοῦ δευτέρου, τὸ δοίον λέγεται ἐπὶ τοῦ προσώπου μόνον.— λευκὰ ἴματα ἔχουσα· ὡς παρ' ἡμῖν τὸ λευκὸν θεωρεῖται χρῶμα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς καρᾶς δηλωτικόν, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις τὸ λευκὸν ἦτο σύμβολον ἀγνότητος καὶ ἀγιότητος.— καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· ἡ μὲν κλῆσις ἦτο τὸ « δ Σώκρατες », δὲ λόγος δ παρατιθέμενος δημητρικὸς στίχος « ἡματι κλπ. »— ἡματί κεν τριτάφ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο· δ στίχος οὐτος ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς Ἰλιάδος (I 363), δουν δ Ἀχιλλεὺς ἀπειλεῖ, δτι θὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Τροίας. Εὐστόχως δὲ μεταχειρίζεται δ Σωκράτης τὰς λέξεις τοῦ Ἀχιλλέως, μέλλοντος νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, περὶ τοῦ ἔσωτοῦ του, δτις πρόκειται ν' ἀποδημήσῃ εἰς τὴν ἀλληλην ζωήν, ἡ δοία εἶναι ἡ ἀληθής πατρίς.— Φθίην ἐρίβωλον· αιτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως, τιθεμένη παρὰ ποιηταῖς ἀνευ πρόθεσεως.— ἐρίβωλος καὶ ἐριβώλαξ = εὔφορος.— ἄτοπον = παράδο-

ξον.—έναργης = φανερός.—μὲν οὖν = καὶ ὅμως, ἀλλ᾽ ὁπωσδήποτε.

3. λίαν γε (έναργες) = καὶ πολὺ μάλιστα. — ὡς δαιμόνιε· ἐπὶ προσφωνήσεων φιλικῶν = θαυμάσιε.— ἔτι καὶ νῦν πείθουν· ἔξ αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι ὁ Κρίτων κατέβαλε καὶ πρότερον προσπαθείας νὰ πείσῃ τὸν Σωκράτη, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἀπέβησαν ἄκαρποι.— χωρὶς μὲν σοῦ ἐστερηθῆσαι = πρὸς τὸ ἐστερηθῆσαι σοῦ.— ἀμελῆσαι· ἐνν. τούτου.— δόξα = γνώμη.— ἡμῶν προσθυμουμένων· ἐνν. ἔξαγειν = εἰ καὶ ἡμεῖς ἡμεν πρόσθυμοι· ἐννοεῖ ὁ Κρίτων καὶ τοὺς συμμαθητάς του Σιμίαν καὶ Κέβητα, ἵσως καὶ ἄλλους.— ὡς μακάριε Κρίτων· φιλόφρων προσφώνησις = καλέ μου Κρίτων, καλότυχε...— οἱ ἐπιεικέστατοι = οἱ χρηστότατοι (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πόλλούς, τὸν ὄχλον).— ἡγήσονται.... οὕτω περπάχθαι, ὥσπερ ἂν πραχθῇ = θὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν πρᾶξιν μας τὸν ἀληθῆ αὐτῆς χαρακτηρισμόν. Ἡ ἐννοια τῶν λόγων εἶναι, ὅτι ἡ γνώμη τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων θὰ εἶναι πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἥτοι καὶ αὐτοὶ θὰ θεωρήσουν μὲν, ὅτι ἐπράχθησαν καλῶς, ἀν πράγματι ἐπράχθησαν καλῶς, τούναντίον δὲ θὰ θεωρήσουν, ὅτι ἐπράχθησαν αἰσχοῦς, ἀν πράγματι ἐπράχθησαν αἰσχρῶς.— αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνὶ = ἡ ἴδική σου περίπτωσις τώρα πιστοποιεῖ.— ἐν αὐτοῖς=ἐνώπιον αὐτῶν.— εἰ γάρ ὕφελον... οἰοί τε εἶναι = μακάρι νὰ ἡμποροῦσαν.— νῦν δὲ οὐδέτερα οἰοί τε· ἐνν. εἰσὶν ἔξεργαζεσθαι. — οὔτε γάρ φρόνιμον κλπ· ὁ Σωκράτης ἐθεώρει ὡς μέγιστον τῶν ἀνθρωπίων ἀγαθῶν τὴν φρόνησιν, τῶν δὲ κακῶν τὴν ἀφροσύνην· ἐκ τούτων δὲ οὔτε τὸ ἐν οὕτε τὸ ἄλλο δύνανται οἱ πόλλοι· δὲ θάνατος, τὸν δποῖον ἔχουν τὴν δύναμιν οὗτοι νὰ ἐπιβάλουν, δὲν εἶναι κατ' αὐτὸν μέγα κακόν.

4. προμηθέομαι· μετὰ γενικῆς ἡ αἰτιατικῆς = λαμβάνω πρόνοιαν, ἐνδιαφέρομαι.— οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν· πᾶς πολίτης ἀθηναῖος είχε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσαγάγῃ εἰς δίκην πάντα ἄλλον πολίτην ἐπὶ δημοσίῳ ἔγκλήματι. Ἐπειδὴ δὲ λόγῳ τῆς πληθώρας τῶν δικαστῶν ἦτο δύσκολος ὁ διαφωτισμός των περὶ τῆς ἀθφότητος ἡ ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὸ πλεῖστον ἔξηρτατο ἀπὸ τὴν διητορικὴν δεινότητα τοῦ κατηγόρου, οὐδεὶς ἦτο ἀσφαλής, οὐδὲ ὁ ἀθφότατος, ὅτι θὰ διέφευγε τὴν καταδίκην. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐδημιουργήθη εἰς τὰς Ἀθήνας πλῆθος συκοφαντῶν, οἱ δποῖοι

ἔξεβιάζον τοὺς εὐπορωτέοντας πολίτας, ἀπειλοῦντες, ὅτι θὰ τοὺς εἰσαγάγουν εἰς δίκην ἐπὶ ἀνυπάρκτῳ ἔγκλήματι· διὸ οἱ πολῖται εἴηγόραζον τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειάν των παρὰ τῶν συκοφαντῶν τούτων ἀντὶ χρημάτων.— ἐκκλέπτω=κρυφίως ἔξαγω, φυγαδεύω.— οὐσία=περιουσία.— ἄλλο τι παθεῖν· δηλ. φυλάκισιν, ἔξορίαν, θάνατον.— ἔασον αὐτὸς χαίρειν· δηλ. τὸ φοβεῖσθαι = ἄφησέ το νὰ πάῃ εἰς τὸ καλό, μὴ τὸ βάζῃς καθόλου εἰς τὸ μυαλό σου.— ἡμεῖς δίκαιοι ἐσμεν· ἡ προσωπικὴ σύνταξις ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου = δίκαιον ἐστιν ἡμᾶς σώσαντας...— καὶ ταῦτα... καὶ ἄλλα πολλά· διὰ μὲν τοῦ ταῦτα ὑποδηλοῦνται τὰ χρήματα, διὰ δὲ τοῦ ἄλλα πολλὰ τὰ ἄλλα κωλύματα, τὰ δύοια δὲ Σωκράτης ἔξειθεν εἰς τὴν Ἀπολογίαν.— ὡς εὐτελεῖς = πόσον μικροπρεπεῖς.— ἐπ' αὐτοὺς = πρὸς τὸ διαφθεῖραι αὐτοὺς=διὰ νὰ βουλλάσωμεν τὸ στόμα των.— ξένοι οὗτοι· τὸ οὗτοι ὡσεὶ νὰ ἥσαν παρόντες καὶ τοὺς ἐδείκνυε = νά...— ἐπ' αὐτὸς τοῦτο· ἐπὶ τὸ ἔξαγαγεῖν σε ἐνθένδε.— Σιμίας καὶ Κέβης· ἀμφότεροι ἥσαν Θηβαῖοι φύλοι καὶ ἀκροαταὶ τοῦ Σωκράτους.— μήτε ἀποκάμψῃς σαυτὸν σῶσαι· τὸ ἀποκάμνω ὡς καὶ παρ' ἡμῖν = ἀπὸ κόπον παύω νὰ κάμνω τι = διστάζω.— ὁ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ· ἵδε Ἀπόλογ. κεφ. 27.— δυσχερές μοι γίγνεται τι = μὲ δυσκολεύει τι.— ὅτι οὐκ ἀν ἔχοις .. ὁ τι χρῆσθαι σαυτῷ· εἶναι ἐπιξήγησις τοῦ ἀνωτέρω ὁ ἔλεγες...= ὅτι δὲν θὰ ἔχειν φέρεις, τὸ νὰ κάμῃς τὸν ἔαυτόν σου, τί νὰ γίνης.— ἀγαπῶ τινα = περιβάλλω τινὰ μὲ σεβασμόν.— ξένοι· οὗτοι καλοῦνται φύλοι ἀλλοδαποί, τῶν δποίων καθῆκον ἥτο νὰ ξενίζωσι τὸν ξένον των ἐπιδημοῦντα εἰς τὴν χώραν των, νὰ τὸν βοηθοῦν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεών του καὶ νὰ προστατεύουν αὐτὸν ἀπὸ ἀδικίας ἢ ὑβρεως.

5. οὐδὲ δίκαιον... σαυτὸν προδοῦναι· ἡ σύνταξις: δοκεῖς μοι οὐδὲ δίκαιον πρᾶγμα ἐπιχειρεῖν σαυτὸν προδοῦναι.— προδίδωμι ἔμαυτὸν = παραδίδω τὸν ἔαυτόν μου εἰς τὴν ἀπώλειαν, εἰς θανάτωσιν.— ἔξὸν σωθῆναι = εἰ καὶ ἔξεστί σοι σωθῆναι.— διαφθείρω = ἔξοντώνω.— τοὺς νίεῖς· ἵδε Ἀπόλογ. κεφ. 23.— οἰχήσει καταλιπὼν = θὰ τοὺς ἀφίσῃς καὶ θὰ φύγῃς παράκαιρα.— τὸ σὸν μέρος=ὅσον ἔξαρτᾶται ἀπὸ σέ.— ὁ τι ἀν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι = θὰ ενδιόσκωνται εἰς κατάστασιν, τὴν δποίαν θὰ τοὺς παρασκευάζῃ ἡ τύχη = θὰ ἀκολουθήσουν τὴν φορὰν τῆς τύχης· τὸ πρά-

ξουσι, ἀν καὶ εἶναι μεταβατικόν, ἐνταῦθα λαμβάνεται ἀμεταβ. (= θὰ εὑρίσκωνται εἰς τοιαύτην κατάστασιν). — περὶ τοὺς ὄρφανούς· ἡτοι οἱ παιδές του μετὰ τὸν θάνατόν του θὰ ἐγκατελεῖτοντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ περιήρχοντο εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, δεδομένου ὅτι ἡ περιουσία, τὴν δοῖον θὰ ἐκληροδότει εἰς αὐτοὺς ὁ Σ., ἡτο ἀσύματος (πόση); — ὁρμυμότατα = ἀναπαυτικάτατα. — ταῦτα αἰρεῖσθαι· τὸ ὑποκ. τινά. — ἄπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ = ὅλη ἡ ἀφορῶσά σε ὑπόθεσις (δηλ. τὰ κατωτέρω: ἡ εἴσοδος τῆς δίκης, ἡ διεξαγωγή της καὶ τὸ τέλος). — ως εἰσῆλθεν = ὅτι... — ως ἐγένετο = ὅπως... — ὁ ἀγών τῆς δίκης = ἡ διεξαγωγὴ τῆς δίκης. — καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί... δοκεῖν = καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο δά, δηλ. τὸ νὰ ἔχῃ τὴν ἐντύπωσιν δόκιμος. — ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως = τὸ κορύφωμα τρόπον τινὰ τῆς γελοιοποιήσεως τοῦ ὅλου δράματος. — κακία = ἀμέλεια, κακοριζικιά. — διαπεφευγέναι· ὑποκείμ. τὴν σωτηρίαν σου. — εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν = ἀν ἀξιζαμεν κάτι. — ἀμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρᾷ ἦ = ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι κακά, προσάπτουν καὶ δηνειδος, ἡθικὴν ἔκπτωσιν. — μία δὲ βουλὴ (ἔστω) ἐνν. ποεῖν ἀ ἐγώ λέγω. — οὐκέτι οἶόν τε· πάντα ταῦτα πράττεσθαι.

6. ἡ προθυμία σου = δ πρὸς σωτηρίαν μου ζῆλός σου. — ἀξία· ἐνν. ἔστι. — εἰ δὲ μῆ...: ἐνν. εἴη ἡ προθυμία σου μετά τινος ὄρθοτητος, τοσούτῳ χαλεπωτέρᾳ (ἔστιν), ὅσῳ μείζων (ἔστιν). — χαλεπός = δυσσικονόμητος, δυσκόλως ίκανοποιούμενος. — τῶν ἡμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἡ τῷ λόγῳ = ἐκ τῶν τριῶν στοιχείων τοῦ ψυχικοῦ μου βίου νὰ μὴ ὑπακούω εἰς καὶ ἐν ἀλλο παρὰ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ δρθοῦ λόγου. Τὰ ἡμὰ εἶναι τὰ ἔξ ὃν σύγκειται τὸ ἐγώ μου· δὲν περιλαμβάνεται δὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὰ τρία μόρια εἰς τὰ δοῖα συνήθως δημεύτο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, τὸ λογιστικόν, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Λέγει λοιπόν, ὅτι πείθεται εἰς τὸ λογιστικὸν μόνον ἐκ τῶν ξαυτοῦ. — ἐκβάλλω = ἀπορρίπτω, στέλλω περίπατον, δπως λέγομεν σήμερον. — τύχη· κεφ. 1. — οὐ μὴ ἔνγκωρήσω· μέλλ.=δὲν θὰ πεισθῶ, δὲν θὰ ἐνδώσω. — ούδ' ἀν πλειώ... ἡμᾶς μορμολύττηται· τὸ πλειώ σύστοιχος αἰτ., τὸ δὲ ἡμᾶς ἀντικείμενον. — μορμολύττομαι· ἀποθ.=ἐκφοβῶ διὰ τῆς ἐκφωνήσεως Μορμώ· ἡ δὲ Μορμὼ ἡτο μυθικὸν τέρας, διὰ τοῦ δοῖον αἱ γραῦαι καὶ μητρέες ἐτρόμαζαν τὰ παιδιά. — ἐπιπέμπω = ἐπισείω. — μετριώτατα = δρό-

τατα. ἀναλαμβάνω = ἀναθεωρῶ τι καταλειφθὲν πρότερον· ἐδῶ τὸ καταλειφθὲν εἶναι τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ δποῖα κατέληγον κατὰ τὰς συζητήσεις των πρὸ τῆς συμφροῦς, ἀνάληψις δὲ ή ἀνασκόπησις αὐτῶν, ἀν ἥσαν δροῦ ἡ δχι. — ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου = ὅτι μάτην, τοῦ κάκου, διὰ νὰ γίνεται συζήτησις. Τὸ ἔνεκα λόγου εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ μάτην, η δὲ φράσις « δ λόγος ἔγενετο ἔνεκα λόγου » εἶναι λογοπαίγνιον γινόμενον ἐκ τῆς διττῆς σημασίας τῆς λέξεως λόγος. — ώς ἀληθῶς = τῇ ἀληθείᾳ, πράγματι. — ἐπισκοπέομαι = ἔξετάζω. — ώδε ἔχω· ἀνωτέρῳ ἥδε ή τύχη γέγονε = ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ενδίσκομαι. — ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν = ὑπ’ ἐκείνων, οἱ δποῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι λέγουν τι ἀξιον λόγου. — ὅσα γε τάνθρωπεια = καθ’ ὅσον δύναται τις νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὰ συμβάνοντα συνήθως εἰς τοὺς ἀνθρώπους (κατὰ τὰ δποῖα ο ὑγιῆς συνήθως δὲν ἀποθνήσκει τὴν ἐπομένην). — οὐκ ἄν σε παρακρούοι = δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σὲ παρασύρῃ εἰς παραλογισμούς. — δόξα = δοξασία.

7. φέρε δὴ = ἔλα τώρα. — τὰ τοιαῦτα· δηλ. τὰ ἐπόμενα. — γυμναζόμενος = ἐπεξήγησις. — τοῦτο πράττων = ἔχων τοῦτο ώς κύριον ἔργον. — ιατρός = δστις καθώριζε τοὺς ὄρους τῆς διαίτης καὶ τῆς ὑγιεινῆς τῶν γυμναζόμενων. — παιδοτρίβης = διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς, δ δποῖος ἐδίδασκε τοὺς νέους τὴν τέχνην τοῦ ἀγωνίζεσθαι καὶ ἄλλα ὅμοια· οὗτος ὥφειλε νὰ γνωρίζῃ ἀκόμη, τι ἔκαστος ἐπρεπε νὰ πράττῃ καὶ εἰς τι νὰ ἀσκῆται ἀναλόγως τῆς ὑγείας καὶ τῶν δυνάμεών του. — ἐπιστάτης = δ ωρισμένος νὰ ἐπιστατῇ ἐπί τινος ἔργου, δ ἐπιμελητής. — ἐπαΐω = εἴμαι βαθὺς γνώστης. — ἔστι ταῦτα· ἐνν. ἀληθῆ. — εἰεν· ἐπίορ. = ἂς εἶναι, ἔως ἐδῶ καλά. — ἀτιμάζω = περιφρονῶ. — πῶς γάρ οο· δηλ. πείσεται κακόν. — ποῖ τείνει = ποῦ ἄγει (εἰς φθορὰν ή εἰς ὅλεθρον), ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ. — καὶ εἰς τι τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος δηλ. τὸ σῶμα η τὴν ψυχὴν (ἀναφέρεται). — δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γάρ διόλλυσιν· εἶναι η ἀπόκρισις εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἀνωτέρῳ συνθέτου ἐρωτήματος. — οὔτως· ἐνν. ἔχει. — διέρχομαι = ἀναφέρω λεπτομερῶς. — φ = τούτῳ γάρ. — ἐγίγνετο . . . ἀπώλλυτο· δ λέγων μεταθέτει τὸν ἔαντόν του εἰς τὸ παρελθόν καὶ θεωρεῖ τὸ συζητούμενον ἐν τῷ παρόντι ζήτημα ώς γνώμην πρότερον ἐπιδοκιμασθεῖσαν. Δύναται δὲ νὰ συμπληρωθῇ τὸ ὅλον ώς ἔξῆς: δ τῷ μὲν δικαίῳ ενδίσκετο βέλτιον γιγνόμενον, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπολλύμενον.

8. τὸ ύγιεινόν... τὸ νοσῶδες* ἀντὶ τῶν ἀφηρημένων (πρβλ. καὶ κατωτέρῳ « τὸ ἄδικον... τὸ δίκαιον »). — που = ἂν δὲν ἀπατῶμαι. — μοιχθηρός = ἔλεεινός, ἄθλιος. — διεφυαρμένος = ἔξηντλημένος. — λωβάομαι = βλάπτω. — όνινημι = ὠφελῶ. — φαῦλος = πρόστυχος, μικρᾶς ἀξίας. — ὅ τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων = ὅ, τι δήποτε εἶναι τοῦτο ἀπὸ τὰ ίδικά μας, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ζωῆς μας* εἶναι δὲ τοῦτο ἡ ψυχή. — περὶ ὁ ἢ τε... ἐστὶ = μὲ τὸ δποῖον ἔχει σχέσιν. — οὐδαμῶς = κατ' οὐδένα τρόπον (νομίζομεν αὐτὸν εὐτελέστερον). — τίμιος = πολύτιμος. — πολύ γε· ἐνν. τιμιώτερον. — ὡς βέλτιστε = φίλτατέ μου. — ἡμᾶς = περὶ ήμων. — ὁ εἰς καὶ αὐτὴν ἡ ἀλήθεια· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς πολλοὺς = ὁ εἰς καὶ μάλιστα αὐτὴν ἡ ἀλήθεια· ἡ λέξις ἀλήθεια ἔχει ἐδῶ τὴν μεταφυσικὴν σημασίαν, ἐπὶ τῆς δποίας φέρεται συνήθως παρὰ Πλάτωνι· σημαίνει δηλ., τὴν καθαυτὸ πραγματικότητα, τὸν θεόν. — ταύτῃ = κατὰ τοῦτο, ἐν τῷ σημειώ τούτῳ. — εἰσηγοῦμαι = προτείνω. — ἀλλὰ μὲν δή... οἷοί τέ εἰσιν· εἶναι ἐπανάληψις τοῦ λόγου τοῦ Κρίτωνος (ἵδ. ἀνωτέρω κεφ. 3) περὶ τῆς δυνάμεως τῶν πολλῶν. — ἀποκτίννυμι = ἀποκτείνω. — οὗτος ὁ λόγος· δηλ., δισα εἴπομεν τώρα συζητοῦντες περὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης εἶναι δμοια πρὸς ἐκεῖνα, τὰ δποῖα περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἄλλοτε εἴπομεν. — ἀλλὰ μένει = μάλιστα ἔχει ἀκόμη ίσχύν· ὁ ἀλλὰ ἐν τῷ διαλόγῳ ἔχει συνήθως παραχωρητικὴν ἔννοιαν.

9. ἐκ τῶν ὁμολογουμένων = σύμφωνα πρὸς ὅσα ὁμολογήσαμεν. — ἀς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις = αἱ σκέψεις δέ, ἂς σὺ λέγεις. — μὴ ως ἀληθῶς ταῦτα σκέμματα ἥ· κατὰ πιράλειψιν τοῦ δήματος δρα. — ως ἀληθῶς = ἀληθέστατα, εἰς τὴν πραγματικότητα. — σκέμμα = σκέψις. — ὁρδίως = ἐπιπολαίως, μὲ ἐλαφρὰν τὴν καρδίαν. — καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἄν = καὶ τούτων, οἵ ἀνεβιώσκοντο γ' ἄν. — ἀναβιώσκομαι = ἀναζῶ· ἐδῶ μεταβ. = ἐπαναφέρω εἰς τὴν ζωήν. — οὐδενὶ ἔνν νῷ = σὺν οὐδενὶ νῷ = ὁρδίως. — ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ = δ δρθδς λόγος οὕτως ἐπιβάλλει· δτι δηλ., τὸ εὖ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, τοῦτο δὲ δτι ταυτὸν τῷ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν. — μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἥ· ως ἀνωτέρω παρελείφθη τὸ δῆμα δρα. — καὶ αὐτοὶ = καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ (δηλ., ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι). — ἔξαγοντες = συνεργοῦντες εἰς τὴν ἔξαγωγήν, φυγάδευσίν μου. — ἔξαγόμενοι· ἀντὶ ἔξαγόμενος, διότι μόνος ἔξαγόμενος θὰ ἦτο δ Σωκράτης. — καὶ φαι-

νώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι = καὶ ἐὰν φαινώμεθα, ὅτι αὐτά, ἀ ἐργαζόμεθα, εἰσὶν ἄδικα.— μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι· κατὰ παράλειψην, ὃς ἀνωτέρω, τοῦ δίκαιατος ὅρα = (πρόσεχε), μήπως δὲν πρέπει νὰ λογαριάζωμεν.— τί δρῶμεν = τί χρὴ δρᾶν.— πῃ = εἰς κανὲν σημεῖον τοῦ λόγου μου.— ως ἔγῳ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαι σε πράττειν ταῦτα, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος· ὑποκ. τοῦ πράττειν ἔγῳ = διότι ἔγῳ μεγάλην σημασίαν ἀποδίδω εἰς τὸ νὰ σὲ πείσω νὰ πράττω ταῦτα (νὰ σεβασθῶ δηλ. τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου) καὶ ὅχι παρὰ τὴν θέλησίν σου (νὰ τὰ πράττω).— σοι = κατὰ τὴν κύσιν σου.— ᾧ = ὅπως.— μάλιστα = ἀκριβῶς.

10. ἐκκεχυμέναι εἰσὶ = ἐκκέχυνται τῆς μνήμης = ἔχουν λησμονηθῆ.— ἄρα = ως φαίνεται.— ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες = δὲν ἐνοίσαμεν, ὅτι δὲν διαφέρομεν καθόλου ἀπὸ παιδιὰ (τὰ δποῖα ὅτι δέχονται τὴν μίαν στιγμὴν ἀρνοῦνται τὴν ἄλλην).— παντὸς μᾶλλον = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα, ἀναντιρρήτως.— ἡμῖν = ὑφ' ἡμῖν.— ως οἱ πολλοὶ οἰονται· οἱ παλαιοὶ είχον τὴν γνώμην τοὺς μὲν φίλους εὖ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν, ἦ ἄλλως τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἀνιᾶν¹ μόνον ὁ Σωκράτης, πρωτοπόρος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας τοῦ «ἄγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν..., καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς», ἥκθη εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ὑψηλοῦ ἥθυκοῦ διδάγματος «Οὐ δεῖ ἀνταδικεῖν ἀδικούμενον».— ἀντικακουργέω = ἀνταποδίδω τὸ κακόν.— καθομόλογέω = παραδέχομαι.— δέξα = πεποίθησις.— οἵς οὖν οὔτω δέδοκται καὶ οἵς μή· δηλ. μεταξὺ τῶν πρεσβευόντων τὸ «μὴ δεῖν μηδενὶ τρόπῳ μηδένα κακῶς ποιεῖν» καὶ τῶν ἀποδεκομένων τὸ «τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς».— οὐκ ἔστι κοινὴ βουλὴ = δὲν ὑπάρχει διμοφροσύνη, σύμπτωσις ἀντιλήψεων. κοινωνεῖς² ἐνν. τῆς βουλῆς = συμμερέζεσαι τὰς ἰδέας αὐτάς.— ἔνυδοκεῖ σοι = συμφωνεῖς μὲν τὰς ἰδέας αὐτάς.— τῆς ἀρχῆς = τῆς θεμελιώδους βάσεως τῆς συζητήσεως, δηλ. ως οὐδέποτε δρθῶς ἔχοντος κλπ.— εἴ πῃ ἄλλη δέδοκται = ἀν ἔχῃς ἄλλην τινὰ γνώμην.— δίκαια ὄντα· συναπτέον πρὸς τὸ ποιητέον ως ἔξης: ἂν τις διμολογήσῃ τῷ (= τινί), ἐπεὶ δίκαια ἔστι, ποιητέον ἦ ἔξαπατητέον; — ἔξαπατητέον³ ἐνν. ἐν τούτοις.

11 ἐκ τούτων = συμφώνως πρὸς αὐτὰ (τὰ διμολογούμενα). — ἀθρέω = βλέπω μετὰ προσοχῆς, προσέχω. — καὶ ταῦτα = καὶ μάλιστα. οὓς ἡκίστα δεῖ· δηλ. τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα. — ἀποδιδράσκειν· ἐπιφέρει τὴν πρότασιν εἴθ' ὅπως δεῖ (= αἰχδίποτε ἄλλῃ λέξει) καλ., διὰ νὰ μετριάτῃ τὴν κακὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποδιδράσκειν, τὸ διποῖον ἐλέγετο ἐπὶ δούλων. — ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τό... ἐπιστάντες ἔροιντο· αἱ μετοχαὶ δὲν συνδέονται, διότι τὸ ἐλθόντες διορίζει χρονικῶς τὸ ἐπιστάντες· τὸ δὲ ἐπιστάντες τὸ ἔροιντο. — τὸ κοινὸν = τὸ δημόσιον. — ἄλλο τι· ἐνν. διανοεῖ. — εἶναι τὴν πόλιν καὶ μὴ ἀνατετράφθαι = νὰ στέκῃ δρμία ἡ πόλις καὶ νὰ μὴ ἀνατραπῇ, νὰ διατηρηθῇ καὶ νὰ μὴ διαλυθῇ. — γενόμεναι δίκαιαι = ἐκδικασθεῖσαι δίκαιαι, αἱ ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων. — ἄλλως τε καὶ = καὶ μάλιστα... (μετά τινος εἰρωνείας διὰ τοὺς δήτορας). Εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ καταργηθῇ νόμος τις κατὰ πρότασιν πολίτου, ὥριζοντο ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς δήτορες συνήγοροι τοῦ νόμου, οἱ διποῖοι ἀγορεύοντες δημοσίᾳ ὑπερήσπιζον αὐτὸν ἐνώπιον τῶν νομοθετῶν, ἀντικρούοντες τὰς κατὰ αὐτοῦ κατηγορίας τοῦ εἰσηγουμένου τὴν κατάργησιν αὐτοῦ πολίτου. Κατὰ τὴν δίκην λοιπὸν αὐτὴν τοῦ ὑπάρχοντος νόμου εἶναι εὐνόητον, ὅτι ἀνεπτύσσετο πολλὴ δήτορική δεξιοτεχνία ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερώδων, τῆς κατηγορούσης καὶ τῆς ὑπεραπολογουμένης τοῦ νόμου. — ἀπολλυμένου = δ ὁδοῖς κινδυνεύει νὰ καταλυθῇ. — κυρία = ἔγκυρος. — ὅτι ἡδίκει γάρ ήμᾶς· βραχυλογία· τὸ πλῆρες: ὅτι ἐπιχειροῦμεν ἀπολέσαι τοὺς νόμους δικαίως· ἡδίκει γάρ ήμᾶς ἡ πόλις.

12. τί οὖν· ἐνν. ἔροῦμεν. — ἦ· ἐπίρρο.=ἄλήθεια; — ταῦτα· ἀναφέοεται εἰς τὸ νόμημα τῆς προτάσεως « ἡδίκει γάρ...». δηλ. ἂν κρίνῃς τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου δικαίαν, νὰ τὴν θεωρῆς ἔγκυρον καὶ σεβαστήν, εἰ δὲ μὴ ἀκυρον καὶ ἐπομένως ἀξίαν καταφορηθήσεως. — φέρε γάρ· ἐνν. εἰπὲ=ἔλα λοιπὸν εἰπέ. — ἐγκαλῶ τινί τι=ἀποδίδω εἰς τινα κατηγορίαν διά τι. — καὶ δι' ήμῶν· δ καὶ ἐπεξηγηματικός. — φυτεύω· ή μεταφράζε ἀπὸ τῶν φυτῶν = γεννῶ. — τοῖς περὶ τοὺς γάμους = οἱ διποῖοι ἀναφέονται εἰς τοὺς γάμους, κανονίζουν τὰ τῶν γάμων· οἱ νόμοι οὗτοι δὲν ἥσαν ὑποχρεωτικοί, ἀλλ᾽ ἀπλῶς ἔρρυθμιζον τὰ τῶν γάμων, διὰ νὰ εἶναι ἔγκυροι καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ἐπακόλουθα αὐτῶν. — τροφὴν καὶ παιδείαν = τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνατροφήν· οἱ νόμοι οὗτοι ἥσαν μὲν ὑποχρεωτικοί, εἶναι δμως προφανές, ὅτι οὐδεὶς

έλευθερος Ἄθηναῖος πολίτης ἔξετέλει τὰ πρὸς τὰ τέκνα του καθήκοντα ὑπὸ τὴν ἐπ βολὴν τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἔλευθερις αὐτοῦ βουλήσεως.— ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ· διὰ τῆς πρώτης ἐδίλουν οἱ ἀρχαῖοι δόλοκληρον τὴν διανοητικὴν παιδείαν, διὰ τῆς δευτέρας δὲ τὴν σωματικήν.— εἰναὶ σοι τὸ δίκαιον ἔξ ἴσου=ὅτι εἰναι ἔξ ἴσου κατανεμημένον τὸ δίκαιον εἰς σέ...=ὅτι ἔχεις τὰ ἔδια δικαιώματα.— ἄρα = τάχι, ὃς φαίνεται.— ἦ οὕτως εἰς σοφὸς = ἦ τόση εἰναι ἡ σοφία σου.— ἐν μείζονι μοίρᾳ = ἐν μείζονι τιμῇ, εἰς θέσιν ἀντερέαν.— ὑπείκω=ὑποτάσσομαι.— χαλεπαίνω = δργίζομαι.— πείθειν=πειρᾶσθαι πείθειν (δηλ. νὰ μετυβάλῃ ἀντιλήψεις).— ήσυχίαν ἄγω = ήσυχαίω.— ήσυχίαν ἄγοντα = ἀδιαμαρτυρήτως.— ἐάν τε τύπτεσθαι... ἐάν τε δεῖσθαι· ἐπεξήγησις τοῦ παθεῖν.— δέομαι - δοῦμαι = δίπτομαι εἰς τὸ δεσμωτήριον.— ἐάν τε ἄγγ. ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρῳ ποιητέον ταῦτα.— ὑπεικτέον· ὑπείκω, ὅπερ ἐνταῦθα = ἀποφεύγω τὴν στράτευσιν.— ἀναχωρῶ = διασθοχωρῶ.— ἦ τὸ δίκαιον πέφυκε= ὅπως ἐπιβάλλει τὸ φυσικὸν δίκαιον.— βιάζομαι = μεταχειρίζομαι βίαια μέσαι.— ὄστιος=δ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον νόμον.

13. δρῶ τινά τι = κάμνω εἰς τινα κάτι (καλὸν ἢ κακόν, δίκαιον ἢ ἄδικον).— τῷ ἔξουσίαν πεποιηκέναι = μὲ τὸ νὰ ἔχωμεν δώσει τὴν ἄδειαν.— τῶν Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ συναπτέον πρὸς τὸ ἀνωτέρῳ τῷ ἔξουσίαν...— ἐπειδὸν δοκιμασθῆ· διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐγγραφῇ εἰς τὸ οἰκεῖον μητρῶν δ Ἀθηναῖος ἔφηβος, ἐποεπε προηγουμένως νὰ δοκιμασθῇ ἐποεπε δηλ. νὰ ὑποβληθοῦν εἰς ἔλεγχον τὰ οἰκογενειακὰ αὐτοῦ στοιχεῖα, ἵνα ἀποδειχθῇ, ἀν προήρχετο ἐκ γνησίων Ἀθηναίων πολιτῶν.— ὃ ἄν μὴ ἀρέσκωμεν· συναπτέον τῷ ἔξειναι... ἀπιέναι.— καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων κλπ.: εἶναι διασάφησις τοῦ προαγορεύομεν ἔξειναι, δηλ. δὲν προηγόρευε μὲν νόμος τὰνωτέρῳ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπηγόρευεν αὐτά, τ. ἔ. σιωπηρῶς ἐδίδετο ἡ ἄδεια νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως πᾶς μὴ ἐπιδοκιμάζων τοὺς νόμους αὐτῆς.— ὁμοιογηκέναι ἔργῳ προσετέθη τὸ ἔργῳ, ἐπειδὴ συνήμως αἱ δομολογίαι γίνονται διὰ λόγου, ἐνῷ ἐδῶ ἡ παραμονὴ εἰς τὴν πόλιν ἀποτίλεται ἔμπρακτον δομολογίαν, διὰ ἀρέσκουσιν εἰς αὐτὸν οἱ νόμοι.— τριχῇ = κατὰ τρεῖς τρόπους.— γεννητῆς = γεννήτῳ.— προτιθέντων· ἐνν. αἰρεσιν τοῦ πείθειν ἢ πείθεσθαι· ἡ μετοχὴ ἐναντιωματική.

14. ἐνέξεσθαι· μετὰ παθ. σημασίας.—ἐνέχομαι τινι = καθίσταμαι ἔνοχος εἰς τι.—οὐχ ἥκιστα = μάλιστα.—ἐν τοῖς μάλιστα = ἐν τοῖς μάλιστα ἐνεξομένοις σὺ μάλιστα ἐνέξει = ἴδιαίτατα.—διατί δή? ἐννοεῖται : ἐν τοῖς μάλιστα ἐμέ.—δὴ = τάχι.—καθάπτομαι τινος = προσβάλλω τινά.—τῶν ἄλλων... διαφερόντως = διαφόρως τῶν ἄλλων, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους.—ὅτι μὴ = εἰ μή.—ἐπὶ θεωρίαν = θεασόμενος τοὺς ἀγῶνας ἐννοεῖ τοὺς ἀγῶνας τοὺς τελουμένους κυρίως κατὰ τὰς τέσσαρας μεγάλας πανελλήνους ἕορτάς τῶν Ὀλυμπίων, Πυθίων, Ἰσθμίων, Νεμείων.—εἰ μοί ποι στρατευσόμενος ἵδε Ἀπολ. κεφ. 17.—εἰδέναι = ὥστε νὰ γνωρίσῃς.—πολιτεύομαι· ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πολιτεύω = ζῶ ὡς πολίτης.—ἔξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι = εἰχες τὸ δικαίωμα νὰ δρίσῃς διὰ τὸν ἑαυτόν σου ὡς τιμωρίαν τὴν ἐξοίλιαν (ἵδε Ἀπολ. κεφ. 27).—ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν = ἐκαμάρωνες προσποιούμενος, δητὶ δὲν ἡγανάκτεις.—ἐντρέπομαι τινος = φροντίζω περὶ τινος.—συντίθεμαι = συμφωνῶ.—ἄλλο τι· ἐνν. ποιεῖς.—Λακεδαίμονα... Κρήτην· ἥσαν καὶ αἱ δύο δωρικαὶ χῶραι ἔχουσται τὸ αὐτὸ πολιτευμα καὶ τὰ αὐτὰ ἡθη. Ταύτας προέβαλλε συχνὰ δὲ Σωκρ. ὡς ὑποδείγματα εὑνομούμενων πόλεων.—(ἀς) δὴ = ὡς γνωστόν.—έλάτη = ελάττους ἀποδημίας.—έὰν ἡμῖν γε πείθη, ὁ Σώκρατες· ἐνν. ἐμμενεῖς.

15. οἱ ἐπιτήδειοι· οἱ δποῖοι ἐσκέφθησαν νὰ φυγαδεύσουν αὐτὸν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου.—καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν = καὶ θὰ ἐνισχύσῃς ὑπὲρ τῶν δικαστῶν (= πρὸς ἔξι λέσθαις τῶν δικαστῶν) τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ πιστεύουν, δητὶ δρθῶς ἐδίκασαν τὴν δίκην.—(σφόδρα) που = κατὰ τὴν γνώμην μου.—τίνας λόγους, ὁ Σώκρατες· ἐρωτοῦν πάλιν οἱ νόμοι, ὡς νὰ ἔδωκεν δὲ Σωκράτης καταφατικὴν ἀπόκρισιν.—άσχημον· οὐδ. τοῦ ἐπιθ. ἀσχήμων = ἀποεπής. τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα· περίφρασις = ἡ πρᾶξις, ἡ διαγωγὴ τοῦ Σωκράτους.—ἀπαίδω = ἔστηκάνομαι, ἀναγκωρῶ.—έκει γάρ πλείστη ἀταξία· οἱ Θεσσαλοὶ ἥσαν περιβότοι ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ ἀπιστίᾳ (πρβλ. τὸ τοῦ Δημοσθ. Α' Ὀλυνθ., § 22), ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀκολασίᾳ.—σκευὴν περιτίθεμαι = ἐνδύομαι φόρεμα.—διφθέρα· εἶδος ἱματίου ἐκ δερμάτων ζέφων.—ἐνσκευάζομαι = ἐνδύομαι, ἀλλάσσω φόρεμα.—σχῆμα = τὸ ἔξωτερικὸν.—μεταλλάσσω = μεταβάλλω.—ὑπέρχομαι τινα =

κολακεύω τινά.— δουλεύω = φέρομαι δουλικῶς.— τί ποιῶν· ἐνν. βιώσει ἐν Θετταλίᾳ.— ἡ εὐωχούμενος· οἱ Θεσσαλοὶ ἐφημίζοντο ώς πολυφάγοι· ὁ Σωκράτης ἐπομένως διὰ νὰ μὴ τοὺς δυσαρεστῆ καὶ νὰ εἶναι ἀνεκτός, ὥφειλε νὰ τοὺς μιμηθῇ συζητῶν μετ' αὐτῶν περὶ δείπνου μᾶλλον παρὰ περὶ ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς.— ποῦ ήμιν ἔσονται = τί θὰ γίνουν, παρακαλοῦμεν; ἡ τοῦτο μὲν οὕ· ἐνν. πείσονται.— αὐτὸῦ = ἐνταῦθα.— εἴπερ γέ τι ὄφελος = ἀν ἀξίζουν τίποτε.— οἰεσθαί γε χρή· ἐνν. ἐπιμελήσεοθαί.

16. ἵνα εἰς "Ἄδουν ἐλθών· ὅτι ἐνταῦθα ἐκρίθη ώς δίκαιον καὶ ἄδικον, καὶ ἐκεῖ διμοίως θὰ κριθῇ, δηλ. τὸ ἀνταδικεῖν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς θεωρεῖται ἄδικον καὶ εἰς τὸν "Ἄδην διμοίως θὰ χαρακτηρίζεται.— τοῖς ἐκεῖ ἀρχούσιν· Ἀπολ. κεφ. 32.— ἐνθάδε = ἐν τῇ γῇ, ἐν τῷ παρόντι βίῳ.— σοι· ή δοτ. συναπτέα τῷ ἄμεινον κλπ. καὶ οὐχὶ τῷ φαίνεται.— ἄμεινον· τοῦ ἐγκαταμεῖναι καὶ ἀποθανεῖν.

17. κορυβαντιῶντες· οἱ Κορύβαντες ἡσαν Ἱερεῖς τῆς θεᾶς Κυβέλης, τῆς μητρὸς τῶν θεῶν, ή δοποία ἡτο θεοποιηθεῖσα γῆ. Ἐλατρεύετο δὲ αὐτῇ εἰς Μ. Ἀσίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Φρυγίαν, ὅποθεν ή λατρεία της διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Κορύβαντες λοιπὸν οὗτοι ἐτέλουν τὰ τῆς λατρείας τῆς θεᾶς χορεύοντες μανιωδῶς, ώς οἱ δερβίσαι τῶν μωαμεθανῶν, ὑπὸ τὸν ἥχον τῶν αὐλῶν καὶ ἄλλων μουσικῶν δργάνων καὶ ἐκβάλλοντες ἀγρίας κραυγὴς καὶ ποικιλοτρόπως παραφερόμενοι. Οἱ ἥχοι οὗτοι καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἔξωτεροικῆς ἐπιδράμσεως παρέμενον καὶ ἐβόμβιον ἐπὶ πολὺ εἰς τὰ διά των, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀκούσουν ἄλλο τι.— ἥχη = ἥχώ.— ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα = κατὰ τὴν γνώμην τούλαχιστον, τὴν δοποίαν ἔχω τώρα.— πλέον ποιῶ = κατορθώνω.— καὶ πράττωμεν ταύτῃ = καὶ ἂς κάμωμεν ἔτσι, ἂς ἀκολουθήσωμεν αὐτὴν τὴν γραμμήν.— ὑφηγοῦμαι = ὑποδεικνύω.

"Ἐπιμελητής ἐκδόσεως καὶ ὑπεύθυνος ἐπὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν δοκιμῶν
δι φιλόλογος Κ. Α. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΣ.

*Ανάδοχος ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοθεσίας Ε.Ε.Ε. Α.Ε. Παπαδιαμαντοπούλου 44, *Αθῆναι.

